

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
Vijeće Fakulteta
Broj: 02-01/208
Sarajevo, 14. 7. 2017. godine

Na osnovu člana 30. i 262. Pravila Filozofskog fakulteta u Sarajevu (Prečišćeni tekst), člana 40., 41., 42. i 43. Zakona o visokom obrazovanju–Prečišćeni tekst („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 42/13; 13/15.), Zaključaka sa sastanka Komisije za ocjenu Nastavnih planova i programa broj: 03-02/149 od 17. 5. 2017. godine, Mišljenja Odbora za kvalitet Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu od 28. 6. 2017. godine, Vijeće Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu na 28. redovnoj sjednici održanoj 14. 7. 2017. godine, *donijelo je*

ODLUKU
o izmjenama i dopunama i tehničkim ispravkama Nastavnog plana i programa
ODSJEKA ZA FILOZOFIJU,
I i II ciklus studija

(DRUGA REVIZIJA NPP 2013/2014)

Član 1.

Prihvata se prijedlog Odsjeka za filozofiju o izmjenama i dopunama i tehničkim ispravkama Nastavnog plana i programa ODSJEKA ZA FILOZOFIJU, akademska 2013/2014, studijska grupa: *Filozofija i druga studijska grupa*, na I ciklusu studija i studijska grupa: *Filozofija-NASTAVNIČKI SMJER*, na II ciklusu studija.

Član 2.

U Nastavnom planu i programu ODSJEKA ZA FILOZOFIJU, akademska 2013/2014. godina, I i II ciklus studija, vrše se izmjene i dopune i tehničke ispravke, kako slijedi:

I CIKLUS STUDIJA

Studijska grupa: Filozofija i druga studijska grupa
Dvopredmetni studij

1. SEMESTAR

Na predmetu *Bosanski, hrvatski, srpski jezik 1 (opći predmet)* **umjesto 3 ECTS boda treba da stoji 1 ECTS bod.**

Na predmetu *Strani jezik 1* **umjesto 3 ECTS boda treba da stoji 2 ECTS boda.**

2. SEMESTAR

Na predmetu *Bosanski, hrvatski, srpski jezik 2 (opći predmet)* **umjesto 3 ECTS boda treba da stoji 1 ECTS bod.**

Na predmetu *Strani jezik 2* **umjesto 3 ECTS boda treba da stoji 2 ECTS boda.**

II CIKLUS STUDIJA

Studijska grupa: Filozofija-NASTAVNIČKI SMJER

4. SEMESTAR

Na *Završnom magistarskom radu*, FIL FIL 599, 0P, 14S, 0V, **umjesto 20 ECTS treba da stoji 25 ECTS.**

Studijska grupa: Filozofija-NASTAVNIČKI SMJER i Filozofija-ZNANSTVENI SMJER

2. SEMESTAR

Na osnovu Odluke Senata Univerziteta u Sarajevu broj:01-1801/15 od 25. 3. 2015. godine na II ciklusu studija, studijska grupa: Filozofija-NASTAVNIČKI SMJER i Filozofija-ZNANSTVENI SMJER, II semestar, pored ponuđena tri izborna predmeta na unutarnjoj listi odobreno je uvođenje izbornog predmeta pod nazivom *Filozofija za djecu*, FIL FIL 416, 1 sat predavanja, 1 sat seminara, 3 ECTS, na unutarnjoj i vanjskoj listi i data saglasnost na nastavni program navedenog predmeta.

Član 3.

Izmjene i dopune i tehničke ispravke studijskih programa Odsjeka za filozofiju ne zahtijevaju osiguranje dodatnih finansijskih sredstava, te Fakultet neće tražiti saglasnost Osnivača.

Član 4.

Ova Odluka je konačna nakon što na istu da saglasnost Senat Univerziteta u Sarajevu.

Član 5.

Primjena ove Odluke počet će u studijskoj 2017/2018. godini, **od prve godine I ciklusa studija.**

Član 6.

Nastavni plan i program Odsjeka za filozofiju, je sastavni dio ove Odluke.

Obrazloženje

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu započeo je proces studiranja na principima Bolonje u studijskoj 2005/2006. godini kada su i prvi put primijenjeni NPP. U skladu sa važećim zakonskim propisima koji su regulisali u potpunosti studiranje na principima Bolonje usvojeni su NPP 2008/2009. godine koji su u skladu sa Zakonom prošli postupak unutrašnje evaluacije što je rezultiralo donošenjem NPP 2013/2014. godine (PRVA REVIZIJA).

U skladu sa članom 42. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo" broj: 42/13) nakon završenog prvog ciklusa studija ocijenjen je kompletan nastavno-naučni proces, a tokom studijske 2015/2016., i 2016/2017. godine stvorili su se uslovi za ocjenu i evaluaciju i II. ciklusa studija. Nastavno-naučni odsjeci su u skladu sa zaključcima Komisije za evaluaciju (ocjenu) Nastavnih planova i programa pristupili konačnoj ocjeni NPP, te sačinili prijedlog izmjena i dopuna, odnosno neophodnih tehničkih ispravki, što je rezultiralo donošenjem Odluke Vijeća Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu kao u dispozitivu.

Cijeneći okolnosti da je u toku provođenje postupka za usvajanje novog Zakona o visokom obrazovanju, kao i Normativa i standarda u oblasti visokog obrazovanja, a na osnovu prijedloga odsjeka i katedri Filozofskog fakulteta nije došlo do uvođenja novih predmeta, niti novih studijskih programa.

DOSTAVITI:

1. **Senatu Univerziteta u Sarajevu**
2. Uz zapisnik
3. Arhivi

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA FILOZOFIJU

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
Akadska 2013/2014. godina

(2. REVIZIJA)

Sarajevo, 2017. godina

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA FILOZOFIJU

U v o d

Odsjek za filozofiju i sociologiju formiran je 1956. godine kada je upisana i prva generacija studenata i studentica. Pored obrazovne uloge, Odsjek je kontinuirano ostvarivao i svoju strogo znanstvenu djelatnost. Prvi doktorat filozofskih nauka na Odsjeku je odbranjen 1962. godine. Od 1971. godine na Odsjeku postoji organiziran postdiplomski studij filozofije.

Akademске 2005./06. godine na Odsjeku za filozofiju i sociologiju je uspostavljen dvociklični studij po modelu 3+2, te upisana prva generacija I ciklusa, a 2008./09. godine prva generacija II ciklusa.

Akademске 2010./2011. godine Odsjek za filozofiju i sociologiju je prerastao u dva odsjeka: Odsjek za filozofiju i Odsjek za sociologiju.

Akademске 2012./13. uveden je i strukturiran doktorski studij filozofije (III bolonjski ciklus) na Odsjeku za filozofiju. Stalni nastavni kadar Odsjeka za filozofiju danas čini 7 redovnih profesora, 1 vanredni profesor i 2 asistenta/ice:

ORGANIZACIJA STUDIJA

Studij filozofije na Odsjeku za filozofiju je organiziran u tri (3) ciklusa:

I ciklus – dodiplomski studij

II ciklus – diplomski studij

III ciklus – postdiplomski doktorski studij.

Na dodiplomskom studiju studenti/ce imaju mogućnost da odaberu:

studij Filozofije kao jednopredmetni studij;

studij Filozofije i sociologije kao dvopredmetni studij;

studij Filozofije kombiniran sa nekim drugim studijskim usmjerenjem na Filozofskom fakultetu u Sarajevu (Filozofija kao dvopredmetni studij).

Prvi ciklus studija (dodiplomski studij) traje tri (3) godine, odnosno šest (6) semestara.

Obim studijskih programa koji se izvodi u jednom semestru na I. (dodiplomskom) ciklusu je 30 ECTS studijskih bodova, a za cijelu akademsku godinu 60 ECTS. Da bi uspješno završio/la dodiplomski studij, student/ica mora sakupiti u toku I dodiplomskog ciklusa ukupno 180 ECTS studijskih bodova.

Nakon završenog dodiplomskog studija, pod određenim uslovima u skladu sa Statutom Univerziteta u Sarajevu, Pravilima Filozofskog fakulteta u Sarajevu i odlukom Odsjeka za filozofiju, moguć je nastavak studija u II (diplomskom) ciklusu studija koji traje još dvije (2) godine, odnosno naredna četiri (4) semestra. Ovaj studij ima dva usmjerenja: znanstveni i nastavni.

Obim studijskog programa koji se izvodi u jednom semestru na diplomskom studiju (II ciklus studija) je 30 ECTS studijskih bodova, a za cijelu akademsku godinu 60 ECTS. Da bi uspješno završio/la diplomski studij, student/ica mora sakupiti u toku II diplomskog ciklusa ukupno 120 ECTS studijskih bodova, odnosno za I i II ciklus studija 300 ECTS studijskih bodova.

Na Odsjeku se organizira III postdiplomski (doktorski) ciklus studija u trajanju od tri (3) godine, odnosno šest (6) semestara.

Obim studijskog programa koji se izvodi u jednom semestru na III doktorskom ciklusu studija je 30 ECTS studijskih bodova, a za cijelu akademsku godinu 60 ECTS. Da bi uspješno završio/la doktorski studij, student/ica mora sakupiti u toku doktorskog ciklusa ukupno 180 ECTS studijskih bodova, odnosno ukupno za I, II i III ciklus studija 480 ECTS studijskih bodova.

STRUČNI NAZIVI I NAUČNI STEPENI

Završetkom I ciklusa stječe se stručni naziv BAKALAUREAT/BACHELOR, i to:

1. bakalaureat filozofije završetkom Filozofije kao jednopredmetnog programa;

2. bakalaureat filozofije i sociologije završetkom dvopredmetnog studijskog programa Filozofije i sociologije;
3. bakalaureat filozofije i odgovarajuće studijske grupe završetkom kombinacije dvopredmetnog studija Filozofije i nekog drugog usmjerenja na Filozofskom fakultetu.

Završetkom II ciklusa stječe se naziv:

magistar filozofije – znanstveni smjer ili
magistar filozofije – nastavni smjer.

Završetkom III ciklusa studija stječe se naučni stepen doktora filozofskih nauka.

Osoba sa stečenim stručnim stepenom baccalaureat može se zapošljavati u upravno-administrativnim poslovima od općinske do državne razine, u oblastima poput izdavaštva, novinarstva, kulturne djelatnosti, agencija za anketiranje i ispitivanje javnog mnijenja i slično. Nakon završetka II ciklusa – nastavnički smjer može se obavljati nastavnička djelatnost u gimnaziji i srednjoj školi.

Dodiplomski i diplomski studij se organizira i izvodi prema Nastavnom planu i programu kao redovni i vanredni studij, koji treba da bude suvremen i primjeren mogućnostima i interesima upisanog studenta, da odgovara potrebama eventualnih poslodavaca i šire društvene zajednice, kao i da je usporediv sa srodnim programima na odsjecima, fakultetima i univerzitetima u zemljama regiona i Evrope u cjelini.

CILJ I i II CIKLUSA STUDIJA FILOZOFIJE

Cilj studija filozofije je da upisanim studentima/cama omogući da steknu teorijsko, kritičko, povijesno, kulturološko, praktičko i metodičko poimanje filozofije kao znanosti koja oblikuje i utemeljuje kulturno-civilizacijski sklop svijeta u kojem živimo.

Cilj dodiplomskog studija u I ciklusu je da upisanim studentima/icama omogući stjecanje bazičnih znanja i kompetencija za znanstveno objašnjenje i kritičko promišljanje društvenih, povijesnih, političkih, znanstvenih, etičkih i kulturoloških fenomena. Studenti/ce savladavaju osnove metodski kontroliranog znanstvenog znanja i njegove primjene u tumačenju i oblikovanju vrijednosti humanističkog mišljenja i kulture u uvjetima modernih društava i njihove kulturno civilizacijske-dinamike i njoj pripadnih protivrječnosti i problema. Studenti/ce stječu kritičke uvide u filozofske discipline, problematiku, terminologiju kao i u konceptualne i doktrinarnе matrice karakteristične za određene filozofske epohe. Studenti/ce se pored upućivanja na primarnu, sekundarnu, tercijarnu itd. literaturu pripremaju za osamostaljivanje u radu, te kritičku interpretaciju koja im pomaže da razviju autonomiju u svojem istraživačkom radu.

Cilj diplomskog studija u II ciklusu je da se – na temelju osnovnih znanja stečenih u I ciklusu – fokusira na izučavanje specifičnih problemskih područja kako bi se studenti/ce, intenzivnijim analitičko-kritičkim pristupom studijskoj građi i recentnim tokovima i stanjima znanja u okviru filozofskih/humanističkih nauka, pripremili za samostalan naučno-istraživački rad i za stjecanje viših znanstvenih stupnjeva. Na ovaj način bi se studenti/ce pripremali za preuzimanje aktivne uloge u društvenim poslovima i procesima našega društva, a u okvirima globalne interakcije i komunikacije naučnih i kulturnih zajednica i oblikovanja kulturno-civilizacijskih formi života. U drugom ciklusu studija naglasak se stavlja na proširivanje i produbljivanje znanja stečenih na prvom ciklusu studija što predstavlja osnovu za razvijanje i primjenu ideja i pojmova unutar različitih istraživačkih konteksta. Od studenata/ica se očekuje da stečena znanja primjene na različite i do tada nepoznate topike povezane sa poljem njihovih interesovanja. Jedan od ciljeva je, također da se studenti/ce osposobe da usvojene sadržaje interpretiraju i integriraju u cjelinu koju će moći uspješno predstaviti akademskoj i neakademskoj zajednici.

NASTAVNE OBLASTI I PREDMETI NA I i II CIKLUSU

Dodiplomski studij filozofije kao osnovni ili temeljni studij se strukturira u nekoliko povezanih nastavnih oblasti ili modula koji obuhvaćaju određene nastavne cjeline što se obrađuju u međusobno tijesno povezanim nastavnim jedinkama. Pri tome se nastavna materija prezentira postepeno od jednostavnijih ka složenijim temama. Ona kreće od uvodnih kolegija iz oblasti filozofije do zahtjevnijih i složenijih kurseva koji predstavljaju nadogradnju već usvojenih znanja i vještina stečenih na početku i u toku studija. Iako je nastavna materija postavljena stepenasto i međusobno je sadržinski povezana u okviru iste nastavne oblasti ili modula, te se očekuje da je student/ica savladava postepeno prelaskom iz niže godine studija u višu, svaki predmet je postavljen autonomno u odnosu na druge predmete, pa se u njihovom ukupnom savladavanju u zbiru svih predmeta za svaki semestar nalazi i temeljan uvjet za upisivanje narednog, višeg semestra studija.

Uslov za upis u narednu godinu utvrđen je Zakonom o visokom obrazovanju i Pravilima Filozofskog fakulteta.

Nastavnim programom propisani nastavni predmeti na I i II ciklusu dijele se na opće, zajedničke, obavezne, te izborne. Opći predmeti se organiziraju u prvoj i drugoj godine studija, a za studente filozofije to su klasični jezici

(starogrčki i latinski) i bosanski/hrvatski/srpski jezik. U obavezne predmete ili kolegije spadaju svi predmeti iz pojedinih nastavnih oblasti ili modula studija, koji su utvrđeni nastavnim planom i programom.

Na listi izbornih predmeta se nalaze predmeti koji proširuju osnovnu oblast izučavanja dopunskim sadržajima. Ove predmete student/ica bira uz konsultaciju sa predmetnim nastavnikom/com, prema svojim studijskim opredjeljenjima i interesovanjima. Izborni predmeti koje student/ica upiše postaju za njega/nju obavezni predmeti. Ukupni fond izbornih predmeta koji se nude za svaku konkretnu akademsku godinu utvrđuje se najkasnije do početka ljetnog semestra prethodne akademske godine (sredina februara) i obznanjuje na web-stranici Odsjeka za filozofiju i/ili Filozofskog fakulteta u Sarajevu.

Prilikom upisa na studij Odsjeka za filozofiju student/ica prihvata obavezu da pohađa nastavu i izvršava sve studijske obaveze predviđene važećim Nastavnim planom i programom. To znači da će pohađati propisani broj predmeta u svakom semestru, odnosno da će uz konsultaciju predmetnih nastavnika i suradnika i odobrenje šefa odgovarajuće katedre i/ili Odsjeka za filozofiju profilirati svoja akademska i stručna interesovanja kroz opće, obavezne, zajedničke i izborne predmete, te ispunjavati ostale studijske obaveze.

Odsjek za filozofiju će na uvodnim satima pred početak nastave upoznati studente prve godine studija sa pravilima studiranja, Nastavnim planom i programom, načinom izvođenja nastavnog procesa, predviđenim opterećenjima studenata tokom sedmice nastave, odnosno ukupnim obavezama u toku semestra, akademske godine i cijelog studija, a posebno o studentskim pravima i obavezama za vrijeme studiranja u skladu sa Pravilima studiranja za I i II ciklus studija.

FOND NASTAVNIH SATI I STUDENTSKE OBAVEZE NA I i II CIKLUSU

U okviru nastavnog procesa predviđen je ukupni fond sedmičnog opterećenja od 40 sati. Od toga fond nastave iznosi od 20 do 26 kontakt sati na I ciklusu i od 16 do 24 kontakt sata na II ciklusu, tokom svake sedmice u okviru jednog semestra, koji je uzet kao osnovna mjera za savladavanje nastavnog gradiva tokom cjelokupnog studija. U jednoj akademskoj godini nastava se organizira u dva semestra, od kojih zimski traje od sredine septembra tekuće godine do početka januara slijedeće kalendarske godine, a ljetni od sredine februara do kraja maja kalendarske godine. Ukupan fond nastave iznosi 44 sedmice godišnje, a od toga se u svakom semestru planira 15 sedmica tokom kojih student prati nastavu u vidu predavanja (P), vježbi (V) i seminara (S). Preostalih 14 sedmica je predviđeno za održavanje dopunske nastave u vidu grupnih konzultacija, dovršavanja pojedinih studijskih obaveza, te završnih ispita, kao i za pauzu između semestara. U okviru nastavnog procesa organiziraju se i konsultacije, hospitacije, rad u čitaonici, individualno i/ili grupno sudjelovanje u stručnim i znanstvenim projektima i/ili istraživanjima, kao i drugi povremeno organizirani oblici nastave.

Jedan nastavni sat traje 45 minuta, a između sati postoji akademska pauza od 15 minuta. Prisustvo svim vidovima nastave je obavezno i o njemu se vodi uredna evidencija na osnovu koje student/ica po odslušanom semestru dobiva potpis od predmetnog nastavnika i/ili saradnika. U toku semestra redovni/a student/ica može neopravdano odsustvovati najviše 20% od ukupnog fonda sati nastave na pojedinom predmetu.

DRUGE STUDIJSKE OBAVEZE

Od studenta/ice se očekuje, pored urednog pohađanja svih vidova nastave i aktivno učešće u vidu postavljanja pitanja i/ili nudenja odgovora u okviru obrađivane nastavne jedinice tokom predavanja, usmenog i pismenog doprinosa na vježbama, sudjelovanja u diskusiji o pojedinim temama u okviru seminara, izrada domaćih zadaća i istraživanja na zadate teme u predviđenim rokovima, te izrada jednog seminarskog rada kraćeg obima (7-9 kartica teksta, ili do 2.500 riječi).

Na kraju dodiplomskog i diplomskog studija student/ica je dužan/na da, nakon konsultacije s nastavnikom/com ili saradnikom/com, obradi temu iz jednog od nastavnih modula ili oblasti u obliku završnog rada. Dodiplomska radnja se sastoji od 20-25 kartica teksta, a diplomatska radnja, koja se piše tokom završnog semestra II ciklusa, a čiju konačnu verziju student/ica javno prezentira pred ostalim studentima nakon što ju je odobrio njegov/njen predmetni mentor/ica, se sastoji od 40-50 kartica.

PROVJERE ZNANJA

Način provjere znanja studenata utvrđen je Pravilima I i II ciklusa i Odlukom Nastavno-naučnog vijeća Fakulteta broj 02-01/35 od 27. 9. 2012. godine u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju – Prečišćeni tekst („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj: 22/10).

U silabusu svakog predmeta studenti su obavješteni o načinu provjere znanja studenata.

U okviru trajanja nastavnog procesa u toku svakog semestra od 15 sedmica mogu se organizirati povremene i redovne provjere znanja u vidu testova, eseja, kolokvija ili drugih vidova ispitivanja najmanje dva puta u semestru. Studenti su obavezni pristupiti svim provjerama znanja. Prva redovna provjera znanja (polusemestralni parcijalni ispit) se u pravilu obavlja nakon prvih sedam odslušanih sedmica nastave, a druga provjera nakon drugih sedam odslušanih

sedmica nastave (semestralni ispit). Ove provjere znanja se mogu prihvatiti i kao kumulirani pismeni ispit ukoliko su postignuti rezultati nakon obje provjere pozitivni za svaku pojedinačnu provjeru i iznose najmanje 60% u ukupnoj vrijednosti od 100% predviđenog i/ili traženog ukupnog fonda znanja i vještina. Student koji ne ostvari ovaj rezultat, ili koji želi da postigne veću ocjenu od one koju je stekao na ovaj način, ima mogućnost da pristupi završnoj provjeri znanja u redovnom roku (integralni kumulativni ispit) koji se organizira najkasnije sedam dana nakon završene 15. sedmice nastave.

Završna provjera znanja (ispit) se organizira kao pismeni, ili kao pismeni i usmeni dio ispita. Ispitu može pristupiti student/ca koji/a je zadovoljio/la sve programom propisane nastavne obaveze, te se blagovremeno prijavio/la za polaganje završnog ispita. Ispitni rokovi se realiziraju u skladu sa odlukom Filozofskog fakulteta i Zakonom o visokom obrazovanju.

PRAKSA STUDENATA I NASTAVNE BAZE

U okviru predmeta Metodika nastave studenti su dužni provesti 5 časova u srednjim i osnovnim školama koje su određene za obavljanje stručne prakse, kao nastavne baze.

NASTAVNICI I SARADNICI U NASTAVNO-NAUČNOM PROCESU

Dr. Jasminka Babić-Avdispahić, redovna profesorica, Dr. Sulejman Bosto, redovni profesor, Dr. Ugo Vlasisavljević, redovni profesor, Dr. Samir Arnautović, redovni profesor, Dr. Nijaz Ibrulj, redovni profesor, Dr. Nevad Kahteran, redovni profesor, Dr. Damir Marić, redovni profesor, Dr. Kenan Šljivo, docent, Džana Rahimić-Bužo, MA, asistentica.

ODSJEK ZA FILOZOFIJU

Katedra za filozofiju

2013/2014. godina

I CIKLUS STUDIJA

Jednopredmetni studij

Studijska grupa: Filozofija

Dvopredmetni studij

Studijska grupa: Filozofija i sociologija

Studijska grupa: Filozofija i Druga studijska grupa

II CIKLUS STUDIJA

Jednopredmetni studij

Studijska grupa: Filozofija - Nastavnički smjer

Studijska grupa: Filozofija- Znanstveni smjer

Sarajevo, 2017. godine

I CIKLUS STUDIJA
ODSJEK ZA FILOZOFIJU
 Jednopedmetni studij
STUDIJSKA GRUPA: Filozofija

1. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Opća filozofija	Uvod u filozofiju	FIL FIL 101	1	0	3	3	
2.	Historija filozofije	Historija filozofije I/1	FILFIL 102	3	0	3	7	
3.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I (Uvod u logiku)	FIL FIL 103	3	0	3	7	
4.	Historija filozofije	Historija istočnih filozofija I	FIL FIL 104	3	3	0	7	
5.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI (FILOLOGIJA): BOSNISTIKA, KROATISTIKA, SRBISTIKA	Bosanski, Hrvatski, Srpski jezik 1 (Opći predmet)	FILBHS 101	1	0	1	3	
6.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI (FILOLOGIJA)	Strani jezik I		1	0	1	3	
			Ukupno:	12	3	11	30	

2. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije I/2	FILFIL 105	3	0	3	8	DA ¹
2.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I (Simbolička logika)	FIL FIL 106	3	0	3	8	DA ²
3.	Etika	Etika I	FILFIL 107	3	0	3	7	
4.	Historija filozofije	Historija istočnih filozofija II	FIL FIL 108	3	3	0	7	DA ³
			Ukupno:	12	4	8	30	

¹Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102

²Uvjet položen ispit: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I (Uvod u logiku) FIL FIL 103

³Uvjet položen ispit: Historija istočnih filozofija I FIL FIL 104

3. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije II/1	FIL FIL 201	3	0	3	8	DA ⁴
2.	Ontologija	Ontologija I/1	FIL FIL 202	3	0	3	8	
3.	Etika	Etika II	FIL FIL 203	3	0	3	7	
4.	Estetika	Estetika I	FIL FIL 204	4	0	2	7	
			Ukupno:	13	1	10	30	

4. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije II/2	FIL FIL 205	3	0	3	8	DA ⁵
2.	Ontologija	Ontologija I/2	FIL FIL 206	3	0	3	8	
3.	Estetika	Estetika II	FIL FIL 207	4	0	2	8	
4.	Etika	Odabrana poglavlja etike	FIL FIL 208	1	0	1	3	
		Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste						
5.	HUMANISTIČKE NAUKE/ NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI (FILOLOGIJA)	Strani jezik II		1	0	1	3	DA ⁶
			Ukupno:	11	0	10	30	

⁴Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102 i Historija filozofije I/2 FIL FIL 105

⁵Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102, Historija filozofije I/2 FIL FIL 105 i Historija filozofije II/1 FIL FIL 201

⁶Položen ispit Strani jezik I (Germanistika, Romanistika, Slavistika, Anglistika)

5. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije III	FIL FIL 301	4	0	4	9	DA ⁷
2.	Ontologija	Ontologija II/1	FILFIL 302	4	0	2	9	
3.	Spoznajna teorija	Teorija spoznaje (Klasične teorije spoznaje)	FIL FIL 303	3	0	3	9	
4.		Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste		1	0	1	3	
			Ukupno:	11	3	8	30	

6. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije III	FIL FIL 304	4	0	4	8	DA ⁸
2.	Ontologija	Ontologija II/2	FIL FIL 305	4	0	2	8	
3.	Spoznajna teorija	Teorija spoznaje (Epistemologija)	FIL FIL 306	3	0	3	8	DA ⁹
4.		Završni diplomski rad	FIL FIL 399	0	4	0	6	
			Ukupno:	10	7	7	30	

⁷Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102, Historija filozofije I/2 FIL FIL 105, Historija filozofije II/1 FIL FIL 201 i Historija filozofije II/2 FIL FIL 205

⁸Uvjet položen ispit: Historija filozofije III FIL FIL 301

⁹Uvjet položen ispit: Teorija spoznaje (Klasične teorije spoznaje) FIL FIL 303

I CIKLUS STUDIJA
ODSJEK ZA FILOZOFIJU
 Dvopredmetni studij
STUDIJSKA GRUPA: FILOZOFIJA I SOCIOLOGIJA

1. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Opća filozofija	Uvod u filozofiju	FIL FIL 101	1	0	3	3	
2.	Historija filozofije	Historija filozofije I/1	FIL FIL 102	3	0	3	6	
3.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I(Uvod u logiku)	FIL FIL 103	3	0	3	5	
4.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA, Teorijska i historijska sociologija	Historija socijalnih i političkih doktrina I	FIL SOC 102	2	0	2	4	
5.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA, Teorijska i historijska sociologija	Uvod u sociologiju	FIL SOC 101	2	0	2	3	
6.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA, Sistemska sociologija	Osnove političke ekonomije	FIL SOC 103	1	0	1	3	
7.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI(FILOLOGIJA): BOSNISTIKA, KROATISTIKA, SRBISTIKA	Bosanski, Hrvatski, Srpski jezik 1 (Opći predmet)	FILBHS 101	1	0	1	3	
8.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI(FILOLOGIJA)	Strani jezik I		1	0	1	3	
			Ukupno:	12	3	11	30	

2. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije I/2	FIL FIL 105	3	0	3	5	DA ¹⁰
2.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I(Simbolička logika)	FIL FII. 106	3	0	3	5	DA ¹¹
3.	Etika	Etika I	FIL FIL 107	3	0	3	5	
4.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA, Teorijska i historijska sociologija	Sociološki pravci i predstavnici	FILSOC 105	2	0	2	5	DA ¹²
5.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA, Teorijska i historijska sociologija	Historija socijalnih i političkih doktrina II	FILSOC 106	2	0	2	4	DA ¹³
6.	Posebne sociologije	Industrijska sociologija	FILSOC 108	1	0	1	3	DA ¹⁴
7.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI (FILOLOGIJA)	Strani jezik II		1	0	1	3	
			Ukupno:	15	1	14	30	

¹⁰Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102

¹¹Uvjet položen ispit: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I (Uvod u logiku) FIL FIL 103

¹²Uvjet položen ispit: Uvod u sociologiju FIL SOC 101

¹³Uvjet položen ispit: Historija socijalnih i političkih doktrina I FIL SOC 102

¹⁴Uvjet položen ispit: Osnovi političke ekonomije FIL SOC 103

3. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije II/1	FIL FIL 201	3	0	3	6	DA ¹⁵
2.	Ontologija	Ontologija I/1	FIL FIL 202	2	0	2	4	
3.	Historija filozofije	Historija istočnih filozofija I	FILFIL 104	3	3	0	5	
4.	Estetika	Estetika I	FIL FIL 204	2	2	0	4	
5.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA, Teorijska i historijska sociologija	Opća sociologija I	FILSOC 201	2	0	2	4	DA ¹⁶
6.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA Posebne sociologije	Sociologija politike I	FIL SOC 202	2	0	2	4	
7.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA Posebne sociologije	Sociologija kulture I	FIL SOC 203	2	0	0	3	
			Ukupno:	14	5	9	30	

4. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije II/2	FIL FIL 205	3	0	3	6	DA ¹⁷
2.	Ontologija	Ontologija I/2	FIL FIL 206	2	0	2	4	
3.	Historija filozofije	Historija istočnih filozofija II	FILFIL 108	3	3	0	5	DA ¹⁸
4.	Estetika	Estetika II	FILFIL 207	2	2	0	4	
5.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA Teorijska i historijska sociologija	Opća sociologija II	FIL SOC 205	2	0	2	4	DA ¹⁹
6.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA Posebne sociologije	Sociologija politike II	FIL SOC 206	2	0	2	4	
7.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA Posebne sociologije	Sociologija kulture II	FIL SOC 207	2	0	0	3	
			Ukupno:	16	5	9	30	

¹⁵Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102 i Historija filozofije I/2 FIL FIL 105

¹⁶Uvjet položen ispit: Sociološki pravci i predstavnici FIL SOC 105

¹⁷Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102, Historija filozofije I/2 FIL FIL 105, Historija filozofije II/1 FIL FIL 201

¹⁸Uvjet položen ispit: Historija istočnih filozofija I FIL FIL 104

¹⁹Uvjet položen ispit: Opća sociologija I FIL SOC 201

5. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije III	FILFIL 301	4	0	4	7	DA ²⁰
2.	Ontologija	Ontologija II/1	FIL FIL 302	3	0	3	6	
3.	Spoznajna teorija	Teorija spoznaje (Klasične teorije spoznaje)	FIL FIL 303	3	0	3	6	
4.	Etika	Etika II	FIL FIL 203	3	0	3	6	
5.	DRUŠTVENE NAUKE / SOCIOLOGIJA Posebne sociologije	Sociologija religije	FIL SOC 302	2	2	0	5	
			Ukupno:	15	6	9	30	

6. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije III	FIL FIL 304	4	0	4	8	DA ²¹
2.	Ontologija	Ontologija II/2	FIL FIL 305	3	0	3	8	
3.	Spoznajna teorija	Teorija spoznaje (Epistemologija)	FIL FIL 306	3	0	3	8	DA ²²
4.		Završni diplomski rad	FIL FIL 399	0	10	0	6	
			Ukupno:	10	13	7	30	

²⁰Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102, Historija filozofije I/2 FIL FIL 105, Historija filozofije II/1 FIL FIL 201 i Historija filozofije II/2 FIL FIL 205

²¹ Uvjet položen ispit: Historija filozofije III FIL FIL 301

²²Uvjet položen ispit: Teorija spoznaje (Klasične teorije spoznaje) FIL FIL 303

I CIKLUS STUDIJA
ODSJEK ZA FILOZOFIJU

Dvopredmetni studij

STUDIJSKA GRUPA: Filozofija i Druga studijska grupa

1. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Opća filozofija	Uvod u filozofiju	FIL FIL 101	1	0	1	3	
2.	Historija filozofije	Historija filozofije I/1	FIL FIL 102	2	0	2	3	
3.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I (Uvod u logiku)	FIL FIL 103	2	0	2	3	
4.	Historija filozofije	Historija istočnih filozofija I	FIL FIL 104	2	1	0	3	
5.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI(FILOLOGIJA): BOSNISTIKA, KROATISTIKA, SRBISTIKA	Bosanski, Hrvatski, Srpski jezik 1 (Opći predmet)	FIL BHS 101	1	0	(1)	1	
6.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI(FILOLOGIJA)	Strani jezik I		(1)	0	1	2	
Ukupno:				8	1	6	15	

2. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije I/2	FIL FIL 105	2	0	2	4	DA ²³
2.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I (Simbolička logika)	FIL FIL 106	2	0	2	4	DA ²⁴
3.	Historija filozofije	Historija istočnih filozofija II	FIL FIL 108	2	2	0	4	
4.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI(FILOLOGIJA): BOSNISTIKA, KROATISTIKA, SRBISTIKA	Bosanski, Hrvatski, Srpski jezik 2 (Opći predmet)	FIL BHS 102	1	0	(1)	1	
5.	HUMANISTIČKE NAUKE: NAUKA O JEZIKU I KNJIŽEVNOSTI(FILOLOGIJA)	Strani jezik II		(1)	0	1	2	
Ukupno:				7	2	5	15	

3. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije II/1	FIL FIL 201	2	0	2	5	DA ²⁵
2.	Ontologija	Ontologija I/1	FIL FIL 202	2	0	2	5	
3.	Estetika	Estetika I	FIL FIL 204	3	2	0	5	
Ukupno:				7	2	4	15	

²³Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102

²⁴Uvjet položen ispit: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I (Uvod u logiku) FIL FIL 103

²⁵Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102 i Historija filozofije I/2 FIL FIL 105

4. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije II/2	FIL FIL 205	2	0	2	4	DA ²⁶
2.	Ontologija	Ontologija I/2	FIL FIL 206	2	0	2	4	
3.	Estetika	Estetika II	FIL FIL 207	2	1	0	3	
4.	Etika	Etika I	FILFIL 107	3	0	1	4	
			Ukupno:	8	3	4	15	

5. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije III	FILFIL 301	3	0	2	4	DA ²⁷
2.	Ontologija	Ontologija II/1	FIL FIL 302	2	0	2	4	
3.	Etika	Etika II	FILFIL 203	3	0	0	3	
4.	Spoznajna teorija	Teorija spoznaje (Klasične teorije spoznaje)	FIL FIL 303	1	0	2	4	
			Ukupno:	8	3	4	15	

6. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije III	FIL FIL 304	3	0	3	4	DA ²⁸
2.	Ontologija	Ontologija II/2	FILFIL 305	2	0	2	4	
3.	Spoznajna teorija	Teorija spoznaje (Epistemologija)	FIL FIL 306	2	0	3	4	DA ²⁹
4.		Završni diplomski rad	FIL FIL 399	0	4	0	3	
			Ukupno:	7	6	6	15	

²⁶Uvjet položen ispit: Historija filozofije I/1 FIL FIL 102, Historija filozofije I/2 FIL FIL 105 i Historija filozofije II/1 FIL FIL 201

²⁷Uvjet položen ispit: Historija filozofije II/1 FIL FIL 201 i Historija filozofije II/2 FIL FIL 205

²⁸Uvjet položen ispit: Historija filozofije III FIL FIL 301

²⁹Uvjet položen ispit: Teorija spoznaje (Klasične teorije spoznaje) FIL FIL 303

II CIKLUS STUDIJA
ODSJEK ZA FILOZOFIJU
 Jednopedmetni studij
Studijska grupa: Filozofija -ZNASTVENI SMJER

1. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije IV	FIL FIL 401	3	0	3	8	
2.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II (Filozofska logika)	FIL FIL 402	3	0	3	8	
3.	Ontologija	Ontologija III/1	FIL FIL 403	3	0	3	8	
4.	Historija filozofije	Sokratesova filozofija:suvremene interpretacije	FIL FIL 404	1	0	1	3	
5.	Historija filozofije	Transcendentalna filozofija	FIL FIL 405	1	0	1	3	
	Estetika	Estetika, kultura i komunikacija	FIL FIL 406					
	Ontologija	Filozofija prirode Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste	FIL FIL 407					
Ukupno:				11	0	11	30	

2. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije IV	FIL FIL 408	3	0	3	8	
2.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II (Analitička filozofija)	FIL FIL 409	3	0	3	8	DA ³⁰
3.	Ontologija	Ontologija III/2	FIL FIL 410	3	0	3	8	
4.	Historija filozofije	Platonova filozofija:suvremene interpretacije	FIL FIL 411	1	0	1	3	
5.	Logika	Filozofija jezika	FIL FIL 412	1	0	1	3	
	Historija filozofije	Tradicija metafizike i kritika metafizičkog mišljenja	FIL FIL 413	1	0	1		
	Historija filozofije	Prava životinja: moralni status životinja u historiji filozofije	FIL FIL 414	1	0	1		
		Filozofija za djecu	FIL FIL 416	1	1	0		
6.		Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste						
Ukupno:				22			30	

³⁰Uvjet položen ispit: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II (Filozofska logika) FIL FIL 402

3. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Etika	Savremena politička filozofija, etika i feminizam	FIL FIL 501	2	2	0	8	
2.	Ontologija	Filozofska antropologija	FIL FIL 502	2	2	0	8	
3.	Estetika	Estetika i umjetničko djelo	FIL FIL 503	2	2	0	8	
4.	Logika	Uvod u kognitivnu znanost	FIL FIL 504	1	0	1	3	
	Historija filozofije	Hermeneutika filma	FIL FIL 505					
	Historija filozofije	Filozofija 19. i 20. stoljeća	FIL FIL 506					
	Historija filozofije	Komparativna filozofija	FIL FIL 507					
		Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste						
			Ukupno:	8	6	2	30	

4. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Filozofija	Završni magistarski rad	FIL FIL 599	0	20	0	30	
			Ukupno:	0	20	0	30	

II CIKLUS STUDIJA
ODSJEK ZA FILOZOFIJU
 Jednopedmetni studij
Studijska grupa: Filozofija - NASTAVNIČKI SMJER

1. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije IV	FIL FIL 401	3	0	3	7	
2.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II (Filozofska logika)	FIL FIL 402	3	0	3	7	
3.	Ontologija	Ontologija III/1	FIL FIL 403	3	0	3	6	
4.	Historija filozofije	Sokratesova filozofija:suvremene interpretacije	FIL FIL 404	1	0	1	3	
5.	Historija filozofije	Transcendentalna filozofija	FIL FIL 405	1	0	1	3	
	Estetika	Estetika, kultura i komunikacija	FIL FIL 406					
	Ontologija	Filozofija prirode Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste	FIL FIL 407					
6.	DRUŠTVENE NAUKE / ODGOJNE NAUKE, Pedagogija, Didaktika	Temeljna nastavna umijeća	FIL PED 403	2	0	2	4	
Ukupno:				12	0	12	30	

2. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Historija filozofije	Historija filozofije IV	FIL FIL 408	3	0	3	7	
2.	Logika	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II (Analitička filozofija)	FIL FIL 409	3	0	3	7	DA ³¹
3.	Ontologija	Ontologija III/2	FIL FIL 410	3	0	3	6	
4.	Historija filozofije	Platonova filozofija:suvremene interprelacije	FIL FIL 411	1	0	1	3	
5.	Logika	Filozofija jezika	FIL FIL 412	1	0	1	3	
	Historija filozofije	Tradicija metafizike i kritika metafizičkog mišljenja	FIL FIL 413	1	0	1		
	Historija filozofije	Prava životinja: moralni status životinja u historiji filozofije	FIL FIL 414	1	0	1		
		Filozofija za djecu	FIL FIL 416	1	1	0		
6.	DRUŠTVENE NAUKE / Psihologija	Osnovi psihologije	FIL PSI 409	2	0	0	4	
Ukupno:				24			30	

³¹Uvjet položen ispit: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II (Filozofska logika) FIL FIL 402

3. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.	Etika	Savremena politička filozofija, etika i feminizam	FIL FIL 501	2	2	0	5	
2.	Ontologija	Filozofska antropologija	FIL FIL 502	2	2	0	5	
3.	Estetika	Estetika i umjetničko djelo	FIL FIL 503	2	2	0	5	
4.	Logika	Uvod u kognitivnu znanost	FIL FIL 504	1	0	1	3	DA ³²
	Historija filozofije	Hermeneutika filma	FIL FIL 505					
	Historija filozofije	Filozofija 19. i 20. stoljeća	FIL FIL 506					
	Historija filozofije	Komparativna filozofija	FIL FIL 507					
		Izborni predmet s fakultetske (vanjske) liste						
5.	Metodika	Metodika nastave filozofije	FIL FIL 509	4	0	3	9	
6.	DRUŠTVENE NAUKE / Psihologija	Odabrane teme iz primjenjene psihologije	FIL PSI 509	2	0	0	3	
			Ukupno:	13	6	4	30	

4. SEMESTAR

RED. BR.	HUMANISTIČKE NAUKE /FILOZOFIJA	NAZIV PREDMETA	ŠIFRA	P	S	V	ECTS BODOVI	Uslovni predmet
1.		Završni magistarski rad	FIL FIL 599	0	14	0	25	
2.	DRUŠTVENE NAUKE / ODGOJNE NAUKE, Pedagogija, Didaktika	Komunikacija u nastavi	FIL PED 404	2	0	2	5	
			Ukupno:	2	14	2	30	

³² Uvjet položen ispit: Historija filozofije IV FIL FIL 401, FIL FIL 408

Nastavni programi I ciklusa studija

Naziv predmeta i šifra: Uvod u filozofiju FIL FIL 101
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, jednopredmetni studij filozofije, 1 sat predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 3; filozofija kao dvopredmetni studij, 1 sat predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 3; studij filozofije i sociologije, 1 sat predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 3.; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta <i>Uvod u filozofiju</i> je da se studenti upoznaju sa <u>glavnim</u> problemskim sklopovima, glavnim filozofskim disciplinama, glavnim filozofskim pravcima, epohama i razmedima filozofskih teorija, kroz filozofsku terminologiju bez ekstenzivnog historijskog pristupa izlaganja povijesti filozofije. Studentima se upoznaju sa (1) mjestom i ulogom filozofije u korpusu ljudskog znanja i (2) njenim odnosom prema znanostima, kako prirodnim tako društvenim i tehničkim. Pojam filozofije ovdje se određuje iz odnosa koji mišljenje kao mišljenje ima (3) prema svojoj historiji, (4) prema temeljnim filozofskim disciplinama kao kritička misao utemeljena na argumentaciji. Istovremeno se filozofija posmatra u (5) njenom teorijskom, praktičkom i poetičkom značenju. Predavanja otvaraju specifičan (6) pristup fundamentalnim filozofskim problemima i konceptima koji studente uvodi u stručni jezik filozofije, naročito u značenjsku jedinstvenost (7) filozofijske terminologije koja je od važnosti za pojam i biće filozofije. Tumačenjem porijekla i primjene ključnih filozofijskih pojmova, pitanja i datih odgovora, filozofija se pokazuje kao (8) univerzalni odnos ili svjetski dostignuti kapacitet racionalnog pristupa u životu starih istočnih civilizacija i (9) modernih zapadnih društava koji prosvjetiteljski spaja humane prakse i ideje nastale umnim sagledavanjem čovječanstva uopšte. Filozofski pristup se komparira sa (10) arhaičnim racionalitetom: teogonijskim, kosmogonijskim, mitologijskim, fiziologijskim (predsokratičkim), i pokazuje njegovo (11) pojavljivanje u dijalektičkom, logičkom, metafizičkom, silogističkom obliku koje je metodološki uređeno i osvješćeno u filozofskim teorijama i sistemima. Predavanja pokazuju da (12) filozofska tradicija nije historijski nastala gomila knjiga i sistema, nego živi razvoj kritičkog mišljenja koje pokreće, konstruira i dekonstruira svaki predmet, svaki podatak, svaku informaciju koja se opire (13) refleksivnoj prirodi ljudskog znanja i ljudske svijesti koja se razvija na različite načine kroz znanost i umjetnost, kroz teorijski, praktički i poetički odnos kojeg stvaraju čovjek, svijet i jezik. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Sadržaj predmeta <i>Uvod u filozofiju</i> izlaže se kroz dva sklopa podjeljena na dva kolegija. U prvom se student upućuju u razlikovanje filozofske spoznaje i uvjerenja i znanstvenog dokaza utemeljenog u induktivnoj evidenciji i matematičkom opisu. Daje se početni pojam filozofije, pojam logosa, i pojam kriterija istinitosti u teogonijskim, kosmogonijskim i mitologijskim predstavama onoga što je totalitet bića (Sve / Jedno). Ovaj se koncept racionaliteta komparira sa metodski utemeljenim pristupom u dijalektičkom, analitičkom i silogističkom (logičkom) pristup u pitanjima koja se orijentiraju na antropološku ravan. Izdvaja se pristup kojeg ima tzv. prva filozofija ili metafizika koja napušta predsokratsku fiziologiku i usmjerava se na pitanja načina mišljenja, iskazivanja i klasifikacije pluralnog suspstancijaliteta fizičkog svijeta u kategorijalnom aparatu mišljenja. U drugom kolegiju studenti se upoznaju sa filozofijskim disciplinama (ontologija, gnoseologija, etika, estetika, logika, aksiologija). Analizira se posebnost tematike i pristupa problemu unutar svake pojedinačne discipline. Studenti se dalje upoznaju sa epohama u povijesti filozofije, kao i sa ključnim filozofijskim pravcima i školama. Analiziraju se determinirajući kriteriji koji su uticali na ove podjele i klasifikacije. U komparativnom pristupu ukazuje se na filozofska pitanja i odgovore koji su nastali u istočno-azijskom svijetu, u arapskom svijetu, u Indiji i Kini, i na pitanja i odgovore koji su nastali u filozofskoj tradiciji zapadno-evropskog svijeta. Filozofija se ovdje posmatra kao dostignuta ravan racionalnog i metodskog rješavanja problema i donošenja odluka u svjetskim razmjerima kao opštečovječansko dobro, a ne kao tzv. helnsko čudo nastalo kod jednog evropskog naroda u jednom periodu razvoja čovječanstva uopšte. Studenti se dalje uvode u filozofsku refleksiju u prirodi, o čovjeku, o religiji, o znanosti, o umjetnosti itd. Dalje se kroz predavanja i vježbe ukazuje na odnos između filozofije i drugih znanosti i znanstvenih disciplina. Objašnjava se posebnost disciplina kao što su filozofija jezika, filozofija uma, filozofija prirode, filozofija znanosti, filozofija biologije, filozofija matematike, filozofija filma, itd. Na kraju semestra analizira se i diskutira status i dometi filozofije u modernom društvu. Otvara se pitanje o budućnosti filozofije.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Theodor V. Adorno (1984): Filozofska terminologija. Uvod u filozofiju. 2. Blekburn, Sajmon (1999). Oksfordski filozofski rečnik. Novi Sad, Svetovi. 3. Robert C. Solomon & Kathleen M. Higgins (2006): The Big Questions. A Short Introduction to Philosophy. Wadsworth. 4. Erl, Vilijem Džejms (2005). Uvod u filozofiju. Beograd, Dereta. 5. Fitipović, Vladimir (1965). Filozofski rječnik. Zagreb, Matica hrvatska. 6. Warburton, Nigel (1999). Filozofija. Osnove. Zagreb, Kruzak.

Dodatna i preporučena literatura:

7. Rasim Muminović (1998): Uvod u filozofiju. Sarajevo-Publishing. Sarajevo
8. Zelić, Ivan (2006). Vodič kroz filozofiju. Split, Verbum
9. [Blackburn](#), Simon (2002). Poziv na misao. Poticajni uvod u filozofiju. Zagreb, AGM.
10. Angeles, P.A., Ed. (1992). The Harper Collins Dictionary of Philosophy. New York, Harper Perennial.
11. Kim, J. and Ernest Sosa, Ed. (1999). Metaphysics: An Anthology. Blackwell Philosophy Anthologies. Oxford, Blackwell Publishers Ltd.
12. Runes, D., Ed. (1942). The Dictionary of Philosophy. New York, The Philosophical Library, Inc.
13. Leaman, Oliver (2004). An Introduction to Classical Islamic Philosophy. Cambridge.
14. Filipović, Muhamed (2005): Filozofska istraživanja: filozofija, logika, jezik. Sarajevo-Publishing. Sarajevo.
15. [Nagel](#), Thomas (2002). Što sve to znači? Vrlo kratak uvod u filozofiju. Zagreb, Kruzak.
16. [Russell](#), Bertrand (2005). Mudrost Zapada. Split, Marjan tisak.
17. Russell, Bertrand (1951): The Problems of Philosophy. Oxford University Press.

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije I/1, FIL FIL 102
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, jednopredmetni studij filozofije: 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 7; filozofija kao dvopredmetni studij: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 6; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa nastankom i općenitim razvojem filozofije u antici. Studenti trebaju steći uvid u osnovne linije mišljenja koje se protežu od predsokratesovske kozmologije do sofisticnog i Sokratesovog obrata ka čovjeku u društvu.
Sadržaj predmeta: Predavanja će krenuti razmatranjem okolnosti nastanka filozofije i znanosti u antičkoj Grčkoj i nastaviće pratiti razvoj pojedinih filozofija i "filozofskih škola" pri čemu će se posebna pažnja posvetiti postavljanju ključnih filozofskih pitanja i odgovora koji će biti prisutni i uticajni i u kasnijem mišljenju. Stoga je neophodno obratiti više pažnje na temeljne filozofske postavke predsokratesovskog perioda počevši od miletskih filozofa preko preko pitagorejaca, elejaca, atomista i pojedinih značajnih filozofa, poput Herakleitosa, Empedoklesa i Anaksagorasa, do kraja "kozmoškog perioda", odnosno do pojave prvih sofista. Na predavanjima će se objasniti zašto sofisti, prije svega Protagoras i Gorgias, odustaju od kozmoških istraživanja i zašto su se posvetili čovjeku i njegovom životu u zajednici. U centru Sokratesovog interesovanja, koji je također smatrao kozmologiju nepotrebnom, biće etički problemi, međutim, isto tako će se pokušati objasniti zašto nam je problem doći do historijskog Sokratesa i po čemu je njegov njegov metod originalan i komplementaran njegovoj etici. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na seminarima, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. W. Windelband, <i>Povijest filozofije I</i> 2. F. Koplston, <i>Istorija filozofije I</i> 3. M. N. Đurić, <i>Istorija helenske etike</i> 4. H. Diels, <i>Predsokratovci I, II</i> 5. Diogenes Laertios, <i>Životi i mišljenja istaknutih filozofa</i> 6. D. Marić, <i>Kinici i metafizika i Sokrates i kinici</i> 7. Platon: <i>Obrana Sokratova, Kriton, Fedon;</i>
Dodatna i preporučena literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Filozofijski riječnik u redakciji Vladimira Filipovića.

Naziv predmeta i šifra: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I [UVOD U LOGIKU] FIL FIL 103
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja, 3 sata vježbi, ECTS 7; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 5.; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Osnovni cilj kolegija <i>Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I [Uvod u logiku]</i> jeste da studente upozna s fundamentalnim logičkim konceptima i s njihovom aplikacijom u različitim kontekstima modeliranim u prirodnim / životnim i artifičijelnim / znanstvenim jezicima. U kontekstu djelovanja kognitivnih, društvenih, psiholoških i lingvističkih varijabli koje uvjetuju mišljenje, logika se granulira u logičke zakone i logička pravila formiranja i transformiranja logički korektnih iskaza / shemata zbog čega se oni karakteriziraju kao istiniti (u suprotnom, kao lažni), a teorije ili dokazi od njih napravljeni kao konzistentni, koherentni ili korespondentni. Studentima se pomaže da analiziraju i ekspliciraju mnogostruke relacije koje postoje između uvjerenja, misli, iskaza, tvrdnji, djelovanja, rješavanja problema, donošenja odluka koji se zasnivaju na kvantitativno i kvalitativno različitim premisama koje se odnose na činjenice, stanja stvari, procese stvarne ili zamišljene, relane ili moguće. Kolegij pokazuje šta se određuje kao logički istinito i lažno u prirodnom jeziku, šta su ograničenja / logički / strukturalni paradoksi vezani za semantička svojstva prirodnih jezika, zašto je logika filozofska disciplina, instrument kritičkog i kreativnog mišljenja, jezik znanosti i struktura artifičijelnog jezika; kako se logika primjenjuje u metafizičkim kontekstima, kako u teološkim kontekstima, kako u kontekstu prirodnog jezika i iskaza svakodnevnog govora, kako u znanstvenim teorijama i umjetnoj inteligenciji (logičko programiranje, računarski jezici); zašto se logika (logički calculus) identificira s matematikom (numerički calculus) i u kojoj mjeri ta analogija važi.</p> <p>Istovremeno kroz kolegij <i>Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I, [Uvod u logiku]</i> studentima se izlaže primjena logičkih metoda u znanstvenom istraživanju. Ukratko, ukazuje se na metodologija kao znanost o metodama znanstvenog istraživanja i znanstvenu disciplinu u kojoj se kritički ispituju i eksplicitno izlažu različite opće i posebne znanstvene metode. Studenti se informiraju o temeljnim principima i pojmovima metodologije naučnog istraživanja. Razlikuju se koncepti metodologije, metoda i epistemologije, vrste naučnog posmatranje, interaktivne metode razgovora, ankete, intervju, metode mjerenja i klasifikacije te metoda eksperimenta u istraživanjima društvenih i prirodnih fenomena, stanja stvari i procesa.</p> <p>Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.</p>

Sadržaj predmeta: U prvom dijelu kolegija sadržaj se izlaže u dva sklopa. Kroz sklop I : Logika pojmova studenti se uvode u centralne logičke topike na području ontološke logike. Izlažu se sadržaji Platonove dijalektike (dihairesis, tehne dialektike), Aristotelove analitike (sillogistike), elementarne logike (pojam, sud, zaključak, definicija, dokaz). Ovaj se dijalektički i silogistički koncept logike izlaže u interaktivnom odnosu tri teorijske osnove: (1) Teorija ontološkog postava / uvjerenja (1.da jest nešto, 2.da jest nešto slučajno, 3.da jest nešto nužno / po sebi,4.da jest nešto zato što je prihvaćeno / dokazano da jest nešto drugo, 5.da jest nešto moguće), (2) Teorija definicije (Šta jest nešto?): kako nastaje, od čega se sastoji, čemu služi, koje uvjete mora zadovoljiti definicija. (3) Teorija dokaza (Zašto jest nešto takvo-ili-takvo?). Slabi (dijakritički, dijalektički, Platonov) dokaz i jaki (sillogistički, apodiktički, Aristotelov) dokaz. Kroz Sklop II: Logika termina, pokazuje se srednjevjekovna matrica koju formira logika u relaciji s onto-teološkim pitanjima egzistencije i atributa. Uloga termina prema njihovoj funkciji u hipostatički orjentiranim kontekstima: daje se kroz karakteristične teorije (1) teoriju o univerzalijama, i (2) teoriju o svostvima termina-proprietates terminorum (supositio, apelatio, significatio).

U drugom dijelu kolegijasadržaj kolegija se izlaže u tri dodatna sklopa: Kroz sklop III: Osnovi logike iskaza, studenti se upoznaju s novom logikom koja se zasniva na simboličkom izražavanju multiplicirane logičke općenitosti (varijable), sa simboličkom reprezentacijom iskaza prirodnog jezika, sa mogućnostima računanja iskazima i iskaznim funkcijama. Kroz Sklop IV: Osnovi logike predikata, studenti se upoznaju s funkcijom predikativnog dijela iskaza, s predikatskim shematima, s računanjem predikatima i njihovim ulogama na različitim mjestima relacije (jednomjesni, dvomjesni, tromjesni predikati).

Kroz Sklop V: Metodologija nauke: studentima se izlaže primjena logičkih metoda na području istraživanja u prirodnim i društvenima naukama. Studenti se informiraju o temeljnim principima i pojmovima metodologije naučnog istraživanja.Studenti se upoznaju sa glavnim karakteristikama znanstvenih metoda kao što su: objektivnost, pouzdanost, preciznost, sistematičnost i općenitost. Razlikuju se koncepti metodologije, metoda i epistemologije, vrste naučnog posmatranje, interaktivne metode razgovora, ankete, intervjuja, metode mjerenja i klasifikacije te metoda eksperimenta u istraživanjima društvenih i prirodnih fenomena, stanja stvari i procesa.

Preduvjeti za opis predmeta : nema

Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.

Obavezna literatura:

1. Platon. Parmenid. Beograd, Bigz, 1973.
2. Aristotel. Organon. Beograd, Kultura, 1970.
3. Ernst Tugendhat. Uvod u jezičko-analitičku filozofiju. Predavanja 1-7. Sarajevo
4. Nijaz Ibrulj: Filozofija logike. Sarajevo: Sarajevo Publishing, 1999.
5. Milić, Vojin. Sociološki metod. Beograd, Nolit, 1978.
6. Porphyrii Isagoge et in Aristotelis Categoria Commentarium. (prijevod: Nijaz Ibrulj)
7. Tarski, Alfred. Uvod u matematičku logiku.
8. A.Ule. Znanost i realizam. HFD. Zagreb, 1996.
9. Vujević, M. Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti, Informator, Zagreb, 1983.
10. Zaječaranović, G. Osnovi metodologije nauke (drugo izdanje), Naučna knjiga, Beograd, 1973.

Dodatna i preporučena literatura:

1. Nijaz Ibrulj. Tipovi karakterizacije logičkog. Sarajevo. Dijalog
2. Nijaz Ibrulj. Racionalna konstrukcija svijeta iz ontologije znaka. Sarajevo. Dijalog.
3. William and Marta Kneale. Development of Logic. London, 1962.
4. Bochenski, J. M. Formale Logik. K. Alber, Freiburg, Munchen, 1978.
5. Quine, Willard Van Orman. Methods of Logic.

Naziv predmeta i šifra: Historija istočnih filozofija I, FIL FIL104
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 7; filozofija kao dvopredmetni studij: 2 sata predavanja i 2 sat seminara, ECTS 4; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 5; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i seminari
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije uvede u glavne metafizičke tradicije Istoka (bitno određenje istočnjačkih filozofija i razlika naspram zapadnjačke filozofije; izvornost i međusobne razlike; prevladavanje «europocentrističkog» gledišta u pogledu istočnjačkih filozofskih tradicija; značenje duhovne predaje i pojam vremena, književnih djela i filozofije –komparativistički pristup. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije uvede u glavne metafizičke tradicije Istoka (bitno određenje istočnjačkih filozofija i razlika naspram zapadnjačke filozofije; izvornost i međusobne razlike; prevladavanje «europocentrističkog» gledišta u pogledu istočnjačkih filozofskih tradicija; značenje duhovne predaje i pojam vremena, književnih djela i filozofije.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> Edward Said, <i>Orijentalizam</i>, «Svjetlost», Sarajevo, 1999.; Čedomil Veljačić, <i>Razmeđa azijskih filozofija</i>, tom I i II, Sveučilišna naklada «Liber», Zagreb, 1978. (alternativno); Čedomil Veljačić, <i>Filozofija istočnih naroda</i>, (hrestomatija, knjiga XI i XII), Nakladni zavod «Matica hrvatske», Zagreb, 1983. (alternativno);
Dodatna i preporučena literatura:- <ol style="list-style-type: none"> Sarvepali Radakrišnan, <i>Indijska filozofija</i>, tom I i II, «Nolit», Beograd, 1964. (alternativno); Đuzepe Tuči, <i>Istorija indijske filozofije</i>, «Nolit», Beograd, 1982. (alternativno); Dušan Pajin, <i>Filozofija upanišada</i>, «Nolit», Beograd, 1980.; Hiriyana, <i>Osnovi indijske filozofije</i>, «Naprijed», Zagreb, 1980. (alternativno); Fung Ju-Lan, <i>Istorija kineske filozofije</i>, «Nolit», Beograd, 1971.; James W. Heisig, <i>Filozofi ništavila: esej o Kyoto školi</i>, Kult B, Sarajevo, 2007. Muhammed Iqbal, <i>Razvoj metafizike u Perziji</i>, «Connectum», Sarajevo, 2004.

Naziv predmeta i šifra: Bosanski, Hrvatski, Srpski jezik I, FIL BHS 101
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar; 1P + 1V, ECTS 2.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Student treba ovladati pravopisnim pravilima. Usvajanje znanja vezanih za gramatičku strukturu i pravopis vodi ka njegovanju vlastitog jezičkog izraza, što je jedan od bitnih uvjeta za profesiju kojoj će kandidat pripadati poslije završenog fakulteta. Cilj vježbi jeste smanjiti broj jezičkih nedoumica. Provode se govorne i pismene vježbe, razgovara o jezičkim pitanjima. Na vježbama se stalno provode kvizovi i analizira pravopisna problematika.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Načini provjere znanja na vježbama: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Udžbenici: Aktuelni pravopisi – prema izboru standardnog jezika: 1. Senahid Halilović, <i>Pravopis bosanskoga jezika: Priručnik za škole</i> . Zenica: Dom štampe. 1999. 2. Babić – Finka – Moguš, <i>Hrvatski pravopis</i> , Školska knjiga, Zagreb, 2001. 3. Pešikan – Pižurica – Jerković, <i>Pravopis srpskog jezika</i> , Novi Sad, Matica srpska, 1993.
Literatura: 1. Hasnija Muratagić-Tuna, <i>Bosanski, hrvatski, srpski, aktuelni pravopisi</i> , Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2005. 2. Ljiljana Jojić, <i>Pravopisni priručnik (dodatak Velikom rječniku hrvatskoga jezika)</i> , Novi liber, Zagreb 2003.

Naziv predmeta i šifra: NJEMAČKI JEZIK I, FIL GER 103
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, 1 sat predavanja, 1 sat vježbi : ECTS 3
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Cilj nastave Njemačkog jezika I kao općeg predmeta jeste produbljivanje znanja stečenog u dosadašnjem obrazovanju i osposobljavanje studenata za razumijevanje tekstova slušanjem i čitanjem te za produktivno bavljenje obrađenim temama (nivo A.2.2 Europskog referentnog okvira)..
Sadržaj predmeta: Tematske cjeline: Gewohnte Verhältnisse, Erinnerungen, Aus der deutschen Geschichte, Reisen und Hotels sa komunikativnim kompetencijama: govoriti o vlastitim željama, opisati uvjete stanovanja, govoriti o biografiji poznatih ličnosti, o sjećanjima i poznatim događajima iz prošlosti, rezervirati sobu u hotelu, planirati obilazak nekog grada i govoriti o istom, razumjeti turistički prospekt i samostalno napraviti isti.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.

Literatura: Dallapiazza, R.-M., Jan von E., Blüggel, B., Schümann, A. , (2011), Tangram aktuell 2, Lektion 5-8, Niveau A2/2, Hueber Verlag, Ismaning.

Literatura: Dallapiazza, Rosa-Maria, Von Jan, Eduard, Blüggel, Beate, Schümann, Anja, (2005), Tangram aktuell 3, Niveau B1/1, Hueber-Verlag, Ismaning.

Naziv predmeta i šifra: Francuski jezik I FIL ROM 103
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar; 1 sat predavanja + 1 sat vježbi; 3 ECTS
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Cilj predmeta je usvajanje osnovnih znanja iz francuskog jezika i upoznavanje s njegovom strukturom.
Sadržaj predmeta: Upoznavanje se fonetskim sistemom francuskog jezika; osnovne gramatičke kategorije: određeni, neodređeni član, imenice, pridjevi, prijedlozi, lične zamjenice, brojevi, partitivni član, prezent indikativa glagola, perfekat i futur, upitna forma, najfrekventniji nepravilni glagoli.
Preduvjeti za upis predmeta: nema - francuski jezik mogu odabrati studenti sa predznanjem kao ipotpunipočetnici.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Udžbenici: Y. Berchiche, M. Dubois, R. Mimran, <i>Cours de la Sorbonne, langue et civilisation françaises</i> , Clé International, Paris, 2000 Annie Monnerie-Goarin, Evelyne Sirejols, <i>Champion I</i> , Clé International, Paris, 2001. Aline Volte, <i>Belleville I</i> , Clé International, Paris, 2004.
Literatura: Sylvie Poisson-Quinton, C. Huet-Ogle, Roxane B : <i>Grammaire expliquée du français</i> , Précis de grammaire - niveau débutant, Clé International, Paris, 2003; Alina Kostucki, Gracia Merlo, <i>Grammaire progressive du français</i> , Clé International, Paris, 2004. Maïa Gregoire, <i>Grammaire progressive du français</i> , Clé International, Paris, 1995. Vlado Drašković, <i>Gramatika francuskog jezika za osnovnu školu</i> , Beograd, 1982. Dodatna literatura se utvrđuje na početku svake akademske godine

Naziv predmeta i šifra: Engleski jezik 1, FIL ANG 103
Semestar, broj sati i broj bodova: I. semestar; 1 sat predavanja, 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Upoznavanje studenata sa osnovnim gramatičkim strukturama (vrste riječi i osnovne rečenične strukture) i leksikom na nivou srednjeg stepena poznavanja engleskog jezika, radi lakšeg razumijevanja tekstova općeg karaktera. Ovim bi se studenti pripremili i za nastavu iz predmeta <i>Opći engleski 2</i> , čiji je osnovni cilj produbljivanje postojećeg znanja i priprema studenata za samostalan rad na tekstovima iz struke.
Sadržaj predmeta: Kolegij se sastoji iz tri međusobno povezane cjeline: pregled gramatike engleskog jezika na nivou vrste riječi (morfologija), pregled gramatike engleskog jezika na nivou rečenične strukture (sintaksa), te razumijevanje tekstova. Nastava u vezi sa ponavljanjem pregleda gramatike zamišljena je u vidu predavanja i propratnih vježbi na sljedeće tematske podcjeline: 1. Glagoli; 2. Imenice; 3. Priedjvi; 4. Prilozi; 5. Zamjenice; 6. Član; 7. Brojevi; 8. Rečenica. Sve tematske cjeline podrazumijevaju obradu sa aspekta specifičnosti podjela, osobina, tvorbi, pravilnosti-nepravilnosti i sl. Nastava za treći segment kolegija (razumijevanje tekstova) vrši se isključivo na satima vježbi. Težište vježbi usmjereno je ka pronalaženju glavne ideje teksta, razumijevanju strukture i organizacije teksta, te prepoznavanju gramatičkih oblika i struktura.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: Grgić, Berislav i Brihta, Jolanda. <i>Engleska gramatika za svakoga</i> . Školska knjiga Zagreb, 1986. Murphy, Raymond. <i>English Grammar in Use</i> . Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
Dodatna i preporučena literatura: Side, Richard i Wellman, Guy. <i>Grammar and Vocabulary for Cambridge Advances and Proficiency</i> . Pearson Education Limited, Harlow, 1999.

Naziv predmeta i šifra: Ruski jezik 1, FIL SLA 103
Semestar, broj sati i broj bodova: I. semestar; 1 sat predavanja, 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Osnovni cilj nastave ruskog jezika kao općeg predmeta na početnom nivou je ovladavanje ruskim jezikom kao sredstvom komuniciranja u okviru tematike, leksike i gramatike, predviđene programom.
Sadržaj predmeta: Fonetski sistem ruskog jezika. Ruska grafija i ortografija. Usvajanje leksičkog i gramatičkog minimuma predviđenog programom ostvaruje se različitim tipovima vježbi i zadataka. Vježbe podrazumijevaju i bolje upoznavanje s ruskom kulturom korištenjem različitih didaktičkih audio i video materijala.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: L.V. Miller, L.V.Politova. <i>Žili-byli...;12 urokov ruskogo jazyka, Bazovyy uroven', učebnik</i> , Sankt-Peterburg, 2007 R. F. Poljanec. <i>Pregled gramatike ruskoga jezika</i> , Školska knjiga Zagreb, 1967.
Dodatna i preporučena literatura 1. B. Tošović. <i>Ruska gramatika u poređenju sa srpskohrvatskom</i> . Sarajevo, Svjetlost 1990 2. I. K. Gapočka. <i>Ja čitaju po-ruski</i> , Moskva, 2006. 3. Katnić-Bakaršić, M., Moranjak-Bamburać, N., Tanović, I. (1990) <i>Ruski jezik. Udžbenik za V razred osnovne škole</i> . Sarajevo: Svjetlost.

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije I/2, FIL FIL 105
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 5, Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa nastankom i općenitim razvojem filozofije u antici. Studenti trebaju steći uvid u osnovne linije mišljenja koje se protežu od "sokratesovskih škola", preko Platona i Aristotelesa, do kraja antike.
Sadržina predmeta: Predavanja će krenuti razmatranjem "sokratesovskih škola", pri čemu će se obratiti pažnja na sličnosti i razlike sa Sokratesovom filozofijom. Najveći dio vremena u ovom semestru biće posvećeno Platonu i Aristotelesu. Detaljnije će se govoriti o njihovom doprinosu u različitim oblastima filozofije (u epistemologiji, metafizici, etici, psihologiji itd.). Više pažnje u razdoblju helenističko-rimske filozofiji biće povećano stoicizmu, skepticizmu i epikurejstvu, i na kraju semestra neoplatonizmu. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na seminarima, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz FIL FIL 102
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. W. Windelband. (1978): <i>Povijest filozofije I</i>. Zagreb: Naprijed. 2. F. Koplston (1988): <i>Istorija filozofije I</i>. Beograd: BIGZ. 3. M. N. Đurić (1987): <i>Istorija helenske etike</i>. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. 4. Diogenes Laertios, <i>Životi i mišljenja istaknutih filozofa</i> 5. Platon, <i>Fedon; Država; Timej</i> 6. Aristoteles (1992): <i>Metafizika</i>. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada. 7. P. Gregorić i F. Grgić (2003): (eds.), <i>Aristotelova Metafizika</i>, samo prva dva teksta, str.33- 93. Zagreb: Kruzak. 8. P. Gregorić i F. Grgić, M. Hudoletnjak Grgić (eds.) (2005): <i>Helenistička filozofija</i>, samo prvo poglavlje, str. 1-29., Zagreb: Kruzak.
Dodatna i preporučena literatura: Filozofijski riječnik u redakciji Vladimira Filipovića. (1989): Zagreb: Matica hrvatska.

Naziv predmeta i šifra: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I [SIMBOLIČKA LOGIKA] FIL FIL 106
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 5; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Osnovni cilj kolegija <i>Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I [Simbolička logika]</i> jeste da studente filozofije i sociologije upozna sa fundamentalnim učenjima i aplikativnim mogućnostima vezanim uz suvremenu simboličku logiku. Logika kao intuitivna sposobnost, kao razumsko umjeće, kao znanstvena metoda, kao filozofska disciplina i kao programski jezik suvremene tehnologije ima svoje jedinstvo u zakonima i pravilima, u algoritimima, u procedurama i logičkim shematima od Aristotelovog programa silogističke analitike, preko Fregeovog programa računa iskaza i računa predikata, Booleovog programa logičke funkcije, Carnapovog programa logičke sintakse jezika do jezika logičkog programiranja računarske znanosti (jezika softvera) i fuzzy logike ekspertnih sistema. Studiranje centralnih topika logičke znanosti treba da studentima omogući razumijevanje općih zakona i deriviranih pravila pravilnog zaključivanja u prirodnom jeziku svakodnevnog života, razumijevanje konzistentnosti i koherentnosti teorija i znanstvenih konstrukcija u prirodnim i društvenim znanostima i praktičnu primjenu logičkih procedura na područjima artificijelne inteligencije i artificijelnog jezika u informacijskoj i komunikacijskoj tehnologije suvremenog svijeta. Proučavanje logičkih formi, logičkih operatora, procedura i metoda povezano je s različitim konceptima ili teorijama istine (korespondencija, koherencija, konzistencija) i sa semantičkim i strukturalnim svojstvima jezika u kojem se logičke forme jedino mogu istraživati. Istovremeno kroz predmet <i>Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I [Simbolička logika]</i>, studentima se izlaže primjena logičkih metoda na području društvene ontologije. Studenti se informiraju o temeljnim principima i pojmovima metodologije naučnih istraživanja društvenih fenomena. Razlikuju se koncepti metodologije, metoda i epistemologije, vrste naučnog posmatranje, interaktivne metode razgovora, ankete, intervju, metode mjerenja i klasifikacije te metoda eksperimenta u istraživanjima društvenih fenomena, stanja stvari i procesa. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.</p>
<p>Sadržaj predmeta: Kolegij započinje informiranjem o temeljnim pojmovima i tehnikama suvremene simboličke logike (calculus iskaza, calculus predikata, modalni calculus) i njenog backgrounda, Cantorove teorije skupova. Studenti se upoznaju s Booleovim konceptom logičke funkcije i Fregeovim konceptom pojmovnog pisma ili jezika čistog mišljenja. Centralna topika je razumijevanje rečenice/ tvrdnje/ iskaza kao logičke funkcije. Pravi se razlika između Booleovog koncepta logičke funkcije i Russellovom koncepta izloženog u <i>The Principles o Mathematics</i>. Izlaže se smisao ideje kanonske notacije, metoda kvantifikacije iskaza, primjena univerzalnog i egzistencijalnog kvantifikatora, upotreba logičkih operatora, formiranje logičkih funkcija negacije, konjunkcije, disjunkcije, implikacije, ekvivalencije, te pravila za matrice ili tabele istinosne vrijednosti iskaza. Nakon toga studenti se upoznaju s konceptom suvremene matematske logike - fuzzy logike Lotfy A. Zadeha koja se primjenjuje u formi algoritama i ekspertnih sistema i čiji su osnov fuzzy skupovi i fuzzy funkcija. U drugom semestru studenti se upoznaju s primjenom logičkih metoda na područje deduktivnih znanosti i posebno na područje društvene ontologije odn. istraživanja društvenih procesa, stanja stvari, objekata i činjenica društvene zbilje. Studentima se prezentiraju metode znanstvenog posmatranja, interaktivne metode razgovora, upitnika, intervju, metode mjerenja i klasifikacije, te značaj i uloga eksperimentalne metode.</p> <p>U prvom dijelu kolegija studenti se uvode u centralne logičke topike na području simboličke logike. Nakon toga studentima se izlaže ideja suvremene logike nastala u drugačijem tretiranju pojma, suda i dokaza u djelima Gottloba Fregea (<i>Begriffsschrift</i>), Georgea Boolea (<i>The Laws of Thought</i>) i Bertranda Russella (<i>The Principles of Mathematics</i>). Izlaže se calculus iskaza i calculus predikata kao dva temeljna područja suvremene logike. Centralne topike u ovom sklopu su: koncept logičke funkcije (negacije, implikacije, konjunkcije, disjunkcije, ekvivalencije, bikondicionala), koncept istinosne vrijednosti iskaza, koncept kvantifikacije iskaza, koncept matrica ili tablica istinosne vrijednosti, koncept logičkih shemata i logičkih zakona njihove konstrukcije.</p> <p>U drugom dijelu kolegija nastava se fokusira na modalnu logiku, modalne operatore i semantiku modalnih iskaza čime se dovršava predstavljanje centralnih pitanja simboličke logike. Modalna logika se diferencira na temelju</p>

modalnih operatora koji se kombiniraju sa kvantifikatorima i logičkim operatorima. Navode se primjeri modalnolgičkih tipova: *devijantna logika, situacijska logika, logika vremena, epistemska logika, deontička logika, doksastička logika, dinamička logika, geometrijska logika, metalogička logika*. U nastavku se izlaže matematska logika klasa i relacija kao prirodni nastavak djelovanja teorije skupova u logičkoj teoriji primjenjen na iskaze prirodnog jezika. Izlaganje temeljnih koncepata fuzzy logike i fuzzy semantike donose studentima spoznaju o primjeni logike u ekspertnim sistemima i suvremenoj informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji. U drugom dijelu kolegija studenti se bliže upoznaju sa aplikacijom logike na područje deduktivnih znanosti odnosno posebno na područje društvenih znanosti. Naglasak se stavlja na metodološku specifičnost u istraživanju društvenih fenomena. Izlaže se razlika između metoda i metodologije, metodologije i epistemologije društvenih znanosti. Prezentiraju se glavne metode u istraživanju društvenih procesa, fenomena i stanja stvari: naučno posmatranje, upitnik, razgovor, eksperiment, klasifikacija, mjerenje.

Preduvjeti za opis predmeta: položen ispit iz predmeta *Logika sa metodologijom socioloških istraživanja I [Uvod u logiku]*, FIL FIL 103

Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.

Obavezna literatura:

1. Ibrulj, Nijaz: Filozofija logike. Sarajevo: Sarajevo Publishing, 1999.
2. Wittgenstein, Ludwig. Tractatus Logico-Philosophicus. Sarajevo, 1961.
3. Frege, Gottlob. Osnove aritmetike i drugi spisi. Zagreb, Kruzak, 1999.
4. Frege, Gottlob. Begriffsschrift und andere Aufsätze. 2. Auflage, Georg Olms, Hildesheim, 1964.
5. Tarski, Alfred. Uvod u matemat. logiku i metodologiju matematike. Beograd, 1973.
6. Milić, Vojin. Sociološki metod. Beograd, Nolit, 1978.
7. A.Ule. Znanost i realizam. HFD. Zagreb, 1996.
8. Vujević, M. Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti, Informator, Zagreb, 1983.
9. Zaječaranović, G. Osnovi metodologije nauke (drugo izdanje), Naučna knjiga, Beograd, 1973.

Dodatna i preporučena literatura:

1. Russell, Bertrand. The Principles of Mathematics. London, 1905.
2. Quine, Willard Van Orman. Methods of Logic.
3. Boole, George. The Laws of Thought. Dover Publications, 1780.
4. Heijenoort, Jean Van (ed.). From Frege to Gödel. A Source Book in Mathematical Logic, 1879-1931. Cambridge. Harvard University Press, 1976.
5. Tarski, Alfred. The Concept of Truth in Formalized Languages. In: Tarski, A. Logic, Semantics, Metamathematics. Oxford Univ. Press, London, 1956.
6. Quine, Willard Van Orman. Set Theory and Its Logic. Cambridge. Harvard University Press, 1963.
7. Bočenski, J. M. Formale Logik. K. Alber, Freiburg, Munchen, 1978.
8. Boolos, George. Logic. Logic. Logic. Cambridge. Harvard University Press, 1999.
9. Zadeh, Lotfy. Fuzzy Sets and their Application to Cognitive and Decision. Processes. New York. Academic Press, 1976.

Naziv predmeta i šifra: Etika I, FILFIL 107
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar; 3 sata predavanja i 3 sata vježbi; ECTS 7; filozofija kao dvopredmetni studij: 3 sata predavanja i 1 sat vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 5; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj je predmeta da studenti/ce dobiju znanja o temeljnim problemima sa kojima se suočava etika kao praktična filozofija. Centralni etički pojmovi (dobro, ispravno, vrlina, dužnost, odgovornost, sloboda, autonomija itd.) će se eksplicirati unutar temeljnih tipova etičkih teorija: etika prirodnog zakona, etika prirodnih prava, utilitarizam, deontološka etika. Pokrenuta će biti pitanja primijenjene etike: životna sredina, bogati i siromašni, eutanazija. Ovladavanje sadržajima predmeta pruža studentima/cama nezaobilazan korpus znanja o etici, razvija etičku senzibilnost i sposobnost kritičkog razmišljanja unutar područja morala. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Predavanja će započeti objašnjenjem pojmova normativne etike, deskriptivne etike, metaetike i primijenjene etike, te ukazivanjem na značajna pomjeranja unutar zapadnoevropske etike kao filozofijske discipline. Četiri tradicionalne etičke teorije – Aristotelova, D. Humeova, I. Kantova i J. S. Milllova će ukazati na tipove etičkih teorija unutar historije etičke misli. U sistematskom vidu biti će razmatrana pitanja domena morala i tri ose moralnog promišljanja, problemi utemeljivanja u moralu i izazovi ontologije morala. Naročita pažnja će biti posvećena etikama univerzalnog poštovanja, reciprociteta i egalitarnosti, te ljudskim pravima, jednakosti i njenim implikacijama. Unutar ovih razmatranja biti će problematizirano razlikovanje između moraliteta i čudorednosti, apstraktnom i konkretnom moralnom sopstvu, a naročita pažnja će biti posvećena mogućnosti sinteze etike pravila i etike vrline. Primijenjenoj etici i nekim od kompleksnih problema unutar nje biti će posvećena predavanja i seminari u drugom dijelu semestra. U ovome sklopu govorit će se o etici prirode i odgovornost prema budućim generacijama, te razmatrati bioetička pitanja o eutanaziji i izazovima novih reproduktivnih tehnologija. Završna razmatranja će se baviti temom bogatih i siromašnih, obavezi pomaganja i globalnoj pravdi.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. P. Singer. (2004): <i>Uvod u etiku</i>. Novi Sad/Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića. 2. P. Singer. (2000): <i>Praktična etika</i>. Beograd: Službeni glasnik.
Dodatna i preporučena literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Aristotel. (1980): <i>Nikomahova etika</i>, Beograd: BIGZ. 2. Mil (1960): <i>Utilitarizam</i>, Beograd: Kultura. 3. Kant, I. (1981): <i>Zasnivanje metafizike morala</i>, Beograd: BIGZ. 4. McIntyre, A. (2000): <i>Kratka istorija etike</i>, Beograd: Plato.

Naziv predmeta i šifra: Historija istočnih filozofija II, FIL FIL108
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar, 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 7; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 5.; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i seminari
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Tijekom trajanja ljetnjeg semestra u islamsku filozofsku tradiciju i osnovne škole i predstavnike (značenje i koncept filozofije u islamu, definicija, izvori, metodologija, faktori utjecaja na nastanak, područja interesovanja islamske filozofije i njen odnos sa drugim islamskim naukama; grčka i sirijska pozadina te indijsko i perzijsko zaleđe i utjecaji). Potom, već na samom kraju da mu se ponudi pregled prinosa autora sa ovih prostora (islamska misao u Bosni i Hercegovini i Balkanu). Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Studenti prate ciklus predavanja iz arapsko-islamske filozofiju u ljetnjem semestru, gdje se svaka od uključenih tradicija nastoji promatrati u sklopu njihovih osnovnih škola i predstavnika – povlačeći moguće veze i dosluh između njih, uz poseban naglasak na osnovnoj terminologiji i terminološkim raščlambama. U toku svakog semestra student je obavezan da pročita <i>pet</i> djela po vlastitom odabiru za svaki semestar koja su se u izvodima ili cjelovito obrađivala na seminarima, kao i osnovnu kritičku literaturu o njima koja je navedena u ovom programu – uz obavezu da u dogovoru sa nastavnikom napiše dva seminarska rada na zadanu temu.
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz Historije istočnih filozofija I, FIL FIL 104
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. John L. Esposito, <i>Što bi svatko trebao znati o islamu</i>, FFDI, Zagreb, 2003. 2. S. H. Nasr, <i>Srce islama: trajne vrijednosti za čovječanstvo</i>, «El-Kalem», Sarajevo, 2002. 3. M.M. Sharif, <i>Historija islamske filozofije</i>, tom I i II, «August Cesarec», Zagreb, 1988.; 4. S.H. Nasr, <i>Tri muslimanska mudraca</i>, «El-Kalem», Sarajevo, 1993.; 5. Ebu Hamid al-Gazali, <i>Nesuvislost filozofa</i>, Zagreb, 1993. (alternativno); 6. Ibn Rušd/Averroes, <i>Nesuvislost nesuvislosti</i>, «Naprijed», Zagreb, 1988.
Dodatna i preporučena literatura:- <ol style="list-style-type: none"> 1. Hans Daiber, <i>Borba za znanje u islamu: neki historijski aspekti</i>, «Kult B», Sarajevo, 2004. 2. Hans Daiber, <i>Islamska filozofija: inoviranje i posredovanje između grčke i srednjovjekovne europske misli</i>, «Kult B», Sarajevo, 2007. 3. Oliver Leaman, <i>Izgubljeno u prijevodu: eseji iz islamske i jevrejske filozofije</i>, «Buybook», Sarajevo, Buybook, 2004. 4. Amir Ljubović, <i>Logička djela Bošnjaka na arapskom jeziku</i>, Orijentalni institut u Sarajevu, 1996.

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije II/1, FIL FIL 201
Semestar, broj sati i broj bodova: III semestar, jednopredmetni studij filozofije: 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 5; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 6; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osnovni cilj predmeta je upoznati studente sa najznačajnijim filozofskim problemima od srednjeg vijeka preko humanizma i renesanse do novovjekovnih rasprava filozofa empirističkog i racionalističkog usmjerenja. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržina predmeta: Predavanja iz srednjevjekovne filozofije će se koncentrirati na probleme odnosa razuma i vjere, te na problem univerzalija. Objasniće se opći povijesni, društveni i kulturni okvir za dolazak humanizma i renesanse, a posebna pažnja će se posvetiti filozofskim idejama toga vremena koje su imale snažan uticaj na kasnije mišljenje. Ukazaće se na stvaranje velikih sistema, pravaca i struja, empirizma i racionalizma u modernoj filozofiji sa posebnim akcentom na filozofski doprinos F. Bacona, R. Descartesa i J. Lockeja. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na seminarima, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.
Preduvjeti za upis predmeta: Historija filozofije I FIL FIL 102, FIL FIL 105
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. F. Koplston. (1989): <i>Istorija filozofije II: Srednjevjekovna filozofija</i> . Beograd: BIGZ. 2. V. Filipović (1983): <i>Filozofija renesanse</i> . Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske 3. B. Petronijević. (1989): <i>Istorija novije filozofije</i> . Beograd: Nolit. 4. Augustin. (1987): <i>Ispovijesti</i> . Zagreb: Kršćanska sadašnjost. 5. T. Akvinski. (1976): <i>Dvije filozofske rasprave o istini</i> . Sarajevo: Veselin Masleša. 6. F. Bacon. (1964): <i>Novi organon</i> . Zagreb: Naprijed. 7. R. Descartes(1951): <i>Rasprava o metodi</i> . Zagreb: Matica hrvatska 8. R. Descartes. (1993): <i>Meditacije o prvoj filozofiji</i> . Zagreb: Demetra. 9. J. Locke. (2007): <i>Ogled o ljudskom razumu</i> . Zagreb: Naklada Breza.
Dodatna i preporučena literatura: Filozofijski riječnik u redakciji Vladimira Filipovića(1989): Zagreb: Matica hrvatska.

Naziv predmeta i šifra: Ontologija I/1, FIL FIL 202
Semestar(semestri) i broj bodova: III semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 5; studij filozofije i sociologije, 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznati studente sa osnovnim konceptima i tehnikama analitičke filozofije u XX stoljeću sa posebnim fokusom na ontološku problematiku. Pitanje koje će upravljati studijem izvjesnih nezaobilaznih djela klasičnih autora ove filozofske tradicije, dakle svih posebnih pitanja koja će biti postavljena, jeste pitanje referencije. Karakterističan pristup analitičke filozofije tradicionalna ontološka pitanja otvara polazeći od jezika upravo kao pitanja mogućnosti i opravdanosti (jezičkog) referiranja na stvari. Stoga će jezička analiza, uglavnom pojmljena kao stroga tehnika jezičko-logičkog razjašnjavanja, biti predstavljena kao sam osnovni sadržaj „prve filozofije“, tj. ontologije. Naročito će biti važno pokazati koliko tradicionalna ontološka problematika s njenim tehnikama interpretacije dobiva sa „jezičkim okretom“ i simboličkom logikom. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržina predmeta: Na predavanjima će se slijediti osnovni tok razvoja analitičke filozofije u XX stoljeću, ali gotovo isključivo na niti vodilji pitanja o referenciji. Stoga će historijski pristup biti podređen sustavnom izlaganju ontološke problematike. Najprije će biti predstavljena jezičko-analitička tradicija u posebnosti njenog pristupa, u svom karakterističnom načinu propitivanja i specifičnim tehnikama izlaganja. Strawsonov uvod u analitičku filozofiju zamišljen kao uvod u ontologiju/metafiziku će nam poslužiti kao pouzdan udžbenik. Zatim ćemo problematiku referencije uvesti kroz detaljne analize i interpretacije Fregeovog ogleđa o smislu i značenju, Russellovog ogleđa o denotaciji i Quineovog čuvenog spisa o uvjetima i načinima ontološkog pristanka. Nakon toga ćemo se baviti nekim od najvažnijih tema analitičke filozofije: singularnim terminima, predikatima, određenim i neodređenim opisima, kvantifikatorima i varijablama, itd. U prvom semestru bi studenti trebali da ovladaju najvažnijim terminima analitičke filozofije, da se upoznaju sa metodama analize i da upoznaju najvažnije aspekte ontološke problematike u okviru ove filozofske tradicije.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: Posebni ogleđi: 1. Gottlob Frege, „O smislu i značenju“ 2. Bertrand Russell, „O denotaciji“ 3. Willard Van Orman Quine, „O onome čega ima“
Knjige i zbornici: 1. Gottlob Frege, <i>Osnove aritmetike i drugi spisi</i> , KruZak, Zagreb, 1999. 2. Bertrand Russell, <i>Introduction to Mathematical Philosophy</i> , Longman, London, 2008. 3. V.O.V. Kvačin <i>Ontološka relativnost i drugi eseji</i> , Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci-Novu Sad 2007. 4. Peter F. Strawson, <i>Analiza i metafizika. Uvod u filozofiju</i> , KruZak, Zagreb, 1999. 5. Avrum Stroll (Ejvrum Strol), <i>Analitička filozofija u dvadesetom vijeku</i> , Dereta, Beograd, 2005 6. Ernst Tugendhat, <i>Jezičko-analitička filozofija</i> 7. Samuel Gorovitz et al., <i>Philosophical Analysis</i> , McGraw-Hill, Inc., 1963. Robert R. Ammerman, <i>Classics of Analytic Philosophy</i> , McGraw-Hill Book Company, 1965.

Naziv predmeta i šifra: Etika II FIL FIL 203
Semestar, broj sati i broj bodova: III semestar 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 7; filozofija kao dvopredmetni studij, 3 sata predavanja, ECTS 3; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 6. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta je uvođenje studenata/tica u jednu od centralnih debata 20. stoljeća: debatu između univerzalističkih etičkih i političkih učenja, s jedne strane, komunitarizma, feminizma i postmodernizma, s druge. Autori/ce čija će se učenja djelomično izlagati su: J. Rawls, J. Habermas, L. Kohlberg, Ch. Taylor, A. MacIntyre, C. Gilligan, S. Benhabib, M. Foucault, J. Derrida, M. Young, Ch. Mouffe. Ovladavanje sadržajima predmeta pruža studentima/cama nezaobilazan korpus znanja o savremenoj etici i političkoj filozofiji, razvija etičku senzibilnost i sposobnost kritičkog razmišljanja unutar područja političke moralnosti. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Predavanja će započeti izlaganjem etičkih teorija koje u centar svog propitivanja stavljaju pitanje «Koje norme treba da rukovode našim zajedničkim životom?», a ne «Kakva vrst osobe želim da postanem?», pri čemu se zadaća moralne teorije sastoji u razjašnjavanju i opravdavanju «nepriistrasnog stajališta» ili «moralnog gledišta» sa kojeg se mogu procijeniti normativne prepirke.
Moralni i politički univerzalizam, tj. prosvjetiteljska tradicija u etici i politici, koja se proteže od I. Kanta do J. Rawlsa, J. Habermasa i L. Kohlberga, se našla pod kritikom komunitarista, feministica i postmodernista/kinja. Unutar debate univerzalizam/partikularizam će se tokom predavanja ispitivati teza o primarnosti ispravnog nad dobrim, liberalno atomističko shvatanje društva i apstraktnog sopstva.
Univerzalističke teorije su bile i predmet feminističkih napada s obzirom na «univerzalizaciju maskuliniteta» u modernoj političkoj i moralnoj misli. U ovom sklopu će se propitivati distinkcija spola i roda, tijela i uma, prirode i kulture, te adekvatnost i koherentnost koncepcije neorođenog/neseksualiziranog sopstva.
Posljednji set predavanja će se odnositi na postmodernističku kritiku, ali i reinterpretaciju Habermasove etike diskursa i njegovog deliberativnog modela demokracije. Za razliku od Habermasa koji je bio isuviše privržen idejama nepristrasnosti, univerzalnosti i homogene javne sfere, I. M. Young uvodi ideal heterogene javne sfere i asimetričnog reciprociteta.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. Rawls, J. (1998): <i>Politički liberalizam</i> , Beograd: Filip Višnjić. 2. Taylor, C. (2002): <i>Bolest modernog doba</i> , Beograd: Beogradski krug. 3. MacIntyre, A. (2006): <i>Traganje za vrlinom</i> , Beograd: Plato. 4. Habermas: <i>Borbe za priznanje u ustavnim demokratskim državama</i> , Sarajevo 1996.
Dodatna i preporučena literatura: 1. Kiš, J. (1998): <i>Savremena politička filozofija</i> . Sremski Karlovci/Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića. 2. Jasminka Babić-Avdispahić. (2005): <i>Etika, demokracija, građanstvo</i> , Sarajevo: Svjetlost.

Naziv predmeta i šifra: Estetika I, FIL FIL 204
Semestar i broj bodova: III semestar, jednopredmetni studij filozofije, 4 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 7; filozofija kao dvopredmetni studij, 3 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 5; studij filozofije i sociologije 2 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 4. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija : predavanje i vježbe/seminari
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Nastavni predmet estetika ima cilj široko raskrivati problematiku estetike s obzirom na napuštanje odnosa sa filozofijom. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržina predmeta: Estetika i filozofija Lijepo i umjetnost Pravci estetike S onu stranu estetike Zapad i Istok iz obzora umjetnosti Problematiziranje pojma umjetnik - stvaralac
Preuvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura i udžbenici: 1. K. Gilbert, H. Khun. (1969): Istorija estetike. Beograd: Kultura. 2. N. Hartman. (1968):Estetika. Beograd: Kultura. 3. M. Heidegger. (1982): Mišljenje i pevanje. Beograd: Nolit. 4. Jacques Derrida. (1988): Istina u slikarstvu. Sarajevo: Svjetlost
Preporučena literatura: 1. Djela antičke filozofije umjetnosti (Platon, Aristotel, Plotin) 2. Izbor iz djela klasičnih filozofa: Kant, Hegel, Schelling; po izboru. 3. Linda Hačion. (1996): Poetika postmodernizma. Istorija, Teorija, Fikcija, Novi Sad: Svetovi. 4. Arthur C. Danto. (1997): Preobražaj svakidašnjeg. Zagreb: Kruzak

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije II/2, FIL FIL 205
Semestar, broj sati i broj bodova: IV semestar, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 6. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osnovni cilj predmeta je upoznati studente sa najznačajnim filozofskim problemima od Leibniza, preko Spinoze, Berkeleyja, Humea, do prosvjetiteljstva. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržina predmeta: Detaljnije će se obraditi filozofije značajnih mislilaca poput Leibniza, Spinoze, Berkeleyja, Humea, pri čemu će se ukazivati na sličnosti i razlike u mišljenju ovih, kao i filozofa koji su obrađivani u prethodnom semestru. Također će se ukazati na ključne odrednice mišljenja ovog perioda. Pred kraj semestra obratiće se više pažnje na filozofiju prosvjetiteljstva. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na seminarima, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.
Preduvjeti za upis predmeta: Historija filozofije I, FIL FIL 102, FIL FIL 105, Historija filozofije II/I FIL FIL 201
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. B. Petronijević. (1992): <i>Istorija novije filozofije</i>. Beograd: Napredak. 2. D. Pejović. (1982): <i>Francuska prosvjetiteljska filozofija</i>. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske. 3. G. W. Leibniz. (1957): <i>Monadologija</i>. Beograd: Kultura. 4. B. Spinoza. (1970): <i>Etika</i>. Beograd: Klutura. 5. G. Berkeley. (1977): <i>Rasprava o principima ljudske spoznaje</i>. Beograd: BIGZ. (ili <i>Tri dijaloga između Hilasa i Filomusa</i>) 6. D. Hume. (1956): <i>Istraživanje o ljudskom razumu</i>. Zagreb: Kultura.
Dodatna i preporučena literatura: Filozofijski rječnik u redakciji Vladimira Filipovića (1989): Zagreb: Matica hrvatska

Naziv predmeta i šifra: Ontologija I/2 FIL FIL 206
Semestari broj bodova: IV semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Produbiti uvide u ključne aspekte ontološke problematike u analitičkoj filozofiji na niti vodilji pitanja o referenciji. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržina predmeta: Najprije će biti detaljnije razmatrana problematika singularnih termina: vlastitih imena, određenih opisa, prirodnih vrsta i indeksikala. Posebno će biti izložena Russellova strategija parafraziranja, Quineovo preuzimanje takve metode i Strawsonova kritika Russella. Najvažnije teorije referencije će biti izložene. Osvjetljena će biti i problematika bliskosti i razlike između značenja, referencije i istine. Potom će naš interes biti usmjeren ka logičkom i ontološkom statusu generalnih termina, počevši od Fregeovog uvida u njihovu funkciju, preko ispitivanja kvazi-predikata i egzistencije kao predikata, pa do Tugendhatove kritike tradicionalnog shvaćanja koje još brani Husserl. Ispitivanje modaliteta stavova će nas odvesti ka teoriji govornih činova. Na vježbama će studenti detaljno iščitavati Russellovo <i>Istraživanje značenja i istine</i> i Quineovu knjigu <i>Riječ i predmet</i> .
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Bertrand Russell, <i>Istraživanje značenja i istine</i>, Otkrovenje, Beograd, 2008. 2. Ernst Tugendhat, Ursula Wolf, <i>Logish-semantische Propädeutik</i>, Reclam, Stuttgart, 1997 3. Willard Van Orman Quine, <i>Riječ i predmet</i>, KruZak, Zagreb, 1999. 4. Alex Orenstein, <i>Willard Van Orman Quine</i>, Twayne Publishers, 1977. 5. Christopher Hookway, <i>Quine: Language, Experience and Reality</i>, Polity Press, 1988. 6. Jack Kaminsky, <i>Language and Ontology</i>, Southern Illinois University Press, 1969. 7. Kent Bach, <i>Thought and Reference</i>, Oxford University Press, 1994. 8. Saul Kripke, <i>Imenovanja i nužnost</i>, Kruzak, Zagreb, 1997. 9. Hilary Putnam, <i>Reason, Truth and History</i>, Cambridge, Harvard University Press, 1979. 10. John Langshaw Austin, <i>How to do Things with Words</i>, Oxford University Press, 1975.

Naziv predmeta i šifra : Estetika II, FIL FIL 207
Semestar i broj bodova IV semestar, jednopredmetni studij filozofije 4 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 1 sat seminara, ECTS 3; studij filozofije i sociologije, 2 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 4; Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija : predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta je temeljna orijentacija i razvijanje jednog osobitog odnosa spram živih vrijednosti postojećeg, lijepog, dobrog, istinitog. Obrazovanje i odgajanje kreativnosti u zapažanju umjetničkih djela kako ona ne bi ostala za recipijente učinak apstrakcije. Akcentiramo i razvijanje aksiološkog pristupa umjetnosti kako bi se zauzeli kritički stavovi prema podjeli umjetničkih djela na klasična i moderna. Cilj je razvijati kriterije znanstvenog izvođenja i donošenja zaključaka kao i njihove otvorenosti za nove šanse traganja u tajnu umjetnosti. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržina predmeta: Estetika i poimanje onog što se u iskustvu zbiva Rezultati utihnuća filozofije u pogledu umjetnosti Sistematska misao i njena pretenzija za pojmovno određenje – ukroćenje umjetnosti Moderna i postmoderna Križa djela, estetiziranje životnog svijeta
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura i udžbenici: 1. K. Gilbert, H. Khun(1969): Istorija estetike. Beograd: Kultura. 2. N. Hartman (1968):Estetika. Beograd: Kultura. 3. M. Heidegger (1982): Mišljenje i pevanje. Beograd: Nolit. 4. Jacques Derrida (1988): Istina u slikarstvu. Sarajevo: Svjetlost.
Preporučena literatura: 1. Djela antičke filozofije umjetnosti (Platon, Aristotel, Plotin) 2. Izbor iz djela klasičnih filozofa: Kant, Hegel, Schelling; po izboru. 3. Linda Hačion. (1996): Poetika postmodernizma. Istorija, Teorija, Fikcija, Novi Sad: Svetovi. 4. Arthur C. Danto. (1997): Preobražaj svakidašnjeg. Zagreb: Kruzak.

Naziv predmeta i šifra: Odabranapoglavljaetike, FIL FIL 208
Semestar, broj sati i broj bodova: IV semestar, jednopredmetni studij filozofije, 1 sat predavanja i 1 sata vježbi, ECTS 3.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: izborni
Cilj predmeta: Cilj predmeta je produbljivanje odabranih sadržaja predmeta Uvod u etiku i Etika, pri čemu će ostaviti prostor za topike za koje studenti/ice pokažu interes. Ovladavanje sadržajima predmeta pruža studentima/cama ne samo produbljena znanja izabrane topike, već i razvija sposobnost kritičkog razmišljanja i istraživanja u okviru I ciklusa studija unutar područja etike.
Sadržajpredmeta: Studentima/cama će se ponuditi kritičko iščitavanje i sučeljavanje dva kapitalna etička teksta: <i>Principia Ethica</i> G. E. Moorea i <i>Moralnog promišljanja</i> R. M. Harea. Mooreovo djelo će se smjestiti unutar metaetičkih razmatranja o naturalističkoj falaciji, s jedne strane, te razvijanja osobenog utilitarističkog stajališta, s druge. R. M. Hareovo djelo će se razmatrati polazeći od njegovih početnih metaetičkih razmatranja (univerzalni nondeskriptivizam) ka građenju dva nivoa moralnog promišljanja i složene utilitarističke pozicije. Obje metaetičke i normativne pozicije će se sučeliti i kritički razmotriti.
Preduvjeti za upis predmeta: nema.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: G. E. Moore. (1963): <i>Principia Ethica</i> , Beograd: Nolit. R. M. Hare. (2005): <i>Moralno promišljanje</i> , Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. J. Babić-Avdispahić. (1997): Univerzalni preskriptivizam i utilitarizam. Etička teorija R. M. Harea, Sarajevo: Studentska štamparija Univerziteta.
Dotatna i preporučena literatura: U dogovoru sa studentima/cama a u vezi sa odabranim esejima

Naziv predmeta i šifra: NJEMAČKI JEZIK II, FIL GER 104
Semestar i brojbodova: II. semestar, 1 sat predavanja, 1 sat vježbi : ECTS 3
Trajanje: 1 semestar,
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Cilj nastave Njemačkog jezika II kao općeg predmeta jeste produbljivanje znanja stečenog u dosadašnjem obrazovanju i osposobljavanje studenata za razumijevanje tekstova slušanjem i čitanjem te za produktivno bavljenje obrađenim temama (nivo B.1.1 Europskog referentnog okvira).
Sadržaj predmeta: Komunikacija (uspostavljanje kontakata, čitanje oglasa i odgovor na iste, razgovor o prijateljstvu, proslavama); želje i snovi; domovina, državljanstvo, osjećaj pripadnosti naciji i razvijanje interkultarne svijesti; zanimanja, uvjeti za njihovo obavljanje, uvjeti rada, pisanje biografije, prijave na natječaj
Preduvjeti za upis predmeta: Položen ispit iz Njemačkog jezika I, FIL GER 103
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.

Naziv predmeta i šifra: Ruski jezik 2, FIL SLA 104
Semestar, broj sati i broj bodova: II. semestar; 1 sat predavanja, 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanja, vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Osnovni cilj nastave ruskog jezika kao općeg predmeta je ovladavanje ruskim jezikom na komunikativnom nivou, usvajanje leksičkog i gramatičkog minimuma, te ovladavanje govornim modelima u okviru programom predviđene tematike. Cilj je također i sticanje jezičke kompetencije u smislu služenja stručnom literaturom na ruskom jeziku iz date oblasti.
Sadržajpredmeta: Pregled ruske gramatike.Vrste riječi i njihovi oblici. Modeli rečenica. Vježbe podrazumijevaju, pored ostalog, čitanje i jezičku analizu različitih tekstova dijaloškog i monološkog tipa. Predstavljanje filmova, muzike, pozorišta i sličnih sadržaja iz ruske kulture i historije prate različiti tipovi zadataka, razgovori i pisanje sastava.
Preduvjeti za upis predmeta: položen Ruski jezik 1, FIL SLA 103
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: L.V. Miller, L.V.Politova. <i>Žili-byli...;12 urokov ruskogo jazyka, Bazovyy uroven', učebnik</i> , Sankt-Peterburg, 2007 R. F. Poljanec. <i>Pregledgramatikeruskogajezika</i> , ŠkolskajnijaZagreb, 1967.
Dodatna i preporučena literatura 1. B. Tošović. <i>Ruska gramatika u poređenju sa srpskohrvatskom</i> . Sarajevo, Svjetlost, 1990 2. I. K. Gapočka. <i>Ja čitaju po-russki</i> , Moskva, 2006. 3. Katnić-Bakaršić, M., Moranjak-Bamburač, N., Tanović, I. (1990) <i>Ruski jezik. Udžbenik za VI razred osnovne škole</i> . Sarajevo: Svjetlost.

Naziv predmeta i šifra: <i>Engleski jezik 2</i> , FIL ANG 104
Semestar, broj sati i broj bodova: II. semestar; 1 sat predavanja, 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanja, vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Revizija i produbljivanje već postojećeg znanja studenata iz osnovni gramatičkih struktura (vrste riječi, rečenične strukture); osposobljavanje studenata da vladaju općom i stručnom leksikom u svrhu pripreme za samostalan rad na stručnim tekstovima, s ciljem sticanja jezičke kompetencije u smislu služenja stručnom literaturom.
Sadržaj predmeta: Kolegij se sastoji iz dvije međusobno povezane cjeline: revizija gramatike engleskog jezika na nivou rečenične strukture, te razumijevanje tekstova sa posebnim akcentom na tekstove iz struke. Fokus vježbi je na čitanju i razumijevanju teksta, kao i diskusiji u vezi sa odabranim temama. Od studenta se očekuje upoznavanje sa i usvajanje osnovnih stručnih termina, te sposobnost smislene diskusije na engleskom jeziku.
Preduvjeti za upis predmeta: položen <i>Engleski jezik 1</i> , FIL ANG 103
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: Grgić, Berislav i Brihta, Jolanda. <i>Engleska gramatika za svakoga</i> . Školska knjiga Zagreb, 1986. Murphy, Raymond. <i>English Grammar in Use</i> . Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
Dodatna i preporučena literatura Side, Richard i Wellman, Guy. <i>Grammar and Vocabulary for Cambridge Advances and Proficiency</i> . Pearson Education Limited, Harlow, 1999. Izbor tekstova općeg tipa. Izvori: <i>Opportunities</i> (Upper Intermediate), Pearson Education Limited, 2002, Harlow; <i>Success</i> (Upper Intermediate), Pearson Education Limited, Harlow, 2007. Hewings, Martin. <i>Advanced Grammar in Use</i> . Cambridge University Press, Cambridge, 1999.

Naziv predmeta i šifra: Bosanski jezik, hrvatski, srpski jezik II, FIL BHS 102
Semestar i broj bodova: II semestar; 1P + 1V, ECTS 2
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Usvajanje znanja vezanih za sintaksu vodi ka njegovanju vlastitog jezičkog izraza. U ovom semestru posebna pažnja posvećuje se naučnom funkcionalnom stilu, tehnikama citiranja i parafraziranja, preporukama za izradu bibliografije u skladu sa principima MLA. U okviru predmeta izučava se sintaksička struktura: sintaksema, sintagma, složena rečenica, vezani tekst (diskurs). Studenti se na vježbama uvode u tehniku pisanja naučnog teksta. Analiziraju se njihovi samostalni radovi.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Načini provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Udžbenici: Aktuelni pravipisi – prema izboru standardnog jezika: 1. Senahid Halilović, <i>Pravopis bosanskoga jezika: Priručnik za škole</i> . Zenica: Dom štampe. 1999. 2. Babić – Finka – Moguš, <i>Hrvatski pravopis</i> , Školska knjiga, Zagreb, 2001. 3. Pešikan – Pižurica – Jerković, <i>Pravopis srpskog jezika</i> , Novi Sad, Matica srpska, 1993. 4. Jahić, Dž., Halilović, S., Palić, I.: <i>Gramatika bosanskoga jezika</i> . Dom štampe: Zenica. 2000. 5. Silić, J., Pranjković, I. <i>Gramatika hrvatskoga jezika</i> . Zagreb: Školska knjiga. 2005.

Naziv predmeta i šifra: Francuski jezik II, FIL ROM 104
Semestar, broj sati/broj bodova: II semestar; 1 sat predavanja + 1 sat vježbi; 3 ECTS
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: opći
Cilj predmeta: Cilj predmeta je usvajanje osnovnih znanja iz francuskog jezika i upoznavanje s njegovom strukturom u mjeri u kojoj je to potrebno za uspješno korištenje stručne i naučne literature na datom jeziku iz oblasti naučnih disciplina svake studijske grupe.
Sadržaj predmeta: U toku drugog semestra studenti se upoznaju sa sljedećim gramatičkim kategorijama: upitna i odrična forma; prilozi; prijedlozi; neodređene zamjenice; neodređeni pridjevi; slaganje vremena indikativa; upravni i neupravni govor; složene relativne zamjenice; kondicional; konjuktiv; infinitiv; participi; Stečena znanja studenti će primjenjivati kroz čitanje, prevođenje i konverzaciju na tekstovima predviđenim za tu svrhu. Uvođenje studenata u problematiku prevođenja/razumijevanja autentičnih tekstova iz različitih oblasti ljudskog znanja, posebno iz onih naučnih disciplina koje se izučavaju na određenoj studijskoj grupi.
Preduvjet za upis predmeta: položen ispit Francuski jezik I, FIL ROM 103
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Udžbenici: Y. Berchiche, M. Dubois, R. Mimran, <i>Cours de la Sorbonne, langue et civilisation françaises</i> , Clé International, Paris, 2000 Annie Monnerie-Goarin, Evelyne Sirejols, <i>Champion II</i> , Clé International, Paris, 2001. Aline Volte, <i>Belleville II</i> , Clé International, Paris, 2004.
Literatura: Sylvie Poisson-Quinton, C. Huet-Ogle, Roxane B : <i>Grammaire expliquée du français</i> , Précis de grammaire - niveau débutant, Clé International, Paris, 2003; Alina Kostucki, Gracia Merlo, <i>Grammaire progressive du français</i> , Clé International, Paris, 2004. Maïa Gregoire, <i>Grammaire progressive du français</i> , Clé International, Paris, 1995. Vlado Drašković, <i>Gramatika francuskog jezika za osnovnu školu</i> , Beograd, 1982. Dodatna literatura se utvrđuje na početku svake akademske godine

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije III FIL FIL 301
Semestar, broj sati i broj bodova: V semestar, jednopredmetni studij filozofije, 4 sata predavanja i 4 sata vježbi ECTS 9; filozofija kao dvopredmetni studij, 3 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 4 sata predavanja i 4 sata vježbi, ECTS 7. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: dva semestra
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta je pružiti studentima temeljna znanja iz oblasti filozofije njemačkog idealizma i glavnih tokova filozofije 19. i 20. stoljeća. Zadatak realizacije nastave na ovom predmetu je da studenti kroz sticanje potrebnih znanja, shvate povezanost različitih filozofijskih pravaca u filozofijskoj tradiciji. Na taj način studenti bi stekli uvid u glavne tendencije i tokove mišljenja u posljednja dva stoljeća, što bi predstavljalo pretpostavku za razumijevanje suvremene situacije u filozofijskom mišljenju. Cilj nastave na predmetu <i>Historija filozofije III</i> jeste upoznati studente na studijskim grupama Odsjeka za filozofiju i sociologiju sa temeljnim filozofijskim orijentacijama od konca 18. do konca 20. stoljeća. Ovaj period povijesti filozofije ovdje treba biti izložen u osnovnim crtama, koje prate filozofijske tendencije od Kantovog „prelom mišljenja“ do Heideggerovih i post-heideggerijanskih interpretativnih i transformativnih nastojanja u filozofiji. U tom smislu Kantov „kopernikanski obrat“ i zasnivanje transcendentalne filozofije, pokazuju se kao mjesto koje determinira kasnija filozofijska nastojanja, koja u konačnom imaju svoje značenje u suvremenim filozofijskim tendencijama, gdje se redefiniiraju pozicije metafizike u sustavu ljudskog znanja i filozofiju u cjelosti izvode na pravac neophodnosti njenog postavljanja na novim osnovama. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Glavne tematske cjeline koje će biti tematizirane u toku jedne nastavne godine: Kantovo zasnivanje kritike čistog uma. Zadaća metafizike i transcendentalna filozofija kod Kanta. Aporije čistog uma. Arhitektonika čistog uma. Fichteova transcendentalna filozofija. Jacobi i kritika njegove filozofijske misli. Schellingov transcendentalni idealizam. Hegelov sistem filozofije. Mišljenje egzistencije u filozofiji 19. stoljeća. Nietzscheova kritika metafizike. Husserlovo zasnivanje fenomenologije. Jaspersova filozofija egzistencije. Heideggerova filozofija i filozofijska tradicija. Kritička teorija i Adornova kritika filozofijske tradicije. Fenomenološko promišljanje modernog svijeta. Suvremenost i tradicija u modernoj filozofiji. U prvom semestru studenti se upoznaju sa temeljnim značenjima Kantove filozofije. Ovdje je osnovno težište stavljeno na Kritiku čistog uma i Kritiku moći sudjenja, temeljna Kantova djela. Razumijevanje povijesno-filozofijskog značaja ovih knjiga, jeste osnovni zadatak koji se stavlja pred studente na početku petog semestra. Nakon razumijevanja osnova metafizike Immanuela Kanta, student se upućuje na razmatranje poslijekantovske filozofije, prije svega Fichteove filozofije, koja se interpretira u ontološkom značenju transcendentalne logike ovog filozofa. Schellingova filozofija, kao vrh transcendentalne filozofije, ali i njemačkog idealizma u cjelosti, na jednoj strani se interpretira kao u osnovi eksplicacija Kantove transcendentalne filozofije, a na drugoj kao mjesto iskoračenja iz problema koji se u bitnom određuju Kantovim konceptom mišljenja. U tom smislu Hegelova filozofija se pokazuje kao jedna vrsta kraja njemačkog idealizma, ali kraja koji istovremeno predstavlja raskid sa zahtjevima transcendentalne filozofije.
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz FIL FIL 102, FIL FIL 105, FIL FIL 201, FIL FIL 205.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Immanuel Kant. (1990): Kritika čistog uma. Beograd: BIGZ. 2. Immanuel Kant. (1991): Kritika moći sudjenja. Beograd: BIGZ. 3. F. W. J. Schelling. (1988): Forma i princip filozofije. Beograd: Nolit. 4. F. W. J. Schelling. (1986): Sistem transcendentalnog idealizma. Zagreb: Naprijed. 5. J. G. Fichte. (1974): Učenje o nauci/Osnovi cjelokupnog učenja o nauci. Zagreb: Naprijed. 6. G. W. F. Hegel. (1987): Fenomenologija duha. Zagreb: Naprijed. 7. F. Nietzsche. (1975) Tako je govorio Zarathustra. Zagreb: Mladost. 8. E. Husserl. (1975/1976): Kartezijanske meditacije. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost Saveza socijalističke omladine.

Naziv predmeta i šifra: Ontologija II/1, FIL FIL 302
Semestar(semestri) i broj bodova: V semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 9; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 6. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i seminari
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Na temelju povijesti ontologijskog pitanja istražiti povijesne modalitete tog pitanja koje je generiralo povijest metafizike subjektivnosti. U drugom koraku kojegij se bavi pitanjem kraja metafizike subjektivnosti, odnosno kritikom metafizike subjektivnosti i perenijalnih ontologija te alternativnim putovima filozofije. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Polazeći od završne figure metafizike subjektivnosti u Hegelovoj filozofiji apsolutnog subjekta i njegovog temeljnog postulata o jedinstva bitka i mišljenja, te prateći figuru metafizike subjektivnosti u izvedbi Husserlove fenomenologije, dolazi se do „okreta ka egzistenciji“ i „filozofiji života“ i njihovim modalitetima. Istražuju se pitanje mogućnosti "nove ontologije" i fenomenologije životnog svijeta. Rad se odvija u obliku predavanja i seminara. Na temelju problemskih cjelina artikulira se tematski sadržaj seminara. Rad u seminaru se bazira na analizi i tumačenju tekstova ili bitnih fragmenata osnovne literature, u obliku rasprave na definiranu temu, te o obliku samostalnih seminarskih radova studenata u kojima studenti analitički i/ili kritički referiraju zadatu temu, po načelima pisanja znanstvenog teksta sa pripadnom znanstvenom aparaturom. U toku svakog semestra student je obavezan da pročita ona djela koja su u izvodima ili cjelovito obradivna na seminarima, kao i zadatu kritičku literaturu koja se bavi tim djelima ili njihovim pitanjima, a koja je navedena u ovom programu. U seminarskom obliku rada kao i u izradi seminarskih radova obavezna literatura može biti proširena adekvatnom kritičkom literaturom ili alternativnim naslovima dotičnog autora.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. G. W. F Hegel. (1978): Fenomenologija duha. Zagreb: Naprijed. 2. T.W. Adorno. (1990). Tri studuje o Hegelu. Sarajevo. Veselin Masleša. 3. T.W. Adorno. (1979): Negativna dijalektika. Beograd: BIGZ. 4. H. Marcuse. (1987): Um i revolucija. Sarajevo: Veselin Masleša. 5. H. Marcuse (1981): Hegelova ontologija i teorija povijesnosti. Sarajevo: Veselin Masleša. 6. A. Kojeve. (1990): Kako čitati Hegela. Sarajevo: Veselin Masleša. 7. F. Nietzsche. (1983): Rodenje tragedije iz dzhha muzike. Zagreb: Zora. 8. F. Nietzsche. (1990): O koristi i šteti historije za život. Beograd: Grafos. 9. F. Nietzsche. (1975) Tako je govorio Zarathustra. Zagreb: Mladost 10. F. Nietzsche. 81988): Volja za moć. Zagreb: Mladost. 11. S. Kierkegaard. (1970): Pojam strepnje. Beograd: srpska književna zadruga. 12. S. Kierkegaard. (1979): Ili-ili. Sarajevo: Veselin Masleša. 13. Edmund Husserl. (2005): Logička istraživanja. Zagreb: Breza. 14. Edmund Husserl. (1990): Kriza znanosti. Zagreb: Globus.

Naziv predmeta i šifra: Teorija spoznaje [KLASIČNE TEORIJE SPOZNAJE] FIL FIL 303
Semestar, broj sati i broj bodova: V semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja, 3 sata vježbi, ECTS 9; filozofija kao dvopredmetni studij, 1 sat predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 6. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija jeste da studentima pruži uvid u bit spoznajnog odnosa koji nastaje u triangulaciji između čovjeka, svijeta i jezika, uvid u funkcioniranje spoznajnih sposobnosti ljudskog bića u nižim kognitivnim aktivnostima (percepcija, memorija, pažnja) i višim kognitivnim aktivnostima (logičkoj i lingvističkoj), uvid u semantičku i strukturalnu dimenziju znanstvenog formuliranja spoznajnih uvida o sebi, o drugom i o svijetu. Stoga se teorija spoznaje istražuje kao najšira i najobuhvatnija osnova ljudskog znanju uopšte unutar koje se reflektiraju i fundiraju partikularne teorije i metode različitih područja spoznavanja. Studenti se upoznaju s ulogom različitih filozofskih i znanstvenih disciplina sa stanovišta sadržaja spoznaje, procesa spoznavanja, intencionalnosti, rekonstrukcije spoznajnog sadržaja u teoriji i praktičkom djelovanju. U realciju se dovode i proučavaju različite, katkada i potpuno suprotstavljene, koncepcije ontoloških i epistemoloških pretpostavki spoznajnog procesa kojem se u teoriji spoznaje pristupa sa stanovišta problematiziranja izvora i primjene spoznatog. Sadržaj predmeta izlaže se u 6 glavnih sklopova. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: U prvoj polovini kolegija studenti se kroz sklop 1 (Fenomen i problem spoznaje) uvode u fenomen spoznajnog odnosa kroz razjašnjavanje subjekt-objekt odnosa koji se uzima u tradicionalnoj spoznajnoj teoriji kao odnos predmeta i mišljenja. Pri tome se ulazi u probleme mogućnosti ograničenja i proširenja spoznaje, odnosno u pitanje realnih i transcendentnih granica spoznaje. Kroz sklop 2 (Teorija spoznaje kao filozofska disciplina) studenti se upoznaju sa statusom teorije spoznaje kao filozofske discipline i onim pitanjima koja iz same filozofije dolaze u spoznajnoteorijsko razmatranje. Pri tome je relacija teorije spoznaje i logike od najveće važnosti za ekspliciranje i analizu spoznajnoteorijskih kapaciteta čovjeka i drugih fizičkih sistema koji upotrebljavaju simboličku reprezentaciju u kognitivnom procesu. Kroz sklop 3 (Osnovni problemi teorije spoznaje) razmatra se odnos mišljenja i iskustva unutar temeljnih filozofskih / spoznajnoteorijskih dihotomija apriornog i aposteriornog, imanentnog i transcendentnog u porijeklu sadržaja i kategorijalnoj izvornosti spoznajnog aparata. Na osnovu ovih razmatranja studenti se uvode u različite koncepte ili teorije istine (korespondencijsku, koherencijsku, konzistencijsku). U drugoj polovini kolegija studentima se izlažu tri sklopa povezanih topika suvremene teorije spoznaje. Kroz sklop 4 (Pregled glavnih orijentacija u teoriji spoznaje) student se upoznaju sa značajnim brojem relevantnih spoznajnoteorijskih pozicija: naivni realizam, naučni realizam, naturalizam, senzualizam, skepticizam, solipsizam, klasični i moderni racionalizam, transcendentalizam, liberarni empirizam, konstruktivizam, fizikalizam, fenomenalizam, pragmatizam, marksizam. Kroz sklop 5 (Savremena teorija naučnog spoznaje) pažnja se usmjerava na epistemologiju ili teoriju naučne spoznaje, na pitanja povezana sa strukturom naučne spoznaje te problem empirijskih osnova naučne spoznaje. Kroz sklop 6 (Teorijski i metodološki pluralizam) epistemološki fundacionalizam se kontrastira epistemološkim pluralizmom, stavovima filozofije holizma i pragmatizma. Time se otvaraju nove topike koncepta mogućeg iskustva za nova spoznajnoteorijska istraživanja.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jelena Berberović. Znanje i istina. Svjetlost, Sarajevo, 1972 2. Jelena Berberović. Racionalnost i jezik. Sarajevo, 2004. 3. Nijaz Ibrulj. Filozofija logike. Svjetlost Publishing, Sarajevo, 1999. 4. Nijaz Ibrulj. Stoljeće Rearanžiranja. Eseji o identitetu, znanju i društvu. Theoria, Sarajevo, 2005. 5. R. Dekart: Rasprava o metodi, Matica Hrvatska, Zagreb, 1951. 6. Dž. Lok: Ogljed o ljudskom razumu, Naklada Breza, Zagreb, 2007. 7. Dž. Berkli: Rasprava o principima ljudskog saznanja, Beograd, BIGZ, 1977. 8. D. Hjum: Istraživanja o ljudskom razumu, Kultura, Zagreb 1956. 9. G. Lajbnic: Novi ogleđi o ljudskom razumu, Veselin Masleša, Sarajevo 1986. 10. I. Kant: Kritika čistog uma, nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1984.

11. E.Husserl: Logička istraživanja, Naklada Breza, Zagreb, 2005.
12. B. Rassel: Ljudsko znanje, Nolit, Beograd, 1961.
13. L. Vitgenštajn: Filozofska istraživanja, Nolit, beograd, 1960.
14. Ejer: Problem saznanja, Nolit, beograd, 1963.

Dodatna i preporučena literatura:

1. Adam Morton. A guide through the theory of knowledge . Malden, MA : Blackwell Pub., 2003.
2. Nicholas Rescher. Epistemology : an introduction to the theory of knowledge. Albany : State University of New York Press, 2003.
3. Robert Audi. Epistemology : a contemporary introduction to the theory of knowledge . New York : Routledge, 2003.
4. Charlotte Hess and Elinor Ostrom (ed.). Understanding knowledge as a commons : from theory to practice. Cambridge, Mass. : MIT Press, 2007.
5. Barbara Herrnstein Smith. Scandalous knowledge : science, truth and the human. Durham, N.C. : Duke University Press, 2006.
6. Robert Hanna. Kant and the Foundation of Analytic Philosophy. Oxford, Clarendon Press, 2001.
7. P.F.Strawson. The Boundaries of Senses. Oxford University Press, 1972

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije III, FIL FIL 304
Semestar, broj sati i broj bodova: VI semestar, jednopredmetni studij filozofije, 4 sata predavanja i 4 sata vježbi ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 4 sata predavanja i 4 sata vježbi, ECTS 8. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: dva semestra
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Studijem temeljnih orijentacija filozofijske misli 19. i 20. stoljeća, počevši od Kantovog zasnivanja metafizike i predstavljanja značaja njegove filozofije za kasnije filozofijske tokove, studenti trebaju steći zaokruženu sliku o zadaćama i povijesnim tendencijama filozofije u svim njenim povijesnim pravcima. Na ovaj način studenti će dobiti uvid u cjelinu filozofijske misli i kompetentno moći prepoznavati najvažnije odrednice pojedinih povijesnih perioda. Studenti će kroz uvid u literaturu steći temeljna znanja o filozofijskim orijentacijama ovog periodu, prijedporima u mišljenju i povijesnim mijenama koje su odredile sadržaj filozofije ovog vremena. Oni će moći kompetentno razlikovati koncepte metodologije, metoda i povijesno-filozofijskih uvida, vrste filozofijskog posmatranja, te će razviti sposobnost vođenja interaktivnih rasprava i pisanja eseja koji će kompetentno izlagati temeljne sadržaje pojedinih načina tematiziranja glavnih filozofijskih pitanja u jednom vremenu. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: U drugom semestru izlaganja nastava se fokusira na razmatranje filozofije poslije Hegela i njemačkog idealizma, ali razmatranje koje ima povijesno-filozofijsku širinu cjeline nastojanja koja su izražena u filozofiji kraja devetnaestog stoljeća. Ovdje se ne radi o historijskim analizama, nego razumijevanju živog značenja povijesnosti koje filozofija ovog perioda u svojoj glavnoj tendenciji nosi sa sobom. Posebna pažnja bit će posvećena prelazu stoljeća u filozofiji i Heideggerovom zasnivanju fundamentalne ontologije, kao putu prevladavanja metafizike i kritike tradicionalnog filozofijskog mišljenja koje nije poštivalo ontološku diferenciju. Na taj način se Heidegger pojavljuje kao ključno mjesto filozofije 20. stoljeća i referentna odrednica prema kojoj se sagledava cjelokupna misao ovog perioda. Kraj semestra sadrži završna razmatranja o suvremenoj filozofijskoj misli i razlike između onoga što u filozofiji možemo odrediti kao tradicionalno i onoga što određujemo kao suvremeno mišljenje.
Preduvjeti za upis predmeta: Položeni ispit iz historije filozofije III, I semestar, FIL FIL 301
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. K. Jaspers. (1989): <i>Filozofija</i>. Sremski Karlovci : Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića. 2. M. Heidegger. (1985): <i>Bitak i vrijeme</i>. Zagreb: Naprijed. 3. M. Heidegger. (2000): <i>Šumski putevi</i>. Beograd: Plato. 4. H. G. Gadamer. (1978): <i>Istina i metoda</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 5. J. Habermas. (1988): <i>Filozofski diskurs moderne</i>. Zagreb: Globus. 6. B. Waldenfels. (1991): <i>U mrežama životnog svijeta</i>. Sarajevo: Logos. 7. M. Frank. (1994): <i>Kazivo i nekazivo</i>. Zagreb: Naklada MD 8. S. Kierkegaard. (1979): <i>Ili-ili</i>. Sarajevo: Veselin Masleša.

Naziv predmeta i šifra: Ontologija II/2; FIL FIL 305
Semestar(semestri) i broj bodova: VI semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 4; studij filozofije i sociologije 3 sata predavanja i 3 sata seminara, ECTS 8. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i seminari
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Na temelju figure „Kritika metafizike“ istražuje se epohalni „okret ka egzistenciji“, odnosno, njegovi modalitete u filozofiji egzistencije I filozofije života, u egzistencijalnoj analitici odnosno u fundamentalnoj ontologiji, u novoj filozofskoj antropologiji te u novoj fenomenologiji životnog svijeta I tjelesnosti. U završenoj fazi kolegija istražuje se okret ka horizontu intersubjektivnosti I komunikativnog djelovanja, u filozofskom "jezičkom okretu", filozofskoj hermeneutici, transcendentalno-jezičnoj pragmatic te u postmodernoj kritici logocentrizma. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržajpredmeta: Model "nove ontologije" demonstrira se na primjeru Heideggerove fundamentalne ontologije, egzistencijalne analitike u - bitka kao bitka – u - svijetu, odnosno unutar njegovih pitanja o smislu bitka te o istini i povijesnosti bitka. U okviru kritike henoloških i perenijalnih ontoloških projekata, istražuju se i aspekti filozofije egzistencije. Posebnu cjelinu predstavlja "lingvistic turn" u filozofiji, kao i otvaranje tematike intersubjektivnosti, komunikativnog djelovanja, transcendentalno-jezičke pragmatike i filozofske hermeneutike kao teorije razumijevanja i sporazumijevanja. Završnu cjelinu predstavlja postmoderna kritika filozofije kao metafizike i spor moderne i postmoderne
Rad se odvija u obliku predavanja i seminara. Na temelju problemskih cjelina artikulira se tematski sadržaj seminara. Rad u seminaru se bazira na analizi i tumačenju tekstova ili bitnih fragmenata osnovne literature, u obliku rasprave na definiranu temu, te o obliku samostalnih seminarskih radova studenata u kojima studenti analitički i/ili kritički referiraju zadatu temu, po načelima pisanja znanstvenog teksta sa pripadnom znanstvenom aparaturom. U toku svakog semestra student je obavezan da pročita ona djela koja su u izvodima ili cjelovito obrađivna na seminarima, kao i zadatu kritičku literaturu koja se bavi tim djelima ili njihovim pitanjima, a koja je navedena u ovom programu. U seminarskom obliku rada kao i u izradi seminarskih radova obavezna literatura može biti proširena adekvatnom kritičkom literaturom ili alternativnim naslovima dotičnog autora.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura : 1. Martin Heidegger (1985): Bitak i vrijeme. Zagreb: Naprijed. 2. Karl Jaspers. (1967): Filozofija egzistencije. Beograd: Prosveta. 3. Karl Jaspers. (1987): Duhovna situacija vremena. Novi Sad : Kujiževna zajednica Novoga Sada. 4. Max Sheler. Položaj čovjaka u kozmosu. Sarajevo: Veselin Masleša. 5. H. Plessner . (1981): Stupnjevi organskog i čovjek. Sarajevo: Veselin Masleša. 6. A. Gehlen. (1974): Čovjek. Sarajevo: Veselin Masleša. 7. Bernhard Waldenfels. (1991): U mrežama životnog svijeta. Sarajevo: Veselin Masleša. 8. Jürgen Habermas (1988): Filozofski diskurs moderne. Zagreb: Globus. 9. J. Habermas. (2009): Između religije i naturalizma. Sarajevo: Tugra. 10. Karl-Otto Apel. (1980): Transformacija filozofije. Sarajevo: Veselin Masleša. 11. Hans Georg Gadamer. (1978): Istina i metoda. Sarajevo: Veselin Masleša. 12. Jacques Derrida. (2007): Pisanje i razlika. Sarajevo: Šahinpašić.

Naziv predmeta i šifra: Teorija spoznaje [EPISTEMOLOGIJA] FIL FIL 306
Semestar, broj sati i broj bodova: VI semestar, jednopredmetni studij filozofije, 3 sata predavanja, 3 sata vježbi, ECTS 8; filozofija kao dvopredmetni studij, 2 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 4; studij filozofije i sociologije, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija jeste da studentima pruži uvid u bit spoznajnog odnosa unutar pristupa kojeg pružaju konceptualna i doktrinarna utemeljenja spoznaje na području moderne znanosti. Epistemologija se kao znanstvena i filozofska disciplina, povezana s logikom (logičkim calculusom, fuzzy logikom, informatikom) i matematikom razlikuje od klasične teorije spoznaje kao područje teorijskog utemeljenja i praktične verifikacije isključivo kognitivnih rezultata znanosti, društvenih i prirodnih. Student na kolegiju saznaje teorijska i praktična utemeljenja znanstvenih teorija, metode provjerljivosti znanstvenih tvrdnji, paradigme znanstvenih otkrića i njihov odnos prema istraživanjima osnova znanosti. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Sadržaj predmeta: Sadržaj predmeta izlaže se u tri glavna sklopa. Kroz sklop I: (Pregled glavnih orijentacija u teoriji spoznaje) student se upoznaju sa značajnim brojem relevantnih spoznajnoteorijskih pozicija: naivni realizam, naučni realizam, naturalizam, senzualizam, skepticizam, solipsizam, klasični i moderni racionalizam, transcendentalizam, liberarni empirizam, konstruktivizam, fizikalizam, fenomenalizam, pragmatizam, marksizam. Kroz sklop II: (Savremena teorija naučnog spoznaje) pažnja se usmjerava na epistemologiju ili teoriju naučne spoznaje, na pitanja povezana sa strukturom naučne spoznaje te problem empirijskih osnova naučne spoznaje. Kroz sklop III: (Teorijski i metodološki pluralizam) epistemološki fundacionalizam se kontrastira epistemološkim pluralizmom, stavovima filozofije holizma i pragmatizma. Time se otvaraju nove topike koncepta mogućeg iskustva za nova spoznajnoteorijska istraživanja.
Preduvjeti za upis predmeta: Položen ispit iz predmeta Teorija spoznaje [<i>Klasične teorije spoznaje</i>], FIL FIL 303.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jelena Berberović (1972): <i>Znanje i istina</i>. Sarajevo: Logos. 2. Jelena Berberović. (2004): <i>Racionalnost i jezik</i>. Sarajevo: Logos. 3. Nijaz Ibrulj (2005): <i>Stoljeće Rearanžiranja</i>. Sarajevo: Theoria. 4. H. Rajhenbah (1964): <i>Rađanje naučne filozofije</i>. Beograd: Nolit. 5. Dž. Djui (1962): <i>Logika, teorija istraživanja</i>. Beograd: Nolit. 6. K. Poper (1973): <i>Logika naučnog otkrića</i>. Beograd: Nolit. 7. T. Kun (1974): <i>Struktura naučnih revolucija</i>. Beograd: Nolit. 8. P. Fajerabend (1987): <i>Protiv metode</i>. Sarajevo: Veselin Masleša.
Dodatna i preporučena literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Adam Morton. A guide through the theory of knowledge . Malden, MA : Blackwell Pub., 2003. 2. Nicholas Rescher. Epistemology : an introduction to the theory of knowledge. Albany : State University of New York Press, 2003. 3. Robert Audi. Epistemology : a contemporary introduction to the theory of knowledge . New York : Routledge, 2003.

Naziv predmeta i šifra: Historija socijalnih i političkih doktrina I, FIL SOC 102
Semestar, broj sati i broj bodova: I. Semestar, jednopredmetni studij: 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 7; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) i studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4 Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: I SEMESTAR
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznati studente prve godine studija sa idejama poznatih mislilaca, od antičkog perioda do srednjovjekovnog doba koji su povijesno utjecali na formiranje socijalne i političke strukture Zapada i mišljenja uopće.
Sadržaj predmeta: Počeci socijalne i političke misli u antičkoj Grčkoj. Pretpostavke zasnivanja Platonove filozofokratije i doktrine sofista i Sokrata. Etičko-politički relativizam (physis-nomos, mythos-logos). Platonova koncepcija države i vlasti. Pojam pravičnosti kod Platona. Kralj-filozof kao personifikacija zakona (sloboda utemeljena na umnosti i spoznaje najviše ideje dobra). Političke prilike stare Grčke. Aristotelova koncepcija čovjeka kao zoon politikona. Podjela vlasti i struktura zakona kod Aristotela. Sinteza etičkog i političkog u Antici. Ispravni i izopačeni oblici vladavine. Značaj Rimskog prava. Ideja kozmopolisa. Religijske osnove u konstituciji politike i socijalnog sistema srednjeg vijeka. Sekularizam M. Padovanskog. Civitas Dei-Civitas Terrenae s. Diaboli. Politička filozofija T. Aquinatusa.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: R. Lukić, Istorija političkih i pravnih teorija. Beograd: Naučna knjiga, 1973. J. Kolaković, Istorija modernih političkih teorija. Zrinski, 1972. N. Smailagić, Istorija političkih doktrina I. Naprijed, Zagreb, 1970. V. Korać, Istorija društvenih teorija. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1990. S. Fočo, Čovjek i demokratske promjene. Dom Štampe, Zenica, 2000.
Dodatna i preporučena literatura:- Platon: Država, BIGZ, Beograd, 1976. Aristotel: Politika. Globus. Zagreb: SNL, 1988. Augustin: O Božijoj Državi (odabrana poglavlja): Kršćanska sadašnjost: Zagreb, 1996. Akvinski: Izbor iz djela I-II, Zagreb: Naprijed, 1990 Akvinski: Država. Zagreb: Globus, 1990.

Naziv predmeta i šifra: Uvod u sociologiju, FIL SOC 101
Semestar, broj sati i broj bodova: I. semestar, jednopredmetni studij: 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 7; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) i studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4 Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznati studente sa osnovnim pojmovima društva, društvenih odnosa, nastanku i afirmaciji sociologije kao zasebne nauke, njen historijski razvoj i afirmacija, osnovnim sociološkim pravcima i teorijama. Ciljevi i zadaci nastave iz sociologije su da studenti steknu osnovna znanja o čovjeku i društvu, o instucijama i organizacijama, o pokretima i snagama koje nose društvene procese, društvenim grupama, te društvenim vrijednostima, kulturom, običajima, tradicijom, etikom i moralom kao oblicima svijesti, ali i temeljnim vrijednostima na kojima počiva instiucionalni sistem, pravne norme poredak i sistem vlasti.
Sadržaj predmeta: Pojam sociologije; Predmet sociologije; Sociologija i metodologija; Razvoj sociologije; Društvo i društvene nauke; Društvene pojave; Struktura društva; Područja i ustanove globalnog društva; Oblici i uzroci kretanja u društvu; Sociološke pretpostavke i skretanja u savremenom društvu. Društvena slojevitost, nejednakosti i društvene razlike. Etnicitet i nacionalitet, etničkii nacionalni odnosi, tolerancija, diskriminacija, sloboda i jednakost.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: S. Fočo: Sociologija. Sarajevo: Svjetlost, 2011. A. Giddens: Sociologija. Zagreb: Globus, 2007. ili M. Haralambos i D. Heald: Uvod u sociologiju. Zagreb: Globus, 1989.
Dodatna i preporučena literatura:- A. Comte: Kurs pozitivne filozofije. Nikšić: Univerzitetska riječ, 1989. E. Durkheim: O podjeli društvenog rada. Beograd: Prosveta, 1972. A. Fiamengo: Osnovi opće sociologije. Sarajevo: Veselin Masleša, 1962. (ili bilo koje izdanje) G. Gurvitch: Savremeni poziv sociologije. Sarajevo: Veselin Masleša, 1965. G. Simmel: "Kako je moguće društvo?". U: Georg Zimmel 1858-2008 (Hrestomatija) (prir. D. Marinković). Novi Sad: Mediterran Publishing I Vojvođanska sociološka asocijacija, 2008. R. Kalanj: Savremenost klasične sociologije. Zagreb: Politička kultura, 2005. Abercrombie, N., Hill, S., Turner, B. S.: Rječnik sociologije. Zagreb: Jesenski i Turk, 2008. (alternativno: Mimica A., Bogdanović, M.: Sociološki rečnik, ili Oxford Dictionary of Sociology, dijelovi Filozofijskog rječnika Vladimira Filipovića; Glosarij iz Sociologije A. Giddensa, IV izdanje)

Naziv predmeta i šifra: Osnove političke ekonomije FIL SOC 103
Semestar, broj sati broj bodova: prvi semestar. Jednopedmetni studij: 2 sata predavanja, 2 sata vježbi, ECTS 5; dvopedmetni studij ECTS 4; studij filozofije i sociologije: 1 sat predavanja, 1 sat vježbi, ECTS 3. Napomena: Studentima koji studiraju dvopedmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: semestar I
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Upoznati osnovne pojmove političke ekonomije koji čine ekonomsku strukturu društva i određuju društvene procese.
Sadržaj predmeta: Politička ekonomija kao nauka. Proizvodnja, potrošnja, raspodjela i razmjena. Pojam i nastanak robne proizvodnje. Roba i njena osnovna svojstva. Način izražavanja vrijednosti robe. Postvarenje odnosa proizvodnje. Ekonomska globalizacija svijeta.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: A. Smith: O porijeklu bogatstva naroda. Beograd: Kultura, 1970. K. Marx / F. Engels : Rani radovi. Zagreb: Naprijed, 1978. K. Marx : Kapital. Beograd: Prosveta, 1978. Korać – Vlaškalić: Politička ekonomija. Beograd: Rad, 1961.

Naziv predmeta i šifra: Sociološki pravci i predstavnici, FIL SOC 105
Semestar, broj sati i broj bodova: II Semestar, jednopredmetni studij: 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 7; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4, studij filozofije i sociologije 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 5. Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: I SEMESTAR
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznati studente sa klasičnim i savremenim sociološkim predstavnicima i njihovim pravcima, steći osnovne uvide u klasične i savremene sociološke konstelacije koje problematiziraju širok spektar društvenim fenomena koji u cjelini oblikuju društveni sistem i pojedinca kao centralni element društvene strukture i njene funkcionalnosti.
Sadržaj predmeta: Preteče sociologije kao zasebne disciplinarni znanosti o društvu. Mislioci koji su konfigurirali osnove smjernice i tokove sociološkog mišljenja. Saint-Simone. Auguste Comte; pojam društvene statike i društvene dinamike. Francuska i njemačka sociološka misao. Demokratizacija društva i osnove postavke u sociološkim razmatranjima De Tocquevillea. Formalna sociologija i Simmel. Fenomen filozofije novca. Karl Marx i kritika povijesti. Ekplikacija nekih osnovnih savremenih socioloških pravaca i njihovih predstavnika. Giddens, Bourdieu i teorija strukturacije.
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz <i>Uvoda u sociologiju</i> , FIL SOC 101
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: Salih Fočo: Sociologija. Sarajevo: Svjetlost, 2011. Salih Fočo: Oglеди o tranziciji. Zenica: Dom Štampe, 2005. Anthony Giddens: Sociologija. Globus, Zagreb, 2007. ili M. Haralambos i D. Heald: Uvod u sociologiju
Dodatna i preporučena literatura: Emile Durkheim: O podjeli društvenog rada. Beograd, Prosveta, 1972. Georges Gurvitch: Savremeni poziv sociologije. Sarajevo: Veselin Masleša, 1965. Ivan Kuvačić: Znanost i društvo. Zagreb: Naprijed, 1977. Max Weber: Privreda i društvo, tom 1. Beograd: Prosveta, 1976. Talcott Parsons: Teorije o društvu. Beograd: Vuk Karadžić, 1969. Rudi Supek: Herbert Spencer i biologizam u sociologiji. Zagreb: Naprijed, 1987. J. Hrgović, D. Polšek: Sociobiologija (odabrani tekstovi). Zagreb: Jesenski i Turk, 2000. Ratomir Lukić: Formalizam u sociologiji. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1995. Norbert Elias: Što je sociologija? Zagreb: Antibarbarus, 2007. Abercrombie, N., Hill, S., Turner, B. S.: Rječnik sociologije. Zagreb: Jesenski i Turk, 2008. (alternativno: Mimica A., Bogdanović, M.: Sociološki rečnik, ili Oxford Dictionary of Sociology, dijelovi Filozofijskog rječnika Vladimira Filipovića; Glosarij iz Sociologije A. Giddensa, IV izdanje)

Naziv predmeta i šifra: Historija socijalnih i političkih doktrina II, FIL SOC 106
Semestar, broj sati broj bodova: II. Semestar, jednopredmetni studij: 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 7; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) te studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4; Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: I SEMESTAR
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Upoznati studente prve godine studija sa idejama poznatih mislilaca, od modernog perioda do savremenog doba koji su povijesno utjecali na formiranje socijalne i političke strukture Zapada i mišljenja uopće.
Sadržaj predmeta: Počeci moderne epohe; Makijaveli i makijavelizam; Prirodno-pravne i ugovorne teorije 17-og i 18-og vijeka. Grocijus, Pufendorf, Hobs, Lok Spinoza, Ruso; Prirodno stanje, prirodno pravo i prirodni zakoni, nastanak pojma čovječanstva kao univerzalne ljudske zajednice; Etapa ranog liberalizma. Adam Smit i David Rikardo. Emancipacija političke ekonomije od tradicionalne političke filozofije, Marksova kritika klasika političke ekonomije; Revolucionarna obilježja specijalnih i političkih učenja buržoaskih prosvjetitelja 18. vijeka. Didro, Holbah, Helvecije, Volter, Ruso i drugi; Motivi nastanka Rusoove rasprave "O porijeklu i osnovama nejednakosti među ljudima"; Socijal-utopistička učenja 18. i 19. vijeka: Melje, Moreli i Mabli, Sen-Simon, Furije, Oven, Vajtling, Kobe; Problem čovjeka i društva u klasičnoj njemačkoj filozofiji, Kant, Fihte, Hegel, Hegelova filozofija istorije i politička filozofija; Marksizam kao socijalno i političko učenje; Liberalizam: teorija interesa i emancipacija ekonomske nauke; Fašizam i nacional-socijalizam; Lenjin i lenjinizam. Staljinizam i staljinistička deformacija marksizma; Procesi demokratizacije i demokratskih odnosa.
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz <i>Historije socijalnih i političkih doktrina I</i> , FIL SOC 102
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. R. Lukić, Istorija političkih i pravnih teorija. Beograd: Naučna knjiga, 1973. 2. Juraj Kolaković, Historija modernih političkih teorija. Zrinski, 1972. 3. N. Smailagić, Istorija političkih doktrina I. Naprijed, Zagreb, 1970. 4. Veljko Korać, Istorija društvenih teorija. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1990. 5. Salih Fočo, Čovjek i demokratske promjene. Dom Štampe, Zenica, 2000 6. A. Molnar: Rasprava o demokratskoj ustavnoj državi (odabrana poglavlja). Beograd: Samizdat B92, 2002.

Dodatna i preporučena literatura:

1. T. Hobbes: Levijatan. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2004.
2. N. Machiavelli: Vlada. Zagreb: Blobus, 1998.
3. T. Mor: Utopija. Beograd: Kultura, 1964.
4. T. Kampanela: Grad Sunca. Beograd: Kultura, 1964.
5. J. Locke: Dvije rasprave o vladi. Beograd: Mladost, 1978.
6. B. de Spinoza: Politički traktat. Beograd: Kultura, 1957.
7. J. J. Rousseau: Društveni ugovor. Beograd: Prosveta, 1949.
8. I. Kant: IDEJA SVJETSKOVIJEŠTIVANJA S GLEDIŠTA SVJETSKOG GRAĐANSTVA. U: Pravno-politički spisi, Zagreb: Politička kultura, 2000.
9. G. W. F. Hegel: Filozofija povijesti. Zagreb: Naprijed, 1966. ili Beograd, Romanov, 2006.
10. K. Marx: Kritika Hegelove filozofije državnog prava. Sarajevo: Logos, 1960.
11. V. I. Lenjin: Imperijalizam kao najviši stadij kapitalizma. Sarajevo: Svejtlost, 1976.
12. C. Schmitt: Politički spisi (poglavlje: Pojam političkoga). Zagreb: Politička kultura, 2007.
13. E. Gellner: Nacije i nacionalizam. Zagreb: Politička kultura, 1998.

Naziv predmeta i šifra: Industrijska sociologija, FIL SOC 108
Semestar, broj sati i broj bodova: II, jednopredmetni studij: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 5; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) ECTS 4; studij filozofije i sociologije 1 sat predavanja i 1 sat vježbi, ECTS 3 Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: semestar I
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Proučiti osnovna i specijalna znanja o nastanku sociologije rada kao moderne znanosti društva i utvrditi društvene posljedice industrijske i postindustrijske civilizacije.
Sadržaj predmeta: Nastanak industrije i osnovne etape njenog razvoja. Osnovni faktori koji uređuju i modeliraju ritam i moduse razvoja industrijskih struktura. Podjela rada – vrste podjele i uticaj na formiranje industrijskih struktura i industrijskih odnosa. Industrijski odnosi, njihovi oblici i karakteristike. Nastanak sociologije rada. Metode sociologije rada. Pojam industrijskog društva. Tehnika kao „ideologija“. Tehnički napredak i socijalni životni svijet. Pojam programiranog društva. Uloga novih tehnologija u rastvaranju klasičnih društvenih struktura. Nove tehnologije i nove društvene klase i sukobi. Nove tehnologije i totalitarna društva. Informatičke tehnologije i društvena moć. Nove tehnologije i mogućnost novih društvenih pokreta. Nove tehnologije i novi društveni pokreti. Automatizacija i automatizirano društvo. Automatizacija i alijencija. Integracija i alijenacija pojedinaca u modernom preduzeću. Automatizacija i osoba. Automatizacija i novi oblici civilizacije.
Preduvjeti za upis predmeta: Položen ispit iz Osnova političke ekonomije FIL SOC 103
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ž. Fridman: Kuda ide ljudski rad. Beograd: Rad, 1958. 2. Ž. Fridman: Razmrvljeni rad. Zagreb: Naprijed, 1959. 3. Pjer Navil, Žorž Fridman: Sociologija rada 4. P. Navil: U susret automatiziranom društvu. Zagreb: Školska knjiga, 1979. 5. A. Turen: Postindustrijsko društvo. Zagreb: Globus, 1990. 6. Dž. K. Galbrajt: Nova industrijska država. Zagreb: Stvarnost, 1970. 7. E. Dirken: O podjeli društvenog rada. Beograd: Prosveta, 1972. 8. J. Habermas: Tehnika i znanost kao ideologija. Zagreb: Školska knjiga, 1986.

Naziv predmeta i šifra: Opća sociologija I, FIL SOC 201
Semestar, broj sati broj bodova: III, jednopredmetni studij: 3 sata predavanja 3 sata vježbi, ECTS 8; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) i studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4. Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Upoznati studente dodiplomskog studija sociologije sa klasičnim i savremenim teorijskih paradigmi u sociologiji, konstrukciji teorije u sociološkom diskursu i značaju teorijskih koncepcija za utemeljenje društvene znanosti, kao i njenu aplikativnu distributivnost.
Sadržaj predmeta: Značaj teorije u sociološkoj znanosti, Utjecaj Giddesnovih promišljanja o filozofskih pretpostavkama zasnivanna sociologije. Klasična teorijska misao (Emile Durkheim, Max Weber, Georg Simmel, Karl Marx), dominacija strukturalnog funkcionalizma vs. konfliktnih teorija u sociološkoj teoriji druge polovice XX stoljeća, neofunkcionalizam i poststrukturalizam. Globalizacija kao teorijski izazov za sociološku znanost. Kritika modernosti u Kritičkoj teoriji društva. Modernizam i postmodernizam u sociološkom diskursu. Identitet (personalni i kolektivni) kao sociološka kategorija.
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz predmeta Sociološki pravci i predstavnici, FIL SOC 105
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: S. Fočo: Sociologija. Sarajevo: Svjetlost, 2011. A. Giddens: Sociologija (odabrana poglavlja). Zagreb: Globus, 2007. M. Weber: Metodologija društvenih nauka. Zagreb: Globus, 1989. E. Durkheim: Pravila sociološke metode. Zagreb: Jesenski i Turk, 1999. E. Dirkem (hrestomatija tekstova). D. Marinković (ur.). Mediterran Publishing. Novi Sad, 2008. G. Zimel (hrestomatija tekstova). D. Marinković (ur.). Mediterran Publishing. Novi Sad, 2008. K. Manhajm (hrestomatija tekstova).D. Marinković (ur.). Mediterran Publishing. Novi Sad, 2010. T. Parsons: Društva. Zagreb: August Cesares, 1988. M. Horkheimer/T. W. Adorno: Dijalektika prosvjetiteljstva. Sarajevo, Logos, 1974. M. Weber: Protestantska etika i duh kapitalizma. Sarajevo: Logos, 1989. V. Vuletić: Globalizacija, mit ili stvarnost. Beograd: Zavod za udžbenika i nastavna sredstva, 2003.

Naziv predmeta i šifra: Sociologija politike I, FIL SOC 202
Semestar, broj sati i broj bodova: III, jednopredmetni studij: 3 sat predavanja 3 sata vježbi, ECTS 8; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) i studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4. Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: semestar I
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Steći osnovna znanja iz politike kao praktične filozofije i moderne teorije moći i političkih odnosa.
Sadržaj predmeta: Stara nauka o politici (politička filozofija). Antički „polis“ i rimska „res publica“ kao paradigma predmeta stare nauke o politici. Nova nauka o politici – politička sociologija kao nauka o uzročno-funkcionalnim odnosima između društvenih pojava : nauka o uspostavljanju, funkcioniranju i mijenjanju (političkih) odnosa u društvu. Institucionaliziranje politike: državni poredak, političke partije, politički pokreti, grupe za pritisak, javno mnijenje i dr. Pojam vladavine. Moć i politička vlast. Opće karakteristike političke vlasti. Klasna borba kao politička borba. Tipovi političke vladavine. Sociologija države. Sociologija političkih stranaka. Sociologija političkih pokreta
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. J. Habermas: Teorija i praksa. Beograd: BIGZ, 1980. J. Habermas: Problemi legitimacije u kasnom kapitalizmu. Zagreb: Naprijed, 1982. J. Habermas: Javno mnjenje. Beograd: Kultura, 1969. E. Vajl: Politička filozofija. Beograd: Nolit, 1982. F. Šluk: Politička filozofija. Zagreb: Naprijed, 1977. I. Kant: Metafizika čudoređa. Zagreb: Matica Hrvatska, 1999. H. Ardent: Politički eseji. Zagreb: Biblioteka Antibarbarus, 1986. J. Rawls: Politički liberalizam. Zagreb: Kružak, 2000. K. Popper: Otvoreno društvo i njegovi neprijatelji. Sarajevo: Otvoreno društvo BiH, 1998. C. Taylor: Bolest moderniteta. Beograd: Čigoja štampa, 2002.

<p>Naziv predmetâ i šifra: Sociologija kulture I (FIL SOC 203)</p> <p>Semestar, broj sati i broj bodova: treći semestar: 2 sata predavanja i 2 sata seminara; ECTS 8; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa): 2 sata predavanja, ECTS 4; studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja, ECTS 3.</p> <p>Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.</p>
<p>Trajanje: jedan semestar</p>
<p>Tip kolegija: predavanje i seminari</p>
<p>Status predmeta: obavezan</p>
<p>Cilj predmeta: Pružiti osnovna znanja o odnosu kultura – društvo, te osigurati uvid u istraživački kontinuitet na tom sociološkom području.</p>
<p>Sadržina predmeta: 1) Sociologija kulture. Pregled glavnih socioloških teorija i kulturnih promjena. Antička teorijska baština. Kršćanska teorijska baština. Renesansno shvaćanje kulture. Kulturna teorija u razdoblju prosvijećenosti. Nastanak sociologije kulture i kulturne antropologije. Romantična teorija kulture. Teorija kulture u 19. i 20. stoljeću. Kultura i društvo u predgrađanskom razdoblju. Kultura i građansko društvo. Industrijalizacija i znanstvenotehnološki promjene i društveni položaj kulture. Kultura i tržište. Kultura i svakodnevni život. Rađanje masovnog društva. Diferenciranje kulture na narodnu, masovnu i elitnu. Kulturna industrija. Važnost medija. Potkultura i kontrakultura. Problemi i dinamika multikulturalnosti. Kulturni identitet. 2) Sociologija umjetnosti. Određenje discipline. Odnos između sociologije umjetnosti i susjednih disciplina: filozofije umjetnosti, estetike, teorije umjetnosti i psihologije umjetnosti. Osnovni pojmovi sociologije književnosti. Osnovni pojmovi sociologije likovnih umjetnosti. Osnovni pojmovi sociologije filma. Sociološki aspekti glazbene umjetnosti. Osnovni pojmovi sociologije kazališta. Umjetničke institucija. Presentacija, promocija, konzerviranje i difuzija umjetničkih dobara. Kulturna recepcija i potrošnja. Umjetnička kritika. Umjetničke promjene kao društvene promjene.</p>
<p>Preduvjeti za upis predmeta: nema</p>
<p>Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.</p>
<p>Obavezna literatura: Claude Levi Strauss, Tužni tropi Beograd: Zepter Book World, 1999. Claude Levi-Strauss, Divlja misao (alternativo). Beograd: Nolit, 1966. Osvald Spengler, Propast Zapada. Beograd: Književne novine, 1989. Eugen Fink, Osnovni fenomeni ljudskog postojanja. Beograd: Nolit, 1984. Rože Kajo, Igre i ljudi. Beograd: Nolit, 1965. Johan Huisinga, Homo ludens. Zagreb: Naprijed, 1992. Herbert Marcuse, Eros i civilizacija. Zagreb: Naprijed, 1985. Edgar Moren, Duh vremena. Beograd: Kultura, 1967. Ivan Kuvačić, Obilje i nasilje. Zagreb: Naprijed, 1979. Filozofija u vremenu (zbornik). Sarajevo: Logos, 1986. Jean Baudrillard, Simulacija i zbilja. Zagreb: Jesenski i Turk, 2001.</p>

Naziv predmeta i šifra: Opća sociologija II, FIL SOC 205
Semestar, broj sati i broj bodova: IV, jednopredmetni studij: 3 sata predavanja 3 sata vježbi, ECTS 7; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa) i studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4. Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: I semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Upoznati studente dodiplomskog studija sociologije sa savremenim konstelacijama teorijske i empirijske sociologije, njenim mikrosociološkim i makrosociološkim pravcima i paradigmama, te metodološkom zasnivanju u kvalitativnom i kvantitativnom smislu.
Sadržaj predmeta: Značaj teorije u savremenoj sociologiji. Najrecentnije konstelacije u teorijskoj i empirijskoj sociologiji. Društvo povjerenja i društvo rizika (Giddens, Beck), društvo kao simbolička interakcija (Mead, Blummer) i kao kulturni kapital (Bourdieu). Društveni sistem N. Luhmanna. Kvantitativna metodološka istraživanja (teorijske pretpostavke), kvalitativna metodološka istraživanja (teorijske pretpostavke), primjeri izrade istraživačkog rada na temelju kvantitativne i kvalitativne metodologije.
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz Opće sociologije I, FIL SOC 201
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: S. Fočo: Sociologija. Sarajevo: Svjetlost, 2011. A. Giddens: Sociologija (odabrana poglavlja). Zagreb: Globus, 2007. M. Weber: Metodologija društvenih nauka. Zagreb: Globus, 1989. E. Durkheim: Pravila sociološke metode. Zagreb: Jesenski i Turk, 1999. N. Luhmann: Legitimacija kroz proceduru. Zagreb: Naprijed, 1992. N. Luhmann: Društvo društva I – II (odabrani dijelovi). Zagreb: Naklada Breza, 2011. G. Ritzer: Savremena sociologijska teorija (odabrani dijelovi). Zagreb: Globus, 1997. W. Mills: Sociološka imaginacija. Beograd: Sociološka biblioteka, 1964. Odabrani tekstovi iz oblasti kvantitativne i kvalitativne metodologije u sociologiji (Denzin, Marvasti, Bryman, Creswell, Punch, etc.).

Naziv predmeta i šifra: Sociologija politike II, FIL SOC 206
Semestar, broj sati i broj bodova: IV, jednopredmetni studij: 3 sata predavanja 3 sata vježbi, ECTS 7; dvopredmetni studij (soc. i druga studijska grupa) i studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja i 2 sata vježbi, ECTS 4. Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: semestar I
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezni
Cilj predmeta: Steći osnovna znanja iz politike kao praktične filozofije i moderne teorije moći i političkih odnosa.
Sadržaj predmeta: Stara nauka o politici (politička filozofija). Antički „polis“ i rimska „res publica“ kao paradigma predmeta stare nauke o politici. Nova nauka o politici – politička sociologija kao nauka o uzročno-funkcionalnim odnosima između društvenih pojava : nauka o uspostavljanju, funkcioniranju i mijenjanju (političkih) odnosa u društvu. Institucionaliziranje politike: državni poredak, političke partije, politički pokreti, grupe za pritisak, javno mnijenje i dr. Pojam vladavine. Moć i politička vlast. Opće karakteristike političke vlasti. Klasna borba kao politička borba. Tipovi političke vladavine. Sociologija države. Sociologija političkih stranaka. Sociologija političkih pokreta.
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz Sociologije politike I, FIL SOC 202
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: Aristotel:Politika. Beograd: BIGZ, 1976. Aristotel: Nikomahova etika. Zagreb: Globus, 1988. Makijaveli:Vladalac. Beograd: Rad, 1964. Hobbes:Levijatan. Zagreb: Jesenski i Turk, 2004. T.More:Utopija. Zagreb: Globus, 2003. J. Habermas:Tehnika i znanost kao ideologija. Zagreb: Školska knjiga, 1986.

Naziv predmetâ i šifra: Sociologija kulture II (FIL SOC 207)
Semestar, broj sati i broj bodova: četvrti semestar: 2 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 6; dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa): 2 sata predavanja, ECTS 4; studij filozofije i sociologije: 2 sata predavanja, ECTS 3. Napomena: Studentima koji studiraju dvopredmetni studij (sociologija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i seminari
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Pružiti osnovna znanja o odnosu kultura – društvo, te osigurati uvid u istraživački kontinuitet na tom sociološkom području.
Sadržina predmeta: 1) Sociologija kulture. Pregled glavnih socioloških teorija i kulturnih promjena. Antička teorijska baština. Kršćanska teorijska baština. Renesansno shvaćanje kulture. Kulturna teorija u razdoblju prosvijećenosti. Nastanak sociologije kulture i kulturne antropologije. Romantična teorija kulture. Teorija kulture u 19. i 20. stoljeću. Kultura i društvo u predgrađanskom razdoblju. Kultura i građansko društvo. Industrijalizacija i znanstvenotehnološki promjene i društveni položaj kulture. Kultura i tržište. Kultura i svakodnevni život. Rađanje masovnog društva. Diferenciranje kulture na narodnu, masovnu i elitnu. Kulturna industrija. Važnost medija. Potkultura i kontrakultura. Problemi i dinamika multikulturalnosti. Kulturni identitet. 2) Sociologija umjetnosti. Određenje discipline. Odnos između sociologije umjetnosti i susjednih disciplina: filozofije umjetnosti, estetike, teorije umjetnosti i psihologije umjetnosti. Osnovni pojmovi sociologije književnosti. Osnovni pojmovi sociologije likovnih umjetnosti. Osnovni pojmovi sociologije filma. Sociološki aspekti glazbene umjetnosti. Osnovni pojmovi sociologije kazališta. Umjetničke institucija. Presentacija, promocija, konzerviranje i difuzija umjetničkih dobara. Kulturna recepcija i potrošnja. Umjetnička kritika. Umjetničke promjene kao društvene promjene.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: Claude Levi Strauss, Tužni tropi Beograd: Zepther Book World, 1999. Claude Levi-Strauss, Divlja misao (alternativo). Beograd: Nolit, 1966. Osvald Spengler, Propast Zapada. Beograd: Književne novine, 1989. 1. Eugen Fink, Osnovni fenomeni ljudskog postojanja. Beograd: Nolit, 1984. 2. Rože Kajo, Igre i ljudi. Beograd: Nolit, 1965. 3. Johan Huizinga, Homo ludens. Zagreb: Naprijed, 1992. 4. Herbert Marcuse, Eros i civilizacija. Zagreb: Naprijed, 1985. 5. Edgar Moren, Duh vremena. Beograd: Kultura, 1967. 6. Ivan Kuvačić, Obilje i nasilje. Zagreb: Naprijed, 1979. 7. Filozofija u vremenu (zbornik). Sarajevo: Logos, 1986. 8. Jean Baudrillard, Simulacija i zbilja. Zagreb: Jesenski i Turk, 2001.

NASTAVNI PROGRAMI II CIKLUSA STUDIJA

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije IV, FIL FIL 401
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, znanstveni smjer, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 7. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: dva semestra
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj seminara je studentima obezbjediti šire znanje iz filozofije 19. i 20. Stoljeća. Zadatak seminara je studente osposobiti za istraživanje u području suvremene filozofije i pružiti im šire uvide u glavne tendencije i pretpostavke suvremenog filozofijskog mišljenja. U tom smislu filozofija 19. stoljeća se tematizira u povijesnom slijedu razvoja mišljenja u glavnim tendencijama koje će artikulirati filozofijsku misao 20. stoljeća.
Sadržaj predmeta: Schopenhauerovo mišljenje svijeta. Kierkegaardov pojam egzistencije. Nietzscheova kritika metafizike. Husserlovo zasnivanje transcendentalne fenomenologije. Jaspersova filozofija egzistencije. Heideggerovo mišljenje metafizike. Heideggerovo tematiziranje povijesti filozofije. Frankfurtska škola. Gadamerova hermeneutika i razumijevanje modernog svijeta. Habermasova kritika moderne. Pitanje kraja moderne u Vattimovoj filozofiji. Frankovo mišljenje romantizma u diskursu suvremene filozofije. Henrichovo reafirmiranje metafizike i ponovno promišljanje njene tradicije. Fenomenološko mišljenje stranog u Waldenfelsovoj filozofiji.
Preduvjeti za upis predmeta: položeni ispiti iz Historije filozofije I, II, III- FIL FIL 102, FIL FIL 105, FIL FIL 201, FIL FIL 205, FIL FIL 301, FIL FIL 304
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Friedrich Nietzsche. (1975): <i>Tako je govorio Zarathustra</i>. Zagreb: Mladost. 2. Edmund Husserl. (1975/1976): <i>Kartezijanske meditacije</i>. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost Saveza socijalističke omladine 3. Martin Heidegger (1985): <i>Bitak i Vrijeme</i>. Zagreb: Naprijed. 4. Martin Heidegger (2001): <i>Šumski putevi</i>. Beograd: Plato. 5. Martin Heidegger (1979): <i>Kant i problem metafizike</i>. Beograd: Mladost.

Naziv predmeta i šifra: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II [FILOZOFSKA LOGIKA] FIL FIL 402
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, znanstveni smjer, 3 sata predavanja i 3 sata vježbe, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 7. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
<p>Cilj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija jeste da studente upozna s glavnim konceptima filozofske logike i logičkim teorijama onih filozofskih sistema koje su nastale na različitim pristupima sadržaju i formi mišljenja od epistemološko-transcendentalnog preko dijalektičko-spekulativnog do matematsko-simboličkog i lingvističko-transcendentalnog. Studenti se najprije upoznaju s idejom transcendentalne logike I.Kanta (<i>Kritika čistog uma</i>) i spekulativne logike G.W.F. Hegela (<i>Znanost logike</i>). Razlika između ontoloških i epistemoloških pretpostavki ova dva filozofska sistema pokazuje se kao razlika u metodi mišljenja: kritičkom mišljenju koje uvodi transcendentni identitet (transc. Ja) bez pojmovnog određenja suprotstavlja se spekulativno mišljenje koje postavlja konceptulanom diferencijom transcendentalni identitet i napreduje kroz sistem znanosti do apsolutnog identiteta. Na razlici nastaloj u ovoj tradiciji mišljenja nastavlja se filozofska logika uvesti u diskurs psiholoških kategorija doživljaja, evidencije, čiste istine koja se zasniva u samom aktu spoznaje-u ideji kao takvoj koja utemeljuje svoje fenomenološke modele. Kolegij Filozofske logike pokazuje ovu diferenciju metoda mišljenja i problematsku povezanost temeljnih ontoloških i epistemoloških pitanja s logikom, s njenom primjenom u velikim filozofskim sistemima Moderne.</p> <p>U pravcu rasvjetljavanja novih mogućnosti razumijevanja logičkog instrumentarija uvodi se u kolegij ekspliciranje statusa logike i njenih koncepata u teorijama moderne znanosti. Analizira se induktivna i deduktivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda apstrakcije i konkretizacije, metoda generalizacije i specijalizacije, dokazivanja i opovrgavanja, metoda klasifikacije, metoda deskripcije, metoda kompilacije, komparativna metoda, statistička metoda, matematička metoda, metoda modeliranja itd.</p>
<p>Sadržaj predmeta: U prvom dijelu kolegija predmetni sadržaj se izlaže u nekoliko sklopova: Kroz sklop 1 (Ideja transcendentalne logike) studenti se upoznaju s novom epistemološkom idejom koja mijenja tradicionalni pristup logičkim problemima (odbacuje formalnu logiku) zasnivajući ideju logike na ideji transcendentalne filozofije. Pri tome se studentima eksplicira smisao transcendentalizma uopšte, u metafizičkom, logičkom, epistemološkom i lingvističkom smislu. Kroz sklop 2 (Spekulativna / dijalektička logika) studenti slijede Hegelovu kritiku transcendentalne filozofije koja uvodi novi idiom definiranja ontoloških i epistemoloških pretpostavki logike uvodeći novu metodu: dijalektičko razumijevanje pojmova subjekta i predikata kroz totalitet ili jedinstvo ideje. U drugom dijelu kolegija, kroz sklop 3 (Fenomenološka analiza i čista logika) u razumijevanje suvremenih logičkih topika uvodi se novi koncept čiste logike zasnovane na čistom doživljaju i fenomenološkoj analizi značenjskih kategorija u kojima se taj doživljaj objektivizira.</p> <p>Kroz sklop 4 (Logika naučnog otkrića) studenti se upoznaju bliže s djelovanjem logičkih metoda unutar znanstvene teorije pri čemu se istraživanja Karla Poppera uzimaju kao relevantna za razumijevanje same strukture znanstvene argumentacije. Analiziraju se induktivne i deduktivne metode i analiziraju osnovni koncepti i problemi vezani za njih. Studenti se upoznaju s primjenom logičkih metoda i tehnika na područje društvenih i prirodnih znanosti.</p> <p>U toku svakog semestra student je obavezan da pročita ona djela koja su se u izvodima ili cjelovito obrađivala na proseminarima, kao i osnovnu kritičku literaturu o njima koja je navedena u ovom programu.</p>
Predujeti za upis predmeta: nema.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
<p>Obavezna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. N.Ibrulj. (1999): Filozofija logike. Sarajevo: Sarajevo-Publishing. 2. I.Kant.(1984):Kritika čistog uma. Zagreb: Naprijed. 3. G.W.F.Hegel. (2003): Znanost logike. I-III. Zagreb: Demetra. 4. E.Husserl.(2005): Logička istraživanja. Zagreb: Naklada Breza. 5. Dewey, John (1962): Logika, teorija istraživanja. Beograd: Nolit. 6. Popper, K. (1973): Logika naučnog otkrića. Beograd, Nolit.

7. Kuhn, Thomas. (1974): Struktura naučnih revolucija. Beograd, Nolit.

Dodatna i preporučena literatura:

1. N.Ibrulj, Stoljeće rearanžiranja. Sarajevo. Filozofsko društvo Theoria, 2005.
2. Conte, Auguste. Kurs pozitivne filozofije. 1989.
3. Weber, Max. Metodologija društvenih nauka. Zagreb, Globus, 1989.
4. Durkheim, Emile. Pravila sociološke metode. Beograd, 1963.

Naziv predmeta i šifra: Ontologija III/1, FIL FIL 403
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, znanstveni smjer, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 6. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: U najkraćem određenju to je kritika metafizike nakon de Saussurea. Studenti bi trebali steći produbljenije uvide u lingvističku revoluciju dvadesetog stoljeća. Ovaj interes za proučavanjem djela oca moderne lingvistike i nekih njegovih utjecajnijih nastavljača biti će rukovođen težnjom da se sagledaju najvažnije konsekvence „prvog znanstvenog pristupa jeziku“ u polju filozofije i društvenih znanosti. U fokusu izučavanja će biti „jezički okret“ na tragu de Saussureovog djela i to prije svega njegove najvažnije ontološke konsekvence. Iako nije bio filozof, ovaj švicarski lingvist je uz Husserla i Heideggera ostvario presudan utjecaj na savremeno evropsko mišljenje. U stvari, jedna od najplodnijih misaonih tradicija novije preobrazbe ontologije proishodi iz unakrsnog utjecaja ove trojice autora. Studente treba uputiti, upravo zbog njene velike važnosti za savremenu filozofiju, u ovu posebnu povijest radikalnog odustajanja od klasičnih zadataka „prve filozofije“, poput odbacivanja zadatke posljednjeg utemeljenja, a ta povijest kao povijest „promišljanja o jeziku“ svoje povlašteno ishodište ima u Saussureovim postavkama.
Sadržina predmeta: Prvi ciklus predavanja i vježbi će biti posvećen uvodu u osnove strukturalne lingvistike da bi se osiguralo razumijevanje utjecajnijih reinterpretacija de Saussurea. Najveći akcent će biti postavljen na strukturalno i ekonomsko (vrijednosno) tumačenje prirode znaka i znakovnog poretka. Odatle će se s posebnom pažnjom pratiti razvoj lingvistike ka (generalnim) semiotikama, te u takvim nastojanjima izričite ili neizričite postavke o odnosu jezika i nejezičke stvarnosti. Tako će sve više do izražaja dolaziti metafizičke pretpostavke znanosti o jeziku. Pokazat će se da je posebno plodna instanca preispitivanja takvih pretpostavki, kada se već dokuče instance govora i jezika, instanca pisma/pisanja.
Glavnetematske cjeline: - Jezik kao predmet znanosti i (predznanstveno) filozofsko naslijeđe; - Lingvistika i filozofija jezika; - De Saussureovo učenje o strukturi znaka; - Temeljne postavke fonologije; - Značenje i vrijednost znaka: referencija i ekonomija; - Semiotika i teorija označitelja; - Figure, tropi i pojmovni jezik filozofije; - Govor, pismo i jezik; - Mit kao semiološki sistem.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: 1. F. de Sosir, <i>Opšta lingvistika</i> , Nolit, Beograd, 1977 2. Dž. Kaler, <i>Sosir – osnivač moderne lingvistike</i> , BIGZ, Beograd, 1980 3. R. Jakobson, <i>O jeziku</i> , Disput, Zagreb, 2008. 4. A. Martinet, <i>Osnove općelingvistike</i> , GZH, Zagreb, 1982. 5. M. Ivić, <i>Pravci u lingvistici</i> , Čigoja štampa, Beograd, 2001. 6. R. Bart, <i>Književnost, mitologija, semiologija</i> , Nolit, Beograd, 1979 7. Ch. Daniel: <i>Semiotics: The Basics</i> , Routledge, London, 2002. 8. J. D. Johansen, S. E. Larsen, <i>Uvod u semiotiku</i> , Signum, Zagreb, 2000. 9. P. Giro, <i>Semiologija</i> , Plato, Beograd, 2001. 10. R. Jakobson, M. Halle, <i>Temelji jezika</i> , Globus, Zagreb, 1988 11. J. Derrida, <i>O gramatologiji</i> , Veselin Masleša, Sarajevo, 1976 12. Ž. Bodrijar, <i>Simbolička razmjena i smrt</i> , Dječje novine, Gornji Milanovac, 1991 13. Ž. Derida, <i>Bela mitologija</i> , Bratstvo-jedinstvo, Novi Sad, 1990

Naziv predmeta i šifra: Sokratesova filozofija: suvremene interpretacije, FIL FIL 404
Semestar(semestri) i broj bodova: I semestar; 1 sat predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa interpretacijama Sokratesove filozofije nastalim u nekoliko posljednjih decenija.
Sadržina predmeta: Predavanja će krenuti generalnim razmatranjem interpretacija Sokratesove filozofije u 20. stoljeću, a više će se pažnje posvetiti oživljavanju interesa za ovu filozofiju u posljednjih nekoliko decenija. Najveći dio vremena biće posvećeno danas najutjecajnijoj interpretaciji Gregory Vlastosa, kao i odgovorima na ovu interpretaciju koje su dali najznačajniji stručnjaci iz ove oblasti. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na seminarima, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.
Preduvjeti za upis predmeta: nema.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Udžbenici: 1. W. C. K. Guthrie, <i>Povijest grčke filozofije</i> , tom 3. (dio o Sokratesu)
Literatura: 2. G. Vlastos, <i>Socrates: Ironist and Moral Philosopher</i> ili D. Marić, <i>Kinici i metafizika i Sokrates i kinici</i> (dijelovi o Sokratesu) Također je neophodno poznavati glavne izvore o Sokratesovoj filozofiji: 3. Platonovi rani dijalozi 4. Ksenofon, <i>Uspomene o Sokratu</i> 5. Aristofanes, <i>Oblakinje</i>

Naziv predmeta i šifra: Transcendentalna filozofija, FIL FIL 405
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, 1 sat predavanja 1 sat vježbi, ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: izborni
Cilj predmeta: Studenti se upoznaju sa glavnim značenjima transcendentalne filozofije, tokovima i konstelacijama mišljenja sa glavnim fokusom na zasnivanje transcendentalne filozofije kod Immanuela Kanta. Studenti trebaju steći osnovne uvide puno značenje sintagme <i>Kopernikanski obrat</i> (naspram empirističko-racionalističke epistemologije).
Sadržaj predmeta: Ovdje je osnovno težište stavljeno na Kritiku čistog uma i Kritiku moći sudeња, temeljna Kantova djela. Razumijevanje povijesno-filozofijskog značaja ovih knjiga, jeste osnovni zadatak koji se stavlja pred studente na početku petog semestra. Nakon razumijevanja osnova metafizike Immanuela Kanta, student se upućuje na razmatranje poslijekantovske filozofije, prije svega Fichteove filozofije, koja se interpretira u ontološkom značenju transcendentalne logike ovog filozofa. Schellingova filozofija, kao vrh transcendentalne filozofije, ali i njemačkog idealizma u cjelosti, na jednoj strani se interpretira kao u osnovi eksplicacija Kantove transcendentalne filozofije, a na drugoj kao mjesto iskoračenja iz problema koji se u bitnom određuju Kantovim konceptom mišljenja. U tom smislu Hegelova filozofija se pokazuje kao jedna vrsta kraja njemačkog idealizma, ali kraja koji istovremeno predstavlja raskid sa zahtjevima transcendentalne filozofije.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. Immanuel Kant. (1990): Kritika čistog uma. Beograd: BIGZ. 2. Immanuel Kant. (1991): Kritika moći sudeња. Beograd: BIGZ. 3. F. W. J. Schelling. (1988): Forma i princip filozofije. Beograd: Nolit. 4. F. W. J. Schelling. (1986): Sistem transcendentalnog idealizma. Zagreb: Naprijed. 5. J. G. Fichte. (1974): Učenje o nauci/Osnovi cjelokupnog učenja o nauci. Zagreb: Naprijed. 6. G. W. F. Hegel. (1987): Fenomenologija duha. Zagreb: Naprijed. 7. F. Nietzsche. (1975) Tako je govorio Zarathustra. Zagreb: Mladost. 8. E. Husserl. (1975/1976): Kartezijanske meditacije. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost Saveza socijalističke omladine.

Naziv predmeta i šifra: Estetsko, kultura i komunikacija, FIL FIL 406
Semestar, broj sati i broj bodova: I semestar, 1 sat predavanja i 1 sat vježbi ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: izborni
Cilj predmeta: Cilj izbornog predmeta Estetsko, kultura i komunikacija je u otvaranju značenja umjetničkog djela s obzirom na opće pojmove estetsko, kultura i komunikacija. Također, cilj je raskriliti značenja estetskog iz fenomena preobražaja svakidašnjice, iz aspekta moderne i postmoderne umjetnosti i misli o njoj.
Sadržina predmeta: Teme kulture otpora Imperija, geografija, kultura Naracija i društveni prostor Urbani spektakl Znanstveno tehnički svijet i estetski bitak Umjetnost među predmetima: domet stvarnosti i umjetnosti
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. J. Habermas. (2002): Postmetafizičko mišljenje. Beograd: Beogradski krug. 2. L Hačion (1996): Poetika postmodernizma. Istorija, teorija, fikcija. Novi Sad: Svetovi.
Dodatna i preporučena literatura: 1. E Said. (2002): Kultura i imperijalizam. Beogradski krug. Beograd. 2. Jean- Marie Schaffaer (200): Art of Modern Age: Princeton University Press.

Naziv predmeta i šifra: Filozofija prirode, FIL FIL 407
Semestar(semestri), broj sati i broj bodova: I semestar, 1 sat predavanja i 1 sat vježbi, ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: izborni
Cilj predmeta: Cilje da se sa stajališta suvremene znanstveno-tehničke civilizacije i njoj pripadne kulture problematizira novi pojam i radikalno promijenjeni status prirode u modernom dobu. U tu svrhu se izlaže povijesna rekonstrukcija pojma prirode, i njena novovjekovna transformacija u univerzalni objekt raspolaganja i tehničke manipulacije. Filozofija prirode razvija kritičko preispitivanje svodenja prirode na objekt mjerenja, kvantificiranja i tehničkog manipuliranja, te na znanstveno-tehničko konstruiranje prirode kao »druge prirode« odnosno kao artifičijelne prirode, prirode iz pruge ruke, koja se pod metodskim vodstvom egzaktnih znanosti svodi na goli energatski resurs ili na univerzalni manipulabilni stroj. U završnom segmentu kolegija ovo konstruiranje prirode i njemu strukturno pripadnih oblika ljudskog djelovanja (koji su posredovani mentalno, kulturno, jezički ili simbolički) tematiziraju se perspektive denaturiranja iskustva svijeta kao i perspektive totalnog tehniziranja svijeta unutar tehnoloških ideologija i tehnoloških utopija.
Sadržina predmeta: Prvotni, predznanstveni pojam prirode, magičko-mitsko razumijevanje (dinamizam, organičnost, antagonizam, simpatetika), a potom prelazi na prikaz antičkog razumijevanja prirode (od magijsko-mitskog ka filozofsko-znanstvenom razumijevanju prirode), da bi se došlo don srednjovjekovnog razumijevanja prirode (superiornost Boga, antropocentričnost, misao o poretku, more geometrico i svijet kao mašina). Novovjekovni prijelom u razumijevanju prirode (mehanicistička slika svijeta, mehanika kao fizika, eksperiment). Moderno razumijevanje prirode predstavlja se sa stajališta tehnokratske epohe i tehniziranja prirode. Tematika kibernetike, pitanje smisla tehnike, teorija sistema, kvantitativno i kvalitativno varijabilnih sistema, te ritmičkih i evolucijskih sistema. Najzad, kolegij predstavlja racionalne, spekulativne, emocionalne i estetske koncepte prirode a završava konceptima vitalizma, holizma, ekologije, genetičke tehnologije i bioetičkih dilema.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Hans Blumenberg. (1979): Arbeit am Mythos. Frankfurt: Suhrkamp. 2. Heidegger, M. (1969): Doba slike svijeta. Zagreb: Studentski Centar Sveučilišta u Zagrebu. 3. Heidegger, M. (1996): Pismo o humanizmu, Pitanje o tehnici u: Kraj filozofije i zadaća mišljenja. Zagreb: Naprijed. 4. Carl-Friedrich von Weizsäcker. (1988): Jedinstvo prirode. Sarajevo: Veselin Masleša. 5. Karen Gloy, Das Verständnis der Natur I-II 6. Werner Heisenberg (1986): <i>Quantentheorie und Philosophie</i>. 7. Günther Bien/Thomas Gil/ Joachim Wilke (Hrsg). (1994): 'Natur' im Umbruch. Stuttgart-Bad Cannstatt: Frommann-Holzboog. 8. Hans Jonas. (1990): <i>Princip odgovornost</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 9. Jean Baudrillard. (2001): <i>Simulacija i simulakrum</i>. Karlovac: Naklada Društva arhitekata, građevinara i geodeta.

Naziv predmeta i šifra: Historija filozofije IV, FIL FIL 408
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar, znanstveni smjer, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 7. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: dva semestra
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj seminara je studentima obezbjediti šire znanje iz filozofije 19. i 20. Stoljeća. Zadatak seminara je studente osposobiti za istraživanje u području suvremene filozofije i pružiti im šire uvide u glavne tendencije i pretpostavke suvremenog filozofijskog mišljenja. U tom smislu filozofija 19. stoljeća se tematizira u povijesnom slijedu razvoja mišljenja u glavnim tendencijama koje će artikulirati filozofijsku misao 20. stoljeća.
Sadržaj predmeta: Schopenhauerovo mišljenje svijeta. Kierkegaardov pojam egzistencije. Nietzscheova kritika metafizike. Husserlovo zasnivanje transcendentalne fenomenologije. Jaspersova filozofija egzistencije. Heideggerovo mišljenje metafizike. Heideggerovo tematiziranje povijesti filozofije. Frankfurtska škola. Gadamerova hermeneutika i razumijevanje modernog svijeta. Habermasova kritika moderne. Pitanje kraja moderne u Vattimovoj filozofiji. Frankovo mišljenje romantizma u diskursu suvremene filozofije. Henrichovo reafirmiranje metafizike i ponovno promišljanje njene tradicije. Fenomenološko mišljenje stranog u Waldenfelsovoj filozofiji.
Preduvjeti za upis predmeta: Položen ispit iz Historije filozofije IV/I, FIL FIL 401
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Martin Heidegger. (2000): <i>Prolegomena za povijest pojma vremena</i>. Zagreb: Demetra. 2. Juergen Habermas. (1988): <i>Filozofski diskurs moderne</i>. Zagreb: Globus. 3. Bernhard Waldenfels. (1991): <i>U mrežama životnog svijeta</i>. Sarajevo: Logos. 4. Dieter Henrich. (1991): <i>Pribježišta</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 5. Manfred Frank. (1994): <i>Kazivo i nekazivo</i>. Zagreb: Naklada MD. 6. Hans Blumenberg. (2010): <i>geneza kopernikanskog svijeta</i>. Zagreb: Demetra.

Naziv predmeta i šifra: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II [ANALITIČKA FILOZOFIJA] FIL FIL 409
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar, znanstveni smjer, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 7. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ECTS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osnovni cilj kolegija jeste da prezentira povezanost logičkih, kognitivnih, lingvističkih, epistemoloških i ontoloških aspekata one filozofije koja za svoj objekt i za svoje sredstvo uzima konceptualnu analizu različitih vrsta reprezentacije: od semantičkih i strukturalnih svojstava prirodnih jezika u svakodnevnom diskursu preko artifičnih jezika u diskursu moderne tehnologije do jezika logičkog programiranja i semiotičkih modeliranja u kognitivnoj lingvistici. Studenti se osposobljavaju da koriste različite tehnike konceptualne analize u hijerarhijama logičkih, lingvističkih i ontoloških varijabli i da fiksiraju kontekst-senzitivne aspekte smisla i značenja reprezentacijskih struktura u logičkim, metalogičkim, lingvističkim i metalingvističkim transformacijama jednog sadržaja. Istovremeno studenti se upoznaju s glavnim pravcima i temeljnim filozofskim djelima unutar kojih analitička filozofija ulazi u interdisciplinarna područja povezujući kognitivnu psihologiju, kognitivnu lingvistiku, kognitivnu znanost, različite tipove logike (monotonijsku, fuzzy, devijantnu, situacijsku, epistemsku,...), informatiku, fuzzy semiotiku, i druge znanosti koje koriste različite metode i tehnike analiziranja logičke strukture iskaza, djelovanja, donošenja odluka, rješavanja problema, proizvodnje i dizajniranja reprezentacijskih i identifikacijskih struktura. Filozofija logičkog atomizma i filozofija logičkog holizma se uzimaju kao najširi teorijski okviri unutar kojih se logika i jezik neposredno uzajamno određuju prema ontološkim i epistemološkim pretpostavkama mišljenja prirodnog i simboličkog svijeta. Studenti se upoznaju sa analitičkim metodama koje se primjenjuju u znanstvenom diskursu i načinima njihove aplikacije u modernim znanostima. Studenti se upoznaju sa metodološkom matricom funkcionalnog razumijevanja znanosti koje dominira u suvremenim istraživačkim procesima.
Sadržaj predmeta: U prvom dijelu kolegija izlaže se predmetni sadržaj kroz sklop pitanja i problema koji su objedinjeni područjem filozofije logičko-lingvističkog atomizma. Studenti se upoznaju s glavnim topikama analitičke filozofije kroz djela osnivača analitičke filozofije Gottloba Fregea, Bertranda Russella, Ludwiga Wittgensteina i Rudolfa Carnapa. Ukazuje se na nužnu povezanost ove vrste filozofiranja o jezičkim svojstvima sa filozofijom matematike, sa tretiranjem iskaza kao logičke funkcije kojoj se treba odrediti istinosna vrijednost ili značenje i smisao. Objasnjava se razlikovanje znaka i označenog, predmeta i funkcije, denotacije i denotiranog, konačnog opisa i teorije tipova. U drugom dijelu kolegija predmetni sadržaj se izlaže kroz sklop pitanja zasnovanih u filozofiji logičko-lingvističkog holizma. Studenti se upoznaju sa novim načinom karakteriziranja odnosa svijet, jezik i mišljenje. Pri tome se izlaže novi pristup shvatanja ovog odnosa u kojem se mijenja uloga jezika, značenja, i javlja se širok spektar novih i različitih koncepata istine. Holistička pozicija u djelima Wittgensteina, Quinea, Putnama, Davidsona podrazumijeva analizu logičke structure mentalnih događaja i fizičkih djelovanja, podržajnih značenja i interpretacije, interaktivnost osjetilne periferije i logičkog središta neke teorije, neodređenost prevođenja, nedokučivost značenja, anomalisjki monizam relacija i falibilizam kognitivnog subjekta. Sadržaj kolegija izlaže se kroz tri kontekstualno interaktivna sklopa. Kroz sklop 1. (Filozofija logičkog atomizma) studenti se upoznaju s glavnim topikama analitičke filozofije koje su utemeljene u filozofiji logičkog pozitivizma. Ideje Fregea, Russella, Wittgensteina i Carnapa dovode se u kontekst pitanja o simboličkoj konstituciji jezika znanosti. Kroz sklop 2 (Filozofija logičkog holizma) studenti se upoznaju sa novim načinom karakteriziranja odnosa svijet, jezik i mišljenje. Pri tome se izlaže novi pristup shvatanja ovog odnosa u kojem se mijenja uloga jezika, značenja, i javlja se širok spektar novih i različitih koncepata istine. Kroz sklop 3 (Metodologija nauke) studentima se ukazuje na aplikaciju logičkih i znanstvenih teorija na područje istraživanja prirodnih i društvenih činjenica. Analizira se razumijevanje logike kao sintakse znanosti, odnosno discipline koja postavlja formalni i argumentativni okvir i instrumentarij za znanstvena istraživanja. Ukazuje se na važnost interdisciplinarnog istraživanja kao nove matrice u naučno-istraživačkom procesu.
Preduvjeti za upis predmeta : Položen ispit iz predmeta <i>Logika sa metodologijom socioloških istraživanja II</i> (Filozofska logika), FIL FIL 402.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere

znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.

Obavezna literatura:

1. N.Ibrulj, Filozofija logike. Sarajevo.Sarajevo-Publishing,1999
2. Wittgenstein, L.Logičko-filozofski traktat. Sarajevo. Veselin Masleša, 1987.
3. Wittgenstein, L. Filozofska istraživanja.Beograd, 1978.
4. Quine, W.V.O.Riječ i predmet. Zagreb.Kruzak, 1999.
5. Davidson, D. Istraživanja o istini i interpretaciji. Zagreb, 2000.
6. N.Ibrulj, Stoljeće rearanžiranja. Sarajevo. Filozofsko društvo Theoria, 2005.
7. Tugendhat, E. Uvod u jezičkoanalitičku filozofiju. Sarajevo
8. Chomsky, N. Gramatika i um. Beograd, Nolit, 1972.
9. Nagel, E. Struktura nauke. Nolit, Beograd, 1974.
10. Bauer, H. Scientific Literacy and the Myth of the Scientific Method, University of Illinois Press, Champaign, IL, 1992
11. Beveridge, W. I. B. The Art of Scientific Investigation, Heinemann, Melbourne, Australia, 1950.

Dodatna i preporučena literatura:

1. Strawson, Analiza i metafizika.
2. Austin, How to do things with words.
3. Strawson, Individuals
4. Dewey, Logika-teorija istraživanja.
5. Searle, Govorni činovi.
6. Carnap, R. The Logical Syntax of Language. Harcourt, Brace, New York, 1937.
7. Carnap, R. Der logische Aufbau der Welt. Berlin, 1928.
8. Quine, W.V.O. Philosophy of Logic.New York.Prentice-Hall, 1970.
9. Russell, B. On Denoting. In:Logic and Knowledge.London, 1966.
10. Strawson, P.F.On Referring. In:Klemke.E.D. Essays on Bertrand Russell. 1970.
11. Bernstein, R. J. Beyond Objectivism and Relativism: Science, Hermeneutics, and Praxis, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, PA, 1983.

Naziv predmeta i šifra: Ontologija III/2; FIL FIL 410
Semestar(semestri), broj sati i broj bodova: II semestar, znanstveni smjer, 3 sata predavanja i 3 sata vježbi, ECTS 8;nastavnički smjer, ECTS 6.Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: U ovome drugom semestru preuzimamo zadaću razmatranja najvažnijih postignuća „jezičkog okreta“ na tragu de Saussurevog utemeljenja „znanosti o jeziku“. No, sada ćemo se odmaći od strukturalne lingvistike u područja koja joj izgledaju posve udaljena, ali u kojima ćemo i dalje pratiti odjeke njenih uvida u prirodu „simboličkog poretka“. U traganju za radikalnim ontološkim konsekvencama „jezičkog okreta“, a koje se odgonetaju kao najkрупniji koraci u kritici metafizike, posebnu pažnju ćemo posvetiti događanjima u nekim „humanističkim znanostima“. U tom pogledu se etnologija i psihoanaliza izdvajaju kao posebno relevantne oblasti istraživanja odnosa jezika i stvarnosti.
Sadržina predmeta: Najprije će biti neophodno osvijetliti Heideggerov odlučan doprinos novijoj svijesti o mogućnostima i domaćajima kritike metafizike. Derrida će nam biti ključni svjedok u tumačenju značaja moderne lingvističke revolucije na temelju udovoljavanja najvišim zahtjevima hajdegerovske kritike metafizike. Pritom će se samo Heideggerovo shvaćanje jezika, koje je ustajalo u otporu prema prihvaćanju lingvističkog pristupa jeziku, pokazati kao sasvim podložno kritici koju je on sam na najuzorniji način predložio. Kritika metafizike na tragu de Saussurea posebno podriiva dva uvriježena vjerovanja: o predjezičkoj stvarnosti i o subjektu kao autoprezentaciji svijesti. U drugom semestru će kritika pred-predikativne svijesti i subjekta, tog novovjekovnog temelja metafizike, biti vodeće teme predavanja. Nastojat ćemo pokazati kako u teorijama označitelja, promišljanjima pisma i pisanja, koncepcijama intertekstualnosti itd., navlasito filozofska kritika metafizike nalazi svoje nove i plodonosne poticaje.
Glavnetematske cjeline: <ul style="list-style-type: none"> - Heideggerovo poimanje kritike metafizike: pitanje o jeziku; - Lingvistika i gramatologija: filozofske konsekvence strukturalne lingvistike; - Metafizika kao fenomenologija: glas koji čuva prisustvo; - Cogito i nemišljeno: decentriranje subjekta; - Pismo kao instanca kritike metafizike; - Postrukturalizam i „slaba“ ontologija traga; - Drugost kao izvlaštenost: politička ekonomija, etnologija i psihoanaliza; - Materijalizam teorije označitelja i ukazivanje Simboličkog poretka; - Sopstvo i narativni identitet.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: M. Heidegger, <i>Uvod u Heideggera</i> , Biblioteka Centra, Zagreb, 1972 M. Hajdeger, <i>Mišljenje i pevanje</i> , Nolit, Beograd, 1982 Ž. Derida, <i>Glas i fenomen</i> , Istraživačko izdavački centar SSOS, Beograd, 1989 J. Derrida, <i>Pisanje i razlika</i> , Šahinpašić, Sarajevo/Zagreb, 2007 E. Donato i R. Meksi (priređivači), <i>Strukturalistička kontroverza</i> , Prosveta, Beograd, 1988 J. Culler, <i>Odekonstrukciji</i> , Globus, Zagreb, 1991. M. Foucault, <i>Poredak diskursa</i> , Karpos, Loznica, 2007. S. Žižek, <i>Znak, označitelj, označeno</i> , Mala edicija ideja, Beograd, 1977 Ž. Lakan, <i>Spisi</i> , Prosveta, Beograd, 1984 B. Fink, <i>Lakanovski subjekt</i> , KruZak, Zagreb, 2009. R. Braun, <i>Struktura i funkcija i primitivnom društvu</i> , XX vek, Beograd, 1982 M. Mos, <i>Sociologija i antropologija</i> , XX vek, Beograd, 1982 C. Lévi-Strauss, <i>Strukturalna antropologija</i> , Stvarnost, Zagreb, 1977 P. Ricoeur, <i>O tumačenju: ogleđ o Freudu</i> , Ceres, Zagreb, 2005 P. Riker, <i>Sopstvo kao drugi</i> , Obzor, Međugorje, 2003

Naziv predmeta i šifra: <i>Platonova filozofija: suvremene interpretacije</i> , FIL FIL 411
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar, 1 sat predavanja i 1 sata vježbi, ECTS 3.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa interpretacijama Platonove filozofije nastalim nekoliko posljednjih decenija.
Sadržina predmeta: Deteljnije će se govoriti o novijim interpretacijama Platonove filozofije, a naročita pažnja će se posvetiti novijim tumačenjima teorije ideja i nepisanim učenjima. Studenti su dužni pročitati Platonova djela koja se budu obrađivala na vježbama, kao i prateću sekundarnu literaturu.
Preduvjeti za upis predmeta: položen predmet <i>Sokratesova filozofija: suvremene interpretacije</i> iz I semestra II ciklusa studija, FIL FIL 404.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. Platonovi dijalozi srednjeg i kasnog perioda, a prije svega: <i>Fedon, Država i Parmenides</i> (bilo koje izdanje); 2. W. C. K. Guthrie, <i>A History of Greek Philosophy</i> , vol. 4: Plato, The Man and his Dialogues: Earlier Period, Cambridge University Press, Cambridge, 2000 (prvo izdanje 1975); ili prijevod W. C. K. Guthrie, <i>Povijest grčke filozofije 4</i> , Naklada Jurčić, Zagreb, 2007; 3. W. C. K. Guthrie, <i>A History of Greek Philosophy</i> , vol. 5: The Later Plato and the Academy, Cambridge University Press, Cambridge, 2001 (prvo izdanje 1978); ili prijevod W. C. K. Guthrie, <i>Povijest grčke filozofije 5</i> , Naklada Jurčić, Zagreb, 2007.; 4. W. D. Ross, <i>Plato's Theory of Ideas</i> , Clarendon Press, Oxford, 1951, ili prijevod W. D. Ross, <i>Platonova teorija ideja</i> , Kružak, Zagreb, 1998; 5. H. Krämer, <i>Platonovo utemeljenje metafizike: studija o Platonovu nepisanom učenju i teorija počela</i> , Demetra, Zagreb, 1997; 6. B. Šijaković (ed.) <i>Agrafa dogmata: Aspekti Platonovog nepisanog učenja</i> , Luča XX/2 (2003), Nikšić, 2004;
Dodatna i preporučena literatura: 1. G. Fine (ed.), <i>Plato 1: Metaphysics and Epistemology</i> , Oxford University Press, Oxford, 1999, poglavlja 5, 6 i 7 (str. 143 - 214); 2. R. Kraut (ed.), <i>The Cambridge Companion to Plato</i> , Cambridge University Press, Cambridge, 1999, poglavlje 9 i 12 (str. 277 – 310 i 365 – 396); 3. R. J. Fogelin, "Three Platonic Analogies", <i>The Philosophical Review</i> 80 (1970), 371 - 382; 4. K. M. Sayre, <i>Plato's Late Ontology: A Riddle Resolved</i> , Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1983; 5. C. Kahn, <i>Plato and the Socratic Dialogue: The Philosophical Use of a Literary Form</i> , Cambridge University Press, Cambridge, 1999, (prvo izdanje 1996), poglavlje 11 (str. 329 - 370) 6. C. Gill & M. M. McCabe (eds.), <i>Form and Argument in Late Plato</i> , Clarendon Press, Oxford, 2000, poglavlja 1 i 2 (str. 5 – 78); 7. A. Nehamas, <i>Virtues of Authenticity: Essays on Plato and Socrates</i> , Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1999, poglavlja 9 i 10 (str. 176 – 223); 8. D. Barbarić, <i>Ideja dobra: Platonova Politeia VI i VII</i> , prijevod s filološkim i filozofskim komentarom, Demetra, Zagreb, 1995. 9. G. Fine, "Separation", <i>Oxford Studies in Ancient Philosophy</i> 2 (1984), 31 – 87; 10. G. Vlastos, "'Separation' in Plato", <i>Oxford Studies in Ancient Philosophy</i> 5 (1987), 187 – 196;

11. G. Reale, *Toward a New Interpretation of Plato*, The Catholic University of America Press, Washington D. C., 2000.

Naziv predmeta i šifra: Filozofija jezika, FIL FIL 412
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar; I sat predavanja, 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: izborni
<p>Cilj predmeta: Osnovni cilj ovog kolegija jeste da upozna studente sa interakcijom jezičke i racionalne kompetencije u kojoj sudjeluju semantička i strukturalna svojstva jezika, ontološke i epistemološke pretpostavke mišljenja i govora, kao i prirodna i artificalna svojstva logičkih objekata. Ishodište promišljanja o jeziku u ovom kolegiju jeste objektivno postojanje fizičkih sistema koji mogu upotrebljavati simbole (ljudi, mašine, životinje). Postavljaju se pitanja o biti i funkcioniranju prirodnog jezika i artificalnog jezika, tematiziraju se aspekti konstrukcije logičke sintakse jezika u relaciji prema čistoj i deskriptivnoj sintaksi, i razmatraju se pragmatička svojstva jezika ili jezička upotrebe u različitim tipovima jezičkog djelovanja (performativi, konstativi). Razmatra se način ove upotrebe u običnom govoru i u znanstvenim teorijama i dovodi se u vezu sa načinima i mogućnostima mentalnih (internalnih) reprezentacija i ekstra-lingvističkih identifikacija. Tokom kolegija pokazuje se ontološka, epistemološka i konceptualna interakcija istine i značenja kroz različite teorije referencije: opisna teorija referencije, uzročna teorija referencije, terminološke teorije referencije. Okvir ovih razmatranja određuje nekoliko generalnih pitanja: Kako se odnose svijet, jezik i mišljenje? Kako jezik funkcionira kao prirodni simbolički sistem? Kako jezik funkcionira kao artificalni simbolički sistem? Kako se proizvodi i interpretira smislaona poruka? Kako istina i značenje iskaza stoje u vezi sa činjenicama, stanjima stvari i mentalnim procesima? U kakvoj vezi stoje "jezička igra", identitet subjekta i društvena ontologija?</p>
<p>Sadržaj predmeta: Predmetni sadržaj se izlaže kroz dva temeljna sklopa koji predstavljaju dva dominantna pristupa istraživanju odnosa jezika, mišljenja i realiteta. Prvi pristup je tradicionalni logičko-filozofski i semantičko-lingvistički koji se bavi značenjem i istinosnom vrijednošću termina i stavova, a drugi informatičko-tehnološki i kognitivno-lingvistički koji istražuje jezik sa kognitivnog stanovišta sredstvima lingvističkog kalkulusa (computing with words), fuzzy lingvistike, fuzzy logike te kognitivne i računarske semiotike.</p> <p>U prvom sklopu istražuju se tradicionalni koncept objektno vezane referencije unutar kojeg dominiraju pitanja semantičke ontologije i od nje uvjetovani tipovi referencije i koncepta istine. Na relevantnim tekstovima Fregea, Wittgensteina, Quinea, Carnapa i Russella razmatraju se pitanja istine i značenja, odnos lingvističkih i logičkih varijabli i načini njihove granulacije u singularnim iskazima sa indeksikalnim operatorima i designativnim znacima u prirodnom i simboličkom jeziku. Semantička, strukturalna i pragmatička svojstva jezika vezana su ovdje za interpretaciju realnih objekata vanjskog ekstra-lingvističkog svijeta i istovremeno logički mogućih stanja stvari i činjenica u logičkom prostoru relacija. Razlikovanje objekt jezika i meta jezika ukazuje na mogućnosti logičke (simboličke) izgradnje svijeta sredstvima čiste i deskriptivne sintakse. Odslikavajuća i deskriptivna funkcija jezika stavljaju se u prvi plan i od te funkcije zavisi logička istinitost iskaza i njihova materijalna istinitost. Navode se razlozi zbog kojih objektno vezana referencija i s njom povezana materijalna implikacija sadrže u sebi mogućnost produciranja logičkih paradoksa kada se napusti područje objekt jezika.</p> <p>U drugom sklopu se istražuju semantička i strukturalna svojstva jezika unutar koncepta supstitutivne interpretacije referencije koji omogućava dizajniranje semiotičkih objekata i pripisivanje značenja, tretiranje lingvističkih elemenata kao lingvističkih varijabli čija se značenja mogu homogenizirati ili granularati sredstvima fuzzy lingvističke manipulacije. U prvi plan se postavljaju pitanja jezičke pragmatike i intencionalnosti govornih subjekata (Austin, Searle), a nakon toga pitanja interpretacije relacije logičke i prostorno-vremenske egzistencije izgovarenih iskaza (Strawson, Davidson). Iz ovih tema ulazi se nastanak fuzzy logike i fuzzy lingvistike i računarske mogućnosti simulacije precesuiranja lingvističke varijable. Računanje riječima (computing with words) kroz granularanje značenja lingvističke varijable kod Burgharda B. Riegera i Lotfy A. Zadeha povezuje se u kognitivnom smislu s računanjem s percepcijom (computing with perception) i s računanjem sa informacijom (computing with information). Otvara se pitanje razumijevanja jezika s kognitivnog stanovišta kao sistema i okvira kognitivnih procesa i pitanje kako izgleda računarska semiotička perspektiva memorije, znanja i razumijevanja / shvatanja.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura:

1. Devitt, Michael and Sterelny, Kim. Jezik i stvarnost. Uvod u filozofiju jezika. Zagreb, Kruzak, 2002.
2. Ibrulj, Nijaz. Filozofija logike. Sarajevo, Sarajevo Publishing, 1999.
3. Frege, Gottlob. Smisao i značenje.
4. Wittgenstein, Ludwig. Filozofska istraživanja.
5. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus.
6. Austin, J. L. How to do things with Words.
7. Carnap, Rudolf. Der Logische Aufbau der Welt.
8. Carnap, Rudolf. The Logical Syntax of Language.
9. Searle, John R. Govorni činovi.
10. Strawson, P. Francis. Individuals.
11. Quine, W. v. O. Riječ i predmet.
12. Davidson, Donald. Istraživanja o istini i interpretaciji.

Dodatna i preporučena literatura:

1. Rorty, Richard (ed.). Linguistics Turn.
2. Frege, Gottlob. Begriffsschrift.
3. Searle, John R. Rationality in Action.
4. Searle, John R. The Construction of Social Reality.
5. Ibrulj, Nijaz. Stoljeće rearanžiranja.
6. Ibrulj, Nijaz. Filozofija logike.
7. Zadeh, Lotfy. Fuzzy Sets and Fuzzy Information-Granulation Theory.
8. Burgharda B. Riegera. Semiotic Cognitive Information Processing.

Naziv predmeta i šifra: Tradicija metafizike i kritika metafizičkog mišljenja FIL FIL 413
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar; 1 sat predavanja i 1 sat vježbi; ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: izborni
<p>Cilj predmeta: Zadatak realizacije nastave na ovom predmetu je da studenti kroz sticanje potrebnih znanja, shvate povezanost različitih filozofijskih pravaca u filozofijskoj tradiciji. Na taj način studenti bi stekli uvid u glavne tendencije i tokove mišljenja u posljednja dva stoljeća, što bi predstavljalo pretpostavku za razumijevanje suvremene situacije u filozofijskom mišljenju.</p> <p>Cilj nastave na predmetu jeste upoznati studente na studijskim grupama Odsjeka za filozofiju i sociologiju sa temeljnim filozofijskim orijentacijama od konca 18. do konca 20. stoljeća. Ovaj period povijesti filozofije ovdje treba biti izložen u osnovnim crtama, koje prate filozofijske tendencije od Kantovog „preloma mišljenja“ do Heideggerovih i post-heideggerijanskih interpretativnih i transformativnih nastojanja u filozofiji. U tom smislu Kantov „kopernikanski obrat“ i zasnivanje transcendentalne filozofije, pokazuju se kao mjesto koje determinira kasnija filozofijska nastojanja, koja u konačnom imaju svoje značenje u suvremenim filozofijskim tendencijama, gdje se redefiniiraju pozicije metafizike u sustavu ljudskog znanja i filozofiju u cjelosti izvode na pravac neophodnosti njenog postavljanja na novim osnovama.</p>
<p>Sadržaj predmeta: Nastava se fokusira na razmatranje filozofije poslije Hegela i njemačkog idealizma, ali razmatranje koje ima povijesno-filozofijsku širinu cjeline nastojanja koja su izražena u filozofiji kraja devetnaestog stoljeća. Ovdje se ne radi o historijskim analizama, nego razumijevanju živog značenja povijesnosti koje filozofija ovog perioda u svojoj glavnoj tendenciji nosi sa sobom. Posebna pažnja bit će posvećena prelazu stoljeća u filozofiji i Heideggerovom zasnivanju fundamentalne ontologije, kao putu prevladavanja metafizike i kritike tradicionalnog filozofijskog mišljenja koje nije poštivalo ontološku diferenciju. Na taj način se Heidegger pojavljuje kao ključno mjesto filozofije 20. stoljeća i referentna odrednica prema kojoj se sagledava cjelokupna misao ovog perioda. Kraj semestra sadrži završna razmatranja o suvremenoj filozofijskoj misli i razlike između onoga što u filozofiji možemo odrediti kao tradicionalno i onoga što određujemo kao suvremeno mišljenje.</p>
Preduvjeti za upis predmeta: položen ispit iz Historije filozofije IV/I,
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
<p>Obavezna literatura:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Friedrich Nietzsche. (1975): Tako je govorio Zarathustra. Zagreb: Mladost. 2. Martin Heidegger. (1985): Bitak i vrijeme. Zagreb: Naprijed. 3. Edmund Husserl. (1975/1976): Kartezijanske meditacije. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost Saveza socijalističke omladine. 4. Martin Heidegger. (2001): Šumski putevi. Beograd: Plato. 5. J. Habermas (1988): Filozofski diskurs moderne. Zagreb: Globus. 6. B. Waldenfels. (1991): U mrežama životnog svijeta. Sarajevo: Logos. 7. H. G. Gadamer. (1978): Istina i metoda. Sarajevo: veselin Masleša. 8. M. Frank. (1994): Kazivo i nekazivo. Zagreb: Naklada MD. 9. K. Jaspers (1989): Filozofija. Sremski Karlovci : Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića. 10. S. Kierkegaard. (1979): Ili-ili. Sarajevo: Veselin Masleša.

Naziv predmeta i šifra: Prava životinja: moralni status životinja u historiji filozofije, FIL FIL 414
Semestar (semestri), broj sati i broj bodova: II semestar; 1 sata predavanja i 1 sat vježbi ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: izborni
Cilj predmeta: Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa problemom moralnog statusa životinja kroz historiju filozofije.
Sadržina predmeta: Od sredine sedamdesetih godina prošlog stoljeća problem našeg postupanja prema životinjama postaje važana tema etičkih rasprava. Međutim, taj problem ima dugu povijest koja seže u antičku Grčku. Stoga će se na predavanjima i vježbama posebna pažnja posvetiti počecima promišljanja moralnog statusa životinja u antičkoj filozofiji, a zatim će se pratiti razna stajališta kroz historiju filozofije sve do najutjecajnijih suvremenih stajališta Petera Singera i Toma Regana.
Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na vježbama, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Peter Singer, <i>Oslobođenje životinja</i>, IBIS, Zagreb, 1998. 2. Peter Singer, <i>Praktična etika</i>, IP Signature, Beograd, 2000., str. 55-82; 110-134. 3. David DeGrazia, <i>Prava životinja</i>, TKD Šahinpašić, Sarajevo, 2004. 4. Damir Marić, <i>Etika i životinje</i>, Zalihica, Sarajevo, 2010.
Dodatna i preporučena literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Charles Patterson, <i>VječnaTreblinka: Naše postupanje prema životinjama i holokaust</i>, Genesis, Zagreb, 2005. 2. Nick Fiddes, <i>Meso: Prirodni simbol</i>, Naklada jesenski i Turk, Zagreb, 2002. 3. Joań Dunayer, <i>Spěcizam</i>, Dvostruka duga, Ćakovec, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, 2009. 4. Erik Markus, <i>Vegan: Nova etika prehrane</i>, Biovega, Zagreb, 2003.

Naziv predmeta i kod: Filozofija za djecu, FIL FIL 416
Semestar (ljetnji) i broj bodova; 1 sat predavanja i 1 sat seminara; ECTS 3
Trajanje: II. semestar (I. godina II. ciklusa)
Tip kolegija: predavanja i seminari
Status predmeta: izborni (unutarnja i vanjska lista)
<p>Cilj predmeta: osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije uvede u curriculum koji obuhvata djecu od 6 do 16 godina koji je razvio profesor Matthew Lipman i, k tomu još, cilj je osposobiti studente da predaju <i>Filozofiju za djecu</i> kako bi mogli usmjeriti i izvježbati učenike za autonomno, kritičko i kreativno mišljenje, razvijanje domišljatosti u kreativnosti i razvijanje misaonih vještina kroz dijalog.</p> <p>Ishodi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - polaznici razumiju koncept kritičkog i kompleksnog mišljenja; - polaznici razumiju i razlikuju vještine mišljenja; - polaznici ocjenjuju proces i ishod radionice filozofije za djecu; - polaznici razumiju i vrednuju različite pristupe filozofiji za djecu; - polaznici samostalno osmišljavaju i realiziraju radionice zasnovane na filozofiji za djecu.
<p>Sadržina predmeta: projekat razvijanja razigranog i imaginativnog istraživanja kroz dječiju književnost, dječiju psihologiju, te kroz kritičnu i inkluzivnu pedagogiju, uobziruje dječiju znatiželju i tendenciju da postavljaju duboka i suštinska pitanja "imaginativnog filozofiranja", odnosno vježbe racionalnog razmišljanja u najranijem djetinjstvu (7., 8. i 9. razred osnovne škole), priječeći ono iracionalno u adolescenciji. <i>Filozofija za djecu</i> je shvatljiv i regularan plan i program unutar kojeg se djeca vježbaju da steknu analitičke i logičke vještine kroz filozofska kazivanja i pripovijesti.</p> <p>Ovaj program filozofskog obrazovanja postiže značajne uspjehe u raznim zemljama, a isti bi mogao voditi poboljšanju dječijih sposobnosti i vratiti smisao obrazovanja i izvježbati učenike za kritičko i kreativno mišljenje (razvijan je preko 30 godina u preko 35 zemalja kao što su: USA, UK, Kina, Japan, Australija, Brazil... a prakticira se u preko 60 zemalja). Za uspjeh ovog programa nužno je da se izvrše pripreme kao što su lokalizacija programa i obrazovanja predavača koji će izvoditi program, naravno, uz potporu akademske zajednice. Također, ovaj predmet može spriječiti daljnji pad morala i nasilja u našim društvima, kroz povećanje samopoštovanja samih učenika i intenziviranje etičkog ponašanja među njima. Jer, isti stavlja naglasak na društvene i emocionalne vještine tijekom vremena, kao i kognitivne sposobnosti, potom povećanje respekta za druge, otvorenosti, razboritosti u i izvan učionica.</p> <p>Dječije filozofiranje je slobodno od kulturoloških i društvenih stereotipa i srazložno tomu svježije, originalno i imaginativno i ono im pomaže da razvijaju vlastito razmišljanje i percepciju. Prezentacija apstraktnih i logičkih koncepata u multimedijalnom okruženju potiče kreativno i logičko razmišljanje i filozofski prijedlog svjetske kulture mira kao ključa za svjetsku stabilnost, progres i miroljubivu koegzistenciju. Ovo je skrajnje efikasno u razvitku zaključivanja, jednom od glavnih ciljeva podučavanja <i>filozofije za djecu</i> uz upotrebu edukacijskih instrumenata, dijaloški nastavni metod (forma sokratovskog dijaloga), te znanje osnova dječije psihologije, koja pruža normative dječijeg razvitka i metodike izvođenja nastave filozofije.</p> <p>Program obuke sa praksom u osnovnim i/ili srednjim školama:</p> <p>1. tema</p> <p>Refleksivni model edukacije. Pojam kritičkog mišljenja. Kompleksno mišljenje. Stimulus i agenda. Zajednica istraživača (Lipman, Dewey).</p> <p>2. tema</p> <p>Barijere prema kritičkom mišljenju. Emotivno i kognitivno djelovanje. Vještina slušanja.</p> <p>3. tema</p> <p>Odgovor i argument. Zajednica filozofskog istraživanja (McCall). Koncept relevantnosti.</p> <p>4. tema</p> <p>Kolbergove faze moralnog razvitka. Prevazilaženje subjektivizma, dogmatizma i relativizma.</p> <p>5. tema</p>

Evaluacija filozofije za djecu.

6. tema

Vještina čitanja. Kvadrat pitanje (Cam). Postavljanje i biranje pitanja.

7. tema

Uloga jezika. Idealni jezik u filozofiji za djecu. Vještina definiranja. Ekspertski timovi.

8. tema

Objašnjenje, primjer i argument. Konceptualiziranje argumenta. Standardi koncepta.

9. tema

Principi sokratovskog ispitivanja (Brenifier).

10. tema

Vještina pisanja i interpretacije. Hermeneutika za djecu.

11. tema

Postavljanje ishoda radionice. Blum-Andersonova taksonomija.

12. tema

Osmišljavanje radionica filozofije za djecu.

Preduvjeti za upis predmeta: nema

Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.

Literatura:

- *Anderson L, Krathwohl D (2000). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. Abridged Edition;
- *Brenifier, O (2007). La pratique de la philosophie à l'école primaire. Paris: Sedrap;
- *Brenifier O, Tozzi M, Scarantino L, Cristofoli P (2007). Philosophy: A School of Freedom. UNESCO;
- *Brophy, Jere E. (2004). Motivating Students to Learn. Oxon: Routledge;
- *Cam, P (2006). 20 Thinking Tools: Collaborative Inquiry for the Classroom. ACER Press; reprint edition;
- *Dewey, J (1916). Democracy and Education. An Introduction to the Philosophy of Education (1966 edn), New York: Free Press;
- *Dewey, J (1909). How We Think. New York: D. C. Heath & Co.;
- *Đurđica Crvenko (2006.). Priručnik za metodiku nastave filozofije, Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsek za filozofiju (uždbenik iz metodike nastave filozofije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za pedagogiju).
- *Filozofija za otroke: kritično mišljenje, etična raziskovanja Jaz in drugi (Program osnovnoškolskega izobraževanja) (2006.) Učni načrt za izbirni predmet, Ministarstvo za šolstvo in šport, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo;
- *Gareth B. Matthews (1980). Philosophy and the Young Child. Harvard Univ. Press;
- *Lipman, M (1980). Philosophy in The Classroom. Temple University Press
- *Lipman, M (2003). Thinking in Education. Cambridge University Press;
- *Lyotard, Jean-François (1988.), *Postmoderna protumačena djeci (Le Postmoderne expliqué aux enfants)*;
- *Marinković, J. (1981.). Utemeljenost odgoja u filozofiji, Zagreb: Školska knjiga;
- *Marinković, J.(1990) Filozofija kao nastava. Zagreb: HFD;
- *Marinković, J. (2008.). Metodika nastave filozofije. Zagreb: Školske novine;
- *McCall, C (2009). Transforming Thinking: Philosophical Inquiry in the Primary and Secondary Classroom. Routledge;
- *Murriss, K and Haynes, J (2000). Storywise: Thinking Through Stories, Dialogue Work;
- * The Art and Craft of Teaching (1984) ed. Gullette M. M. (Cambridge, Mass. HUP);
- *Priladni tekstovi za obradu iz dječije književnosti (temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za književnosti)

bh. naroda);

*Ross Vasta, Marshall M. Haith, Scott A. Miller (2004.). Dječja psihologija. Zagreb: Naklada Slap (udžbenik iz dječije psihologije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za psihologiju);

*Worley, P (2011). The If Machine: Philosophical Enquiry in the Classroom. Continuum;

*Worley, P ed. (2012). The Philosophy Shop: Ideas, Activities and Questions to Get People, Young and Old, Thinking Philosophically, Independent Thinking Press;

Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children):

Thomas E. Jackson, A Guide for Teachers:

<http://www2.hawaii.edu/~jamesmg/p4c/general/guide.pdf>

Metodički ogledi, Vol.19 No.2 (broj posvećen filozofiji za djecu), Hrvatsko filozofsko društvo, Zadar, 2013 (dostupno na <http://hrcak.srce.hr/metodicki-ogledi>)

[http://www.philosophy4children.co.uk/home/p4c/;](http://www.philosophy4children.co.uk/home/p4c/)

[http://www.tes.co.uk/teaching-resource/P4C-Philosophy-for-Children-Beginner-Information-Pack-6012085/;](http://www.tes.co.uk/teaching-resource/P4C-Philosophy-for-Children-Beginner-Information-Pack-6012085/)

http://en.wikipedia.org/wiki/Philosophy_for_Children;

<http://www.society-for-philosophy-in-practice.org/index.php/p4c-weblinks;>

[http://www.kinderphilosophie.at/;](http://www.kinderphilosophie.at/)

[http://www.brenifier.com/;](http://www.brenifier.com/)

[http://p4c.ru/;](http://p4c.ru/)

<http://www.philosophywithchildren.org/>

http://www.skole.hr/vijesti/od-svuda?news_id=2281;

<http://www.philosophywithchildren.org/>

SAPERE (<http://sapere.org.uk/>)

SOPHIA (<http://sophia.eu.org/>)

IAPC (USA) (<http://www.montclair.edu/cehs/academics/centers-and-institutes/iapc/>)

Development Education Centres (<http://www.decsy.org.uk/P4GC/index.html>)

Global Link P4C 'handbook' and website:

Association Québécoise de Philosophie pour Enfants (AQPE);

Philosophy for Children Alberta Association Québécoise de Philosophie pour Enfants (P4C Alberta), etc.

Naziv predmeta i kod: Filozofija za djecu, FIL FIL 416
Semestar (ljetni) i broj bodova: 1 sat predavanja i 1 sat seminara; ECTS 3
Trajanje: II. semestar (I. godina II. ciklusa)
Tip kolegija: predavanja i seminari
Status predmeta: izborni (unutarnja i vanjska lista)
Cilj predmeta: osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije uvede u curriculum koji obuhvata djecu od 6 do 16 godina koji je razvio profesor Matthew Lipman i, k tomu još, cilj je osposobiti studente da predaju <i>Filozofiju za djecu</i> kako bi mogli usmjeriti i izvježbati učenike za autonomno, kritičko i kreativno mišljenje, razvijanje domišljatosti u kreativnosti i razvijanje misaonih vještina kroz dijalog.
Sadržina predmeta: projekat razvijanja razigranog i imaginativnog istraživanja kroz dječiju književnost, dječiju psihologiju, te kroz kritičnu i inkluzivnu pedagogiju, uobziruje dječiju znatiželju i tendenciju da postavljaju duboka i suštinska pitanja "imaginativnog filozofiranja", odnosno vježbe racionalnog razmišljanja u najranijem djetinjstvu (7., 8. i 9. razred osnovne škole), priječeći ono iracionalno u adolescenciji. <i>Filozofija za djecu</i> je shvatljiv i regularan plan i program unutar kojeg se djeca vježbaju da steknu analitičke i logičke vještine kroz filozofska kazivanja i pripovijesti.
Ovaj program filozofskog obrazovanja postiže značajne uspjehe u raznim zemljama, a isti bi mogao voditi poboljšanju dječijih sposobnosti i vratiti smisao obrazovanja i izvježbati učenike za kritičko i kreativno mišljenje (razvijan je preko 30 godina u preko 35 zemalja kao što su: USA, UK, Kina, Japan, Australija, Brazil... a prakticira se u preko 60 zemalja). Za uspjeh ovog programa nužno je da se izvrše pripreme kao što su lokalizacija programa i obrazovanja predavača koji će izvoditi program, naravno, uz potporu akademske zajednice. Također, ovaj predmet može spriječiti daljnji pad morala i nasilja u našim društvima, kroz povećanje samopoštovanja samih učenika i intenziviranje etičkog ponašanja među njima. Jer, isti stavlja naglasak na društvene i emocionalne vještine tijekom vremena, kao i kognitivne sposobnosti, potom povećanje respekta za druge, otvorenosti, razboritosti u i izvan učionica.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se pismeno u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: *Đurđica Crvenko (2006.). Priručnik za metodiku nastave filozofije, Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsek za filozofiju (uždbenik iz metodike nastave filozofije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za pedagogiju). *Jean-François Lyotard (1988.). <i>Postmoderna protumačena djeci (Le Postmoderne expliqué aux enfants)</i> ; *Filozofija za otroke: kritično mišljenje, etična raziskovanja Jaz in drugi (Program osnovnoškolskega izobraževanja) (2006.) Učni načrt za izborni predmet, Ministarstvo za šolstvo in šport, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo; *Lipman, M (2003), <i>Thinking in Education</i> , Cambridge University Press; *Marinković, J. (1981.). <i>Utemeljenost odgoja u filozofiji</i> . Zagreb: Školska knjiga; *Marinković, J. (1990). <i>Filozofija kao nastava</i> . Zagreb: HFD; *Marinković, J. (2008.). <i>Metodika nastave filozofije</i> . Zagreb: Školske novine; *Ross Vasta, Marshall M. Haith, Scott A. Miller (2004.). <i>Dječja psihologija</i> . Zagreb: Naklada Slap (uždbenik iz dječije psihologije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za psihologiju); *Tekstovi za obradu iz dječije književnosti (temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za književnosti bh. naroda);
Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children)

Naziv predmeta i šifra: Savremena politička filozofija, etikai feminizamFIL FIL 501
Semestar, broj sati broj bodova: III semestar, znanstveni smjer, 2 sata predavanja i 2 sata seminara, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 5.Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanje i seminari
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Ovladavanje sadržajima predmeta pruža studentima/cama produbljen korpus znanja o savremenoj feminističkoj političkoj filozofiji, razvija etičku senzibilnost i sposobnost kritičkog razmišljanja unutar područja političke moralnosti. Prevashodan cilj se uključivanje studenata i studentica u istraživački rad.
Sadržaj predmeta: Kurs se u bitnom smislu oslanja na Etiku i predstavlja produbljivanje tema i problema koji su naznačeni u ovom kursu. Studentima/cama će se ponuditi širok spektar refleksija o proširenju demokracije unutar liberalno-demokratskih režima kao onog okvira unutar kojeg treba voditi borbu za jednako i slobodno društvo. Liberalna tradicija će se propitivati kako bi se identifikovala mjesta koja treba reformulirati. Fokus predavanja će predstavljati feministička filozofijska problematiziranja principa i osnova liberalno-demokratskih režima, prije svega, s obzirom na problematiku dominacije i moći, opravdavanja, odnosa države i civilnog društva, demokratskog građanstva i participacije, te priznavanja različitosti. U ovom sklopu će se razmatrati feministički pristupi politici, etici, ontologiji i epistemologiji. Unutar seminara studentima/cama će se ponuditi slijedeće tematske cjeline zajedničkog i individualnog rada, što će trebati da jača njihovu kompetenciju primjene stečenih znanja na nova područja: 1. Republikanizam i participatorna demokracija (H. Arendt) 2. Liberalizam/komunitarizam: sopstvo i zajednica (Ch. Taylor i J. Rawls) 3. Deliberativna demokracija i problem opravdavanja (J. Habermas) 4. Neopragmatizam i demokracija (R. Rorty) 5. Politički radikalizam i teorija moći (M. Foucault).
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV- a.
Obavezna literatura: 1. N. Tuana/R. Tong (eds.), <i>Feminism & Philosophy</i> , Oxford 1995. 2. A. Carter/G. Stokes, <i>Liberal Democracy and its Critics</i> , Polity Press 1998.
Dodatna i preporučena literatura: Naslovi će biti određeni u vezi sa izabranim seminarskim radovima, koji se biraju unutar ponuđenih tematskih cjelina kursa.

Naziv predmeta i šifra: Filozofska antropologija, FIL FIL 502
Semestar(semestri) i broj bodova: III semestar, 2 sata predavanja i 2 sata seminara, znanstveni smjer, seminara, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 5. Napomena: studentima u kombinacijama (sa manjim brojem sati i ETCS bodova) nastava i ispiti bit će prilagođeni NPP.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i seminar
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: na pozadini kompleksne epohalne krize svijeta i čovjeka, kolegij polazi od neophodnosti <i>obnove filozofsko-antropološkog pitanja</i> o čovjeku, u novim povijesnim uvjetima i na posve novim (znanstvenim, tehničkim, ekonomskim, političkim, svjetonazornim, kulturnim, filozofskim ...) pretpostavkama. Cilj je kolegija da (pokazujući granice i povijesnu relativnost i varijabilnost starih filozofsko-antropoloških paradigmi) otvori novi način postavljanja pitanja o čovjeku, uzimajući u obzir <i>kompleksnost</i> determinacijâ «bića-čovjek», u širokom rasponu od prirodnog do društvenog, od tjelesnog do duhovnog «determinizma», od mitskog do znanstvenog oblikovanja čovjekova svijeta, od biološkog do kulturnog, od jezičnog i duhovnog do znanstvenog i tehničkog oblikovanja čovjeka i njegovog svijeta. Cilj je, dakle, prikazati kompleksnu strukturu filozofsko-antropološkog pitanja koje se više ne može vezati za jedan (univerzalni) tip znanja o čovjeku nego metodski mora uključiti perspektivizam i pluralizam znanja o čovjeku i iskustava koji u rezultanti daju jednu otvorenu sliku čovjeka kao «nedovršenog bića». Za jednu (tako mišljenu) kompleksnu filozofsku antropologiju, neophodno je uključiti i znanstveno-tehnički posredovano otvaranje (i konstruiranje) prirode, te kulture (kao čovjekove «druge prirode») i njoj strukturalno pripadnih fenomena i oblika ljudskog djelovanja (jezika, mita, znanosti, umjetnosti, tehnike etc.), - unutar dinamike ljudske povijesti i vremenskog karaktera ljudske egzistencije.
Sadržina predmeta: Kolegij započinje obrazloženjem obnove i statusom antropološkog pitanja unutar suvremena filozofije. Potom se daje kratki prikaz tradicionalnih antropoloških paradigmi (u dijakronom presjeku), da bi se – kontrastivno - obnova filozofske antropologije demonstrirala na najvažnijim filozofsko-antropološkim koncepcijama 20. stoljeća: od shema stupnjeva, preko koncepcije čovjeka kao «bića nedostatka» do koncepta «ekscentrične pozicionalnosti čovjeka». U suprotnosti prema tradicionalnom dualizmu čovjekove sačinjenosti (dualizam: tijelo-dug/duša), ovdje se istražuje i otvaranje filozofske antropologije empirijskim (biološkim ali i fizikalnim) nalazima o strukturama i funkcijama bića čovjek (dakle, unutar «živog» bitka ali i u «cjelini bitka»). U složenom odnosu čovjekove prirodne određenosti i u njegovom nadilaženju i svladavanju «slijepe prirodne i/ili društvene nužnosti» (u radu i djelovanju, u znanosti i tehnici, u kulturi, umjetnosti, jeziku) – čovjek se (kao biće slobode) konstituira kao «nedovršen» i uvijek iznova otvoren. Svoju bazičnu «igru mogućnosti» čovjek realizira u modusima svoga povijesnog, odnosno, društvenog «načina bitka» - pa se kao interesni horizont filozofska antropologije javljaju brojni izražajni, djelatni i oblikotvorni fenomeni čovjekovog samo/konstituiranja: kultura, jezik, znanost, tehnika. Ujedno, sa stajališta naraslih čovjekovih znanja i moći (utjelovljenih u modernoj znanosti i tehnici) – otvara se prostor jednoj kritički intoniranoj filozofskoj antropologiji koja u suvremenim moćima čovjeka i u tendencijama epohe (kao igre moći i nasilja), prepoznaje i čovjekovu destruktivnu narav, kojoj se (nasuprot tradiranom antropocentrizmu) altemira jedna biocentrična paradigma, antropocentričnom egoizmu vrste se altemira nova etika odgovornosti (za život u cjelini), a starom solipsizmu singularnog subjekta altemira se filozofija Drugog. *pored predavanja predviđeni su i seminari (2 sata): na satima seminara obrađivat će se naslovi iz popisa obavezne literature koji prate predviđene nastavne jedinice. Provjera znanja: predviđena je kombinirana usmena i pismena provjera znanja.
Preduvjeti za opis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: <ol style="list-style-type: none"> 1. Max Scheler. (1987): Položaj čovjaka u kozmosu. Sarajevo: Veselin Masleša. 2. Helmuth Plessner (1981): <i>Stupnjevi organskog i čovjek</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 3. Arnold Gehlen. (1974): Čovjek. Sarajevo: Veselin Masleša. 4. Erich Rothacker (1985):<i>Filozofska antropologija</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 5. Hans Georg Gadamer/ Paul Vogler (Hrsg), <i>Neue Anthropologie</i>, 6. Hans-Georg Gadamer. (1978): <i>Istina i metoda</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 7. Jean Grondin. (2002): <i>Gadamer: čitanka</i>. Zagreb: Matica Hrvatska. 8. Ernst Cassirer (1985):<i>Filozofija simboličkih formi I,II,III</i>, Novi sad: Književna zajednica. 9. C. Lévi Strauss (1980):<i>Mitologike</i>; Beograd: BIGZ. 10. C. Lévi Strauss(1978): <i>Divlja misao</i>. Beograd: Nolit.

11. Hans Blumenberg (1979): *Arbeit am Mythos*. Frankfurt: Suhrkamp.
12. Christoph Jamme, «Gott an hat ein Gewand»,
13. Herbert Marcuse (1985): *Eros i civilizacija*. Zagreb: Naprijed.
14. Maurice Merleau-Ponty (1990): *Fenomenologija percepcije*. Sarajevo: Veselin Masleša.
15. M. Heidegger (1969): *Doba slike svijeta*. Zagreb : Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu.
16. M. Heidegger (1996): *Pismo o humanizmu*, Pitanje o tehnici u: Kraj filozofije i zadaća mišljenja. Zagreb: Naprijed.
17. Peter Sloterdijk (1992): *Kritika ciničnog uma*, Zagreb,. Globus.
18. Peter Sloterdijk (1998, 1999, 2004): *Sphären I, II, III*. Frankfurt: Suhrkamp.
19. Odo Marquard (1986): *Apologie des Zufälligen*, Stuttgart: P.Reklam.
20. Ulrich Beck (2002): *Macht und Gegenmacht im globalen Zeitalter*. Suhrkamp.
21. Emanuel Levinas (2006): *Totalitet i beskonačno*. Beograd: Jasen.
22. Jacques Derrida (2007): *Pisanje i razlika*. Sarajevo: Šahinpašić.
23. Jean Baudrillard (1991): *Fatalne strategije*. Novi Sad: Književna zajednica.
24. Bernhard Waldenfels (1999): *Vielstimmigkeit der Rede*. Frankfurt: Suhrkamp.
25. Giorgio Agamben (2006): *Homo sacer*. Zagreb: Multimedijalni Institut, Arkzin.

Naziv predmeta i šifra: Estetika i umjetničko djelo, FIL FIL 503
Semestar, broj sati i broj bodova: III semestar, znanstveni smjer, 2 sat predavanja i 2 sat seminara, ECTS 8; nastavnički smjer, ECTS 5.
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanje i seminari
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osposobiti studente za razumijevanje i raskrivanje bitka umjetničkog djela tumačenjem onih formi koje transcendiraju svaki empirijski momenat i formi koje omogućavaju imenovanje i otkrivanje umjetničkog djela kao takvog. Interpretacijom Pikasovog stvaralaštva studenti će steći osnovne i neophodne uvide u razumijevanju umjetničkog djela i njegove nemogućnosti da skonča u iskuljučivi prostor estetskog.
Sadržaj predmeta: Teme kulture otpora Imperija, geografija, kultura Naracija i društveni prostor Preobražaj svakidašnjice: Urbani spektakl Nova umjetnost i obezvrijeđenje svega što je napisano u filozofiji umjetnosti Znanstvenotehnička svijest i estetski bitak Abdikacija mišljenja: otpor osjećanju univerzalnog, promocija različitosti partikularizama Umjetnost među predmetima: domet stvarnosti u umjetnosti
Preduvjeti za upis predmeta: nema.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. Jürgen Habermas (2002): Postmetafizičko mišljenje. Beograd: Beogradski krug. 2. Edvard Said(2002): Kultura i imperijalizam. Beogradski krug. Beograd. 3. Alen Finkelkraut (1992): Poraz mišljenja. Zagreb: Naprijed. 4. Arthur C. Danto (1997): Preobražaj svakidašnjeg. Zagreb: Kruzak 5. Linda Hačion (1996): Poetika postmodernizma. Istorija, teorija, fikcija. Novi Sad: Svetovi. 6. Carl Dalhaus (2003): Estetika glazbe. Zagreb: AGM.
Dodatna i preporučena literatura: 1. Jean- Marie Schaffaer (200): Art of Modern Age: Princeton University Press. 2. John Briggs (1992): Fractals. Simon&Schuster. 3. Rudolf Arnheim (1992): To the Rescue of Art: Twenty-six Essays by Rudolf Arnheim. L.A.: University of California Press.

Naziv predmeta i šifra: Uvod u kognitivnu znanost, FIL FIL 504
Semestar, broj sati i broj bodova: III semestar, 1 sat predavanja, 1 sat vježbi, ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: izborni
Cilj predmeta: Osnovni cilj predmeta <i>Uvod u kognitivnu znanost</i> jeste upoznati student sa savremenim filozofskim istraživanjima spoznaje koja se bave s arhitekturom i funkcijama ljudskog uma u kontekstu holizma mentalnog. Studiranjem ovih tema student otkrivaju bit mentalnih procesa (mišljenje, vjerovanje, nadanje, željenje, strahovanje, očekivanje, predviđanje, naslućivanje) i intencionalnu strukturu ljudskih djelovanja (primarni razlozi: uvjerenja, želje). Na kolegiju će se pokazati šta znači svjesno djelovanje / činjenje i kako se verbalno interpretiraju svjesne intencije u semantičkom i strukturalnom području jezika. Bit će pokazano kako se odnose mentalne reakcije i mentalne reprezentacije, kao i jezičke reakcije i jezičke reprezentacije prema realnim stanjima i procesima. Nakon toga će se eksplicirati u širem području istraživanja šta su i kako se odnose inteligentni fizički sistemi koji upotrebljavaju simboličku reprezentaciju i operiraju po određenim algoritmima. Studente je potrebno upoznati s računarskim i neurobiološkim modelom prirodne inteligencije te sa funkcionalističkim interpretacijama komunikacije među ljudima kao odnosa između intencionalnih sistema.
Sadržaj predmeta: Sadržaj predmeta se izlaže u šest sklopova. Kroz sklop I: (Interdisciplinarni karakter kognitivne znanosti), daje se početna karakterizacija područja i metoda koje spadaju u kognitivnu znanost (Konzorcij znanosti.Konzorcij metoda.Konzorcij teorija.Konzorcij hipoteza.). Pokazuje se da filozofija uma i kognitivna psihologija daju osnovnu teorijsku i programsku osnovu oko koje se okupljaju logika, filozofija jezika, računarska znanost, neurobiologija, lingvistika, psiholingvistika in sociolingvistika, kognitivna estetika, neurofiziologija, neurobiologija, informatika. Kroz sklop II (Kognitivna estetika) daje se analiza audio-vizualnoga signala. Kognitivna psihologija: izvor in porijeklo mentalnih reprezentacij. Logika i logično programiranje. Računarska znanost kao metafora razumijevanja mentalnih procesa. Neuropsihologija i njeni kognitivni nivoi. Neurobiološke osnove mentalnih aktivnosti. Neurofilozofija: teorija o jedinstvu mozak-um procesa.Kroz sklop III (Arhitektura i funkcije duha.) izlaže se teorija o arhitekturi i funkcijama uma. Mogućnosti reprezentacije i operiranja sa simboličkim strukturama. Mentalni procesi. Anatomija kognitivnih struktura. Vizualna percepcija. Memorija. Pažnja. Rješavanje problema. Kognitivna psihologija. Kroz sklop IV: (Računarski model uma - mentalni sadržaji i mentalni procesi). Računarska znanost. Logično programiranje.Semantika i sintaksa kod AI. Chinese room-Searlova kritika moćne AI teorije.Arhitektura (hardware) in funkcije (software) artificalnih inteligentnih sistema – računara.Računarski model uma. Serijski distribuirani procesi-klasična Neumanova teorija. Konekcionistička teorija –Paralelno distribuirani procesi (PDP). Kroz sklop V: (Neurobiološki model duha)Neuropsihologija. Neurobiološki model duha. Neurotransmiteri i receptori-celularna komunikacija FMR, CT, PIT metode otkivanja kognitivnih sposobnosti. Kroz sklop VI: (Filozofija duha in filozofija jezika)istražuje se pitanje da li je zaista filozofija uma background filozofije jezika; da li se mentalne reprezentacije mogu preslikavati u jezičke reprezentacije. Psihogenetsko in ontogenetsko porijeklo jezičkih reakcija. Pitanja inteligencije kod životinja.
Preduvjeti za upis predmeta: Položen ispit iz predmeta Teorija spoznaje-V semestar [<i>Klasične teorije spoznaje</i>], Teorija spoznaje-VI semestar [<i>Epistemologija</i>], FIL FIL 303, FIL FIL 306.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. Šoljan, Nikola i Kovačević, Melita (ed.) (1991): Kognitivna znanost: novi razvoji u psihologiji i edukaciji. Zagreb: Školske novine. 2. Ibrulj, Nijaz: <i>Kognitivni aspekti obrazovanja u humanističkim znanostima</i> . U: N.Ibrulj (2005): Stoljeće rearanžiranja. Filozofsko društvo Theoria. Sarajevo. 3. Ibrulj, Nijaz (2008): Uvod u kognitivnu znanost. Skripta za student postdiplomskog studija. www.academia-analitica.org
Dodatna i preporučena literatura: 1. Anderson, John R. (1995): Cognitive Psychology and its Implications. Fourth Edition. New York: W.H.Freeman and Company. 2. Kosslyn, Stephen M. (1996): Image and Brain. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press. 3. Churchland, Patricia Smith (1988): Neurophilosophy. Toward a Unified Science of the Mind-Brain. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.

4. Cytowic, Richard E. (1996): *The Neurological Side of Neuropsychology*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.
5. Churchland, Paul M. (1995): *The Engine of Reason, the Seat of the Soul*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.
6. Pylyshyn, W. Zenon (1989): *Computation and Cognition*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.
7. Marc Bekoff (ed. 1993): *Readings in Animal Cognition*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.
8. Ibrulj, Nijaz (2005): *Filozofija logike*. Sarajevo-Publishing, Sarajevo.
9. Searle, John R. (2001): *Rationality in Action*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.
10. Searle, John R. (1992): *The Rediscovery of the Mind*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.
11. Fodor, Jerry A. (1994): *A Theory of Content and Other Essays*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.
12. Putnam, Hilary (1975): *Representation and Reality*. England: MIT Press
13. Daniel C. Dennett (1996): *Brainstorms. Philosophical Essays on Mind and Psychology*. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press.

Naziv predmeta i šifra: Hermeneutika filma, FIL FIL 505
Semestar, broj sati i broj bodova: III. semestar, 1 sat predavanja i 1 sat vježbi, ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: izborni
Cilj predmeta: Cilj predmeta je da se studenti pouznaju sa osnovama filmskog jezika i cjelokupnog filmskog izraza s posebnom akcentom na likovnost i narativnost u filmskom izrazu.
Sadržaj predmeta: Predavanja će započeti problematiziranjem filmskog izraza, njegovog smisla, te mjesta hermeneutike u otkrivanju smisla i značenja onih formi ljudskog iskustva i njegove egzistencije koji se ne iscrpljuje u definitivno utvrđenim značenjima i monovalentim formama razumijevanja i iskustva kao takvog.
Preduvjeti za upis predmeta položen ispit iz Historije filozofije IV, FIL FIL 401, FIL FIL 408.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Deniel Eridžon (1988): <i>Gramatika filmskog jezika</i>. Beograd. 2. Hans Georg Gadamer (1978): <i>Istina i metoda</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 3. Martin Heidegger (2010): <i>Izvor umjetničkog djela</i>. Zagreb: AGM. 4. Immanuel Kant (1976): <i>Kritika moći sudjenja</i>. Zagreb: Naprijed. 5. Friedrich W. J. Schelling (1984): <i>Filozofija umjetnosti</i>. Beograd: Nolit

Naziv predmeta i šifra: Filozofija 19. i 20. stoljeća, FIL FIL 508
Semestar, broj sati i broj bodova: III. Semestar, 1 sata predavanja i 1 sat vježbi, ECTS 3.
Trajanje: I SEMESTAR
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: izborni
<p>Cilj predmeta:</p> <p>Cilj predmeta je pružiti studentima temeljna znanja iz suvremene filozofije i glavnih tokova filozofije 19. i 20. stoljeća. Zadatak realizacije nastave na ovom predmetu je da studenti kroz sticanje potrebnih znanja, shvate povezanost različitih filozofijskih pravaca u filozofijskoj tradiciji. Na taj način studenti bi stekli uvid u glavne tendencije i tokove mišljenja u posljednja dva stoljeća, što bi predstavljalo pretpostavku za razumijevanje suvremene situacije u filozofijskom mišljenju.</p> <p>Cilj nastave jeste upoznati studente na studijskim grupama Odsjeka za filozofiju sa temeljnim filozofijskim orijentacijama od konca 18. do konca 20. stoljeća. Ovaj period povijesti filozofije ovdje treba biti izložen u osnovnim crtama, koje prate filozofijske tendencije od Kantovog „preloma mišljenja“ do Heideggerovih i post-heideggerijskih interpretativnih i transformativnih nastojanja u filozofiji. U tom smislu Kantov „kopernikanski obrat“ i zasnivanje transcendentalne filozofije, pokazuju se kao mjesto koje determinira kasnija filozofijska nastojanja, koja u konačnom imaju svoje značenje u suvremenim filozofijskim tendencijama, gdje se redefiniiraju pozicije metafizike u sustavu ljudskog znanja i filozofiju u cjelosti izvode na pravac neophodnosti njenog postavljanja na novim osnovama.</p> <p>Studijem temeljnih orijentacija filozofijske misli 19. i 20. stoljeća, počevši od Kantovog zasnivanja metafizike i predstavljanja značaja njegove filozofije za kasnije filozofijske tokove, studenti trebaju steći zaokruženu sliku o zadacima i povijesnim tendencijama filozofije u svim njenim povijesnim pravcima. Na ovaj način studenti će dobiti uvid u cjelinu filozofijske misli i kompetentno moći prepoznavati najvažnije odrednice pojedinih povijesnih perioda. Studenti će kroz uvid u literaturu steći temeljna znanja o filozofijskim orijentacijama ovog periodu, prijedporima u mišljenju i povijesnim mijenama koje su odredile sadržaj filozofije ovog vremena.</p> <p>Oni će moći kompetentno razlikovati koncepte metodologije, metoda i povijesno-filozofijskih uvida, vrste filozofijskog posmatranja, te će razviti sposobnost vođenja interaktivnih rasprava i pisanja eseja koji će kompetentno izlagati temeljne sadržaje pojedinih načina tematiziranja glavnih filozofijskih pitanja u jednom vremenu.</p>
<p>Sadržaj predmeta:</p> <p>Glavne tematske cjeline koje će biti tematizirane u toku jedne nastavne godine:</p> <p>Kantovo zasnivanje kritike čistog uma. Zadaća metafizike i transcendentalna filozofija kod Kanta. Aporije čistog uma. Arhitektonika čistog uma. Fichteova transcendentalna filozofija. Jacobi i kritika njegove filozofijske misli. Schellingov transcendentalni idealizam. Hegelov sistem filozofije. Mišljenje egzistencije u filozofiji 19. stoljeća. Nietzscheova kritika metafizike. Husserlovo zasnivanje fenomenologije. Jaspersova filozofija egzistencije. Heideggerova filozofija i filozofijska tradicija. Kriička teorija i Adornova kritika filozofijske tradicije. Fenomenološko promišljanje modernog svijeta. Suvremenost i tradicija u modernoj filozofiji.</p>
Preduvjeti za opis predmeta: nema
<p>Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.</p>
<p>Obavezna literatura:</p> <p>W. Windelband, Povijest filozofije</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Immanuel Kant. (1990): Kritika čistog uma. Beograd: BIGZ. 2. Immanuel Kant. (1991): Kritika moći suđenja. Beograd: BIGZ. 3. F. W. J. Schelling. (1988): Forma i princip filozofije. Beograd: Nolit. 4. F. W. J. Schelling. (1986): Sistem transcendentalnog idealizma. Zagreb: Naprijed. 5. J. G. Fichte. (1974): Učenje o nauci/Osnovi cjelokupnog učenja o nauci. Zagreb: Naprijed. 6. G. W. F. Hegel. (1987): Fenomenologija duha. Zagreb: Naprijed. 7. F. Nietzsche. (1975) Tako je govorio Zarathustra. Zagreb: Mladost. 8. E. Husserl. (1975/1976): Kartezijanske meditacije. Zagreb: Centar za kulturnu djelatnost Saveza socijalističke

omladine.

9. K. Jaspers (1967): Filozofija egzistencije. Beograd: Prosveta
10. M. Heidegger (1996): Šta je to filozofija? U: Kraj filozofije i zadaća mišljenja. Zagreb: Naprijed.
11. M. Heidegger(1985) Bitak i vrijeme. Naprijed: Zagreb.
12. M. Heidegger(2001): Šumski putevi.Beograd: Plato.
13. B. Waldenfels (1991): U mrežama životnog svijeta. Sarajevo: Logos.
14. S. Kierkegaard (1979): Ili-ili. Sarajevo: Veselin Masleša.

Dodatna i preporučena literatura:

- W. Windelband (1978): Povijest filozofije. Zagreb: Naprijed. Zagreb.
- S. Arnautović(2001): Suvremena filozofija i filozofijsko nasljeđe. Zenica: Dom Štampe.
- S. Arnautović (2004): Filozofijska ishodišta moderne. Zenica: Dom Štampe.

Naziv predmeta i šifra: Komparativna filozofija, FIL FIL 507
Semestar(semestri), broj sati i broj bodova: III semestar, 1 sat predavanja i 1 sat vježbi, ECTS 3
Trajanje: jedan semestar
Tip kolegija: predavanja i vježbe
Status predmeta: izbomi
Cilj predmeta: Kroz izučavanje ovog predmeta na postdiplomskom studiju studenti treba da se uvedu u glavne tradicije nezapadnjačkih filozofija, gradeći uporedo moguće linkove sa onima zapadnjačkima, te da se kroz sržne pojmove i već postojeće linkove u njihovom historijskom i kulturološkom kontekstu razmotre neka od temeljnih pitanja ovdje uključenih filozofskih tradicija.
Sadržina predmeta: Trend globalizacije i upoznatosti s trznolikim kulturološkim obrascima (internet-resursi, globalne komunikacije, itd.) zahtijeva komparativnu misao, odnosno interkulturalnu ili multikulturalnu filozofiju. Također, kroz uvođenje ove filozofske discipline na najbolji način se dokidaju ovdašnji provincijalizmi, parokijalizam i intelektualne miopije, te našpose etnocentričke stupice – uz naglasak na kritičkom komparativnom propitivanju literature koja se ovdje nudi, a koja zauzima središnju poziciju u filozofskom kanonu uporednih propitivanja
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ames, Roger, ed. <i>The Aesthetic Turn: Reading Eliot Duetsch on Comparative Philosophy</i>. Chicago: Open Court, 1999. 2. Bahm, A., <i>Comparative Philosophy: Western, Indian and Chinese Philosophies Compared</i> (Albuquerque, NM: World Books, 1977. 3. Blocker, H. Gene. <i>World Philosophy: An East-West Comparative Introduction to Philosophy</i>. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1999. 4. Deutsch, Eliot. <i>Introduction to World Philosophies</i>. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1997. 5. Deutsch, Eliot and Ron Bontekoe, eds. <i>A Companion to World Philosophies</i>. Oxford: Blackwell, 1997. 6. Dilworth, David. <i>Philosophy in World Perspective: A Comparative Hermeneutic of the Major Theories</i>. New Haven: Yale University Press, 7. Foster, L. & P. Herzog (eds), <i>Defending Diversity: Contemporary Philosophical Perspectives on Pluralism and Multiculturalism</i> (Amherst, MA: University of Massachusetts Press, 1944. 8. Harvey, D., <i>The Condition of Postmodernity: An Inquiry into the Conditions of Cultural Change</i> (Oxford: Blackwell, 1990. 9. Hourani, A., <i>Islam in European Thought</i> (Cambridge University Press, 1991.); 10. Masson- Oursel, Paul. <i>Comparative Philosophy</i>. London: Routledge, 2000. 11. Parkes, Graham, ed. <i>Heidegger and Asian Thought</i>. Chicago: University of Chicago Press, 1991. 12. Raju, P.T. <i>Introduction to Comparative Philosophy</i>. Reprint ed. Delhi: Motilal Banarsidass, 1997. 13. Scharfstein, Ben-Ami. <i>A Comparative History of World Philosophy: From the Upanishads to Kant</i>. Albany: State University of New York Press, 1998. 14. Solomon, Robert and Kathleen Higgins, eds. <i>From Africa to Zen: An Invitation to World Philosophy</i>. Lanham, MD: 15. Rowman & Littlefield Publishers, 1993. 16. Turner, B.S., <i>Orientalism, Postmodernism and Globalism</i> (Routledge, 1994.); 17. Devid E. Kuper, <i>Svetska filozofija: Istorijski uvod</i>, Svetovi/Novi Sad, 2004.

Naziv predmeta i šifra: Temeljna nastavna umijeća, FIL PED 304
Semestar (semestri), broj sati i broj bodova: I semestar, 2 sata
Trajanje: 1 semestar
Šifra: FIL PED 403
Tip kolegija: predavanje i vježbe?
Status predmeta: zajednički
Cilj predmeta: Povezati pedagošku i didaktičku teoriju, uvesti polaznike u praktična pitanja nastavne djelatnosti, proširiti shavatanje kurikulumu, usvojiti novu sliku suvremenih nastavničkih kompetencija, povećati razinu razumijevanja posebnih pedagoških i disciplinskih problema u/izvan razreda, osvijestiti mogućnosti, ograničenja i vrijednost umijeća prosudbe vlasitog i učeničkog rada .
Sadržaj predmeta: umijeće izvedbe nastavnog sata, priroda i obilježje nastavih umijeća, neposluh, autoritet, nagrade i kazne, ocjenjivačko umijeće nastavnika u praksi, razredni ugođaj: svrhovitost, zabava, sloboda i pripadanje, izgled i sastav razreda: namještaj i odjeća (ne) čine nastavni rad, vrijeme kao „pedagoški pojam“, motivacija u razredu: razvoj samopouzdanja u procesu učenje-poduka.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Udžbenici: Kyriakou, C. (1997); <i>Temeljna nastavna umijeća</i> , Zagreb: Educa
Literatura: Bratanić, M. (1993); <i>Mikropedagogija</i> , Zagreb: Školska knjiga Gudjons, H. (1994); <i>Pedagogija -temeljna znanja</i> , Zagreb: Educa Slatina, M. (1998); <i>Nastavni metod</i> , Sarajevo: Filozofski fakultet
Posljednja promjena nastavnog programa: septembra, 2012.

Naziv predmeta i šifra: Osnove psihologije FIL PSI 409
Semestar, broj sati i broj bodova: II semestar II ciklus studija
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanja
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Kolegij ima za cilj upoznati studente s temeljnim obilježjima psihologije kao prirodne i društvene naučne discipline, pri čemu je naglasak na pregledu i informaciji, a ne na prikazivanju područja «u dubinu».
Sadržaj predmeta: U okviru predavanja obrađivat će se sljedeće teme: šta je psihologija, metode istraživanja u psihologiji, biološka psihologija, osjeti i percepcija, svijest, učenje i pamćenje, mišljenje i govor, polusestrialni ispit, inteligencija, motivacija i čuvstva, razvoj, ličnost, psihološki poremećaji i terapija, zdravlje i socijalna psihologija.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV – a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Literatura: Rathus, A. S. (2000). Temelji psihologije. Jastrebarsko: Naklada Slap

Naziv predmeta i šifra: Metodika nastave filozofije, FIL FIL 504
Semestar, broj sati i broj bodova: III semestar, 4 sata predavanja, 3 sata vježbi, ECTS 8
Trajanje: 1semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: obavezan
Cilj predmeta: Osposobiti studente za visoko kvalitetno vođenje nastave u srednjim I osnovnim školama na osnovu edukacije u temeljnim principima metodike nastave. Također, izgraditi kod studenata duhovne pretpostavke za problematiziranje čina edukacije I odgoja kao jedinstvenog obrazovno- egzistencijalnog čina.
Sadržaj predmeta: Programski sadržaji se predlažu kako bi se ostvario cilj nastavnog predmeta Metodika nastave filozofije i sociologije, utemeljen najprije u osobitosti filozofskog mišljenja i unutar fenomena modernog svijeta među kojima je samo obrazovanje osobit fenomen. Stoga se danas ova vrsta nastave treba orijentirati široko kako bi se sama metodika nastave fundirala unutar relevantnih obzora koji iznutra signiraju i određuju prirodu artikulacije nastavnih sadržaja.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. Josip Marinković: Metodika nastave filozofije. 2. Josip Marinković: Utemeljenost odgoja u filozofiji. 3. B.S.Bloom: Human characteristics and school learning. 4. Tomislav Grgin: Školsko ocjenjivanje znanja
Dodatna i preporučena literatura: 1. Fatima Lačević Estetika za srednje umjetničke škole

Naziv predmeta i šifra: ODABRANE TEME IZ PRIMJENJENE PSIHOLOGIJE, FIL PSI 509
Semestar, broj sati i broj bodova:III semestar, 2 predavanja, 3 ECTS.
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanja
Status predmeta:zajednički
Cilj predmeta: Glavni cilj predmeta je osposobiti studente nastavničkih smjerova za kompetentno prakticanje osnovnih psiholoških principa učenja u podučavanja za različite starosne grupe učenika i studenata, te pripremanje, provođenje i evaluiranje procesa provjeravanja znanja i ocjenjivanja u obrazovnom procesu.
Sadržaj predmeta:Nastavničke kompetencije za 21.stoljeće - što je opis posla nastavnika i koji su zahtjevi radnog mjesta nastavnika u modernim sistemima obrazovanja. Osnovni ciljevi obrazovanja u 21.stoljeću - kompetencije, zapošljivost, mobilnost i socijalna uključenost kao ciljevi obrazovanja. Razlike u kognitivnim sposobnostima, socijalnim i emocionalnim karakteristikama djece i mladih. Provjeravanje znanja - osnovni pojmovi i izazovi u provjeravanju znanja. Povezanost provjera znanja sa ostalim elementima podučavanja. Konstrukcija testova objektivnog tipa sa pitanjima sa ponuđenim odgovorima i bez ponuđenih odgovora - pitanja višestrukih izbora i višestrukih odgovora, pitanja uparivanja i pitanja sa dvije alternative; pitanja sa krakim odgovorima. Esejska pitanja - konstrukcija, izrada kataloga odgovora i sistema bodovanja, ocjenjivanje esejskih pitanja. Važnost distraktora u pitanjima objektivnog tipa. Ocjenjivanje metrijskih karakteristika pitanja objektivnog tipa - indeks težine i indeks diskriminativnosti. Sistemi ocjenjivanja i formiranja završnih ocjena.
Preduvjeti za upis predmeta: nema
Način provjere znanja:Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV – a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Obavezna literatura: 1. Hwang, P. I Nilsson,B. (1995). <i>Razvojna psihologija. Od fetusa do odraslog</i> . Filozofski fakultet u Sarajevu. (poglavlja o školskoj djeci i adolescentima) 2. Mandić,P. I Gajanović, N. (1991). <i>Psihologija u službi učenja i nastave</i> . Grafokomers Tunjić. 3. Andrilović,V. I Čudina, M. (1985) <i>Psihologija učenja i nastave</i> . Školska knjiga Zagreb. 4. Dodatni materijali obezbijeđeni od nastavnika

Naziv predmeta i kod: Komunikacije u nastavi, FIL PED 404
Semestar (semestri) i broj bodova: IV semestar, 2 sata predavanja, 2 sata vježbi
Trajanje: 1 semestar
Tip kolegija: predavanje i vježbe
Status predmeta: zajednički
Cilj predmeta: Steći/proširiti znanja o komunikaciji u nastavom radu, osvijestiti specifičnosti odnosa nastavnik-učenik, vježbati zauzimanje stavova, socijalnu percepciju i empatiju, usvajati tehnike razumijevanja i razmjene u međuljudskim odnosima u odgojnom procesu, ošnažiti paradigmu interakcijsko-komunikacijskog aspekta odgoja.
Sadržaj predmeta: Pojam komunikacije, interakcijska povezanost u komunikaciji, empatijsko komuniciranje, komunikacijska pravila kao put u shvaćanje, nastavnik kao agens i model komunikacije u razredu, aktivno slušanje, samoprocjena komunikacijskih vještina, „ti“ i „ja“ poruke, nasilna i nenasilna komunikacija, asertivno ponašanje, igranje uloga, monolog, dijalog i improvizacija u razredu, neverbalna komunikacija, pismena komunikacija, komunikacija u inkluzivnom odjeljenju, biti razrednik, partnerstvo nastavnika sa roditeljima.
Preduvjeti za upis predmeta: nema.
Način provjere znanja: Provjera znanja vršit će se u skladu sa važećim zakonom i Odlukom NNV-a. U Silabusima za svaku akademsku godinu precizno će biti prikazani svi oblici provjere znanja i ocjenjivanja, postupak provjere znanja i ocjenjivanja, kao i skala ocjenjivanja.
Udžbenici: Bratanić, M. (1993); <i>Mikropedagogija</i> , Zagreb: Školska knjiga
Literatura: Brajša, P. (1994); <i>Pedagoška komunikologija</i> , Zagreb: Školske novine Ivanek et al. (2005); <i>Kreativni razrednik/razrednica (40 primjera kreativnih radionica)</i> , Zagreb: Profil International Neil, S. (1994); <i>Neverbalna komunikacija</i> , Zagreb: Educa
Posljednja promjena nastavnog programa: septembar, 2012.

Signature: *Amir Faulk*
OS. 10. 10. 17

- SENAT -

Broj: 01- *CC80* 17

Sarajevo, 27. 09. 2017. godine

Na osnovu člana 50. stav (1), člana 52. stav (1), člana 130. stav (2) tačka g) Zakona o visokom obrazovanju („*Službene novine Kantona Sarajevo*“ broj 33/17), člana 56. stav (1) tačka f) i člana 121. Statuta Univerziteta u Sarajevu, Senat Univerziteta u Sarajevu je, na 11. redovnoj sjednici održanoj 27. 09. 2017. godine, *d o n i o*

ODLUKU

I

Daje se *saglasnost* na izmjene i dopune ukupno dvanaest nastavnih planova i programa na odsjecima Filozofskog fakulteta kako slijedi:

1. Odsjek za historiju – prvi i drugi ciklus studija
2. Odsjek za historiju/Katedra za arheologiju - prvi ciklus studija
3. Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik – prvi i drugi ciklus studija
4. Odsjek za filozofiju – prvi i drugi ciklus studija
5. Odsjek za germanistiku – prvi i drugi ciklus studija
6. Odsjek za književnosti naroda Bosne i Hercegovine – prvi ciklus studija
7. Odsjek za orijentalnu filologiju – drugi ciklus studija
8. Odsjek za psihologiju – prvi i drugi ciklus studija
9. Odsjek za romanistiku – prvi i drugi ciklus studija
10. Katedra za Latinski jezik i Rimsku književnost – prvi i drugi ciklus studija
11. Odsjek za slavenske jezike i književnosti – prvi i drugi ciklus studija i
12. Odsjek za sociologiju – drugi ciklus studija.

II

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

za **REKTOR**

Rifat Škrijelj
Prof. dr. Rifat Škrijelj

Dostavljeno:

- Filozofskom fakultetu
- Službi za nastavu
- U dokumentaciju Senata
- Arhivi